

**KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS 1-OJO ŽALIAKALNIO KULTŪRINIO DRAUSTINIO
SPECIALIOJO PLANO PAGRINDŽIAMOJI DALIS:
KULTŪRINIO DRAUSTINIO TERITORIJOS TYRIMAI, PAVELDOSAUGINIŲ VERČIŲ
NUSTATYMAS IR PASIŪLYMAI SAUGOJIMUI**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Kauno miesto Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos 2007 01 18 aktu Nr. KPD-M-02 Kauno miesto istorinė dalis, vadinama Kauno Žaliakalnio 1-oji, įrašyta į Kultūros vertybių registrą (registrinis numeris MC 31280). Steigiamo Kauno miesto savivaldybės 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialųjį planą atlieka įstaiga AB „Kauno Paminklų Restauravimo Projektavimo Institutas“, laimėjusi Kauno miesto savivaldybės administracijos skelbtą specialiojo plano parengimo paslaugų pirkimo atvirą konkursą (2007 09 12).

Pagal paslaugų pirkimo atvirojo konkurso dokumentus pirkimo objektas išskaidytas į du etapus:

- **parengti Kauno miesto 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio tyrimus, paveldosauginių verčių nustatymą ir pasiūlymus saugojimui;**
- **parengti Kauno miesto 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialųjį planą, t.y. - skelbiamos saugomos vietovės ir jos apsaugos zonų ribų nustatymas bei jos planų parengimas, tvarkymo planų parengimas, paveldosaugos reikalavimų bei tvarkymo priemonių sistemos nustatymas.**

Pirmasis etapas – KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano pagrindžiamoji dalis (parengti draustinio tyrimus, paveldosauginių verčių nustatymą ir pasiūlymus saugojimui) buvo rengiama remiantis šiais teisiniais dokumentais:

- a) Kauno miesto savivaldybės tarybos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos 2007 m. sausio 18 d. aktu;*
- b) Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2007 04 05 įsakymu Nr. A-1274 „Dėl Kauno miesto savivaldybės 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano rengimo“;*
- c) LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos 2004 09 28 įstatymu Nr. IX-2452;*
- d) LR saugomų teritorijų 2001 12 04 įstatymu Nr. I-301;*
- e) Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, patvirtintomis LR Kultūros ministro ir LR Aplinkos ministro 2005 06 23 įsakymu Nr. IV-261/D1-322.*
- f) LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1086 „Dėl kultūrinių draustinių nuostatų patvirtinimo“, priimtu 2006 10 30.*

Specialiojo plano pagrindžiamoji dalis susideda iš:

- istorinių tyrimų apibendrinimo ir šiuos tyrimus iliustruojančios archyvinės medžiagos kopijų,
- KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio esamos būklės (pastatų bei urbanistinio ir gamtinio karkaso) įvertinimo ir ją iliustruojančios išsamios fotofiksacijos,
- Pastatų ir teritorinių arealų vertinimo bei jų saugojimo pasiūlymų. Šioje dalyje pateikiamos rekomendacijos pastatų įrašymui į Kultūros vertybių registrą. Pastatų ir teritorinių arealų analizė atlikta brėžiniuose, vertingosios savybės ir saugojimo bei tvarkybos pasiūlymai aptariami tekste.

Paslaugų pirkimo atviro konkurso dokumentuose nurodyta, jog KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio teritorija užima apie 71 ha teritoriją, kuri dalijasi į dvi sąlygines dalis: *pietinę (schema ŽD-1a)* ir *šiaurinę (schema ŽD-1b)*. Patogumo dėlei šias zonas specialiojo plano pagrindžiamojoje dalyje pavadiname **Perkūno masyvu** (pietinė dalis) ir **Kauko masyvu** (šiaurinė dalis).

Pietinės dalies šiaurinė ir rytinė ribos sutampa su Ažuolyno parko ribomis, pietrytinė riba eina šlaitu lygiagrečiai su Tunelio gatve, vakarinė teritorijos riba eina kalno šlaitu tarp žemutinės (Naujamiesčio) ir aukštutinės (Žaliakalnio) terasos ir sutampa su aukštutinės terasos sklypų vakarinėmis ribomis; *šiaurinės* draustinio teritorijos dalies pietinė riba sutampa su Ažuolyno parko ribomis, rytinė riba - su Kauno miesto istorinės dalies vadinamos Žaliakalniu (U31) riba, šiaurės vakaruose riba eina sklypų, esančių prie Kauko laiptų, vakarine riba iki Aukštaičių g., P. Vileišio gatve, UAB „Kauno vandenys“ teritorijos šiaurine riba iki P. Vileišio aikštės ir per P. Vileišio aikštę iki K. Petrausko gatvės.

Kauno apskrities archyve ir Lietuvos Valstybiniame archyve surinkta pilna medžiaga apie teritorijos bei užstatymo raidą iki 1940 m. Pasinaudota kitų tyrėjų (Nijolės Steponaitytės, Vladimiro Orlovo) surastais duomenimis iš Rusijos valstybinio karo istorijos archyvo Maskvoje bei KAA surinkta Kauno planų kolekcija. Dėl laiko stokos teritorijos pastatų, statytų po 1940 m. archyvinis tyrimas buvo atliktas tik fragmentiškai, daugelis pastatų datuoti pagal vietos gyventojų liudijimus.

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS 1-OJO ŽALIAKALNIO KULTŪRINIO DRAUSTINIO SPECIALIOJO PLANO PAGRINDŽIAMOJI DALIS

TURINYS

I. ISTORINIŲ TYRIMŲ APIBENDRINIMAS

1. Teritorijos urbanistinės struktūros istorinės raidos apžvalga.....	4
2. Gatvių ir sklypų tinklo formavimosi raida.....	18
Perkūno masyvas.....	18
Kauko masyvas.....	23
3. Duomenys apie autentiškus (statytus iki 1940 m.) pastatus	29
a) Perkūno masyvas.....	29
b) Kauko masyvas.....	40
4. Archyvinės pastatų projektų kopijos (žr. Priedą)	

II. KMS I-ojo ŽALIAKALNIO KULTŪRINIO DRAUSTINIO ESAMOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Teritorijos urbanistinės struktūros analizė.....	48
2. Teritorijos gamtinio karkaso analizė.....	50
3. Esamų pastatų tipologinė, stilistinė bei tūrinės erdvinės kompozicijos analizė.....	54
a) Perkūno masyvas.....	54
b) Kauko masyvas.....	64

III. PASTATŲ IR TERITORINIŲ AREALŲ VERTINIMAS BEI SAUGOJIMO PASIŪLYMAI

1. Pastatų vertinimo pagrindimas. Skirtingų pastatų grupių santykis teritorijoje.....	78
2. Pastatų grupių statistinės lentelės	81
3. Teritorinių arealų vertinimas ir jų saugojimo bei tvarkybos reikalavimai.....	91
4. Saugojimo ir tvarkybos reikalavimai atskiroms pastatų grupėms.....	99
5. Atrinkti pastatai, kuriuos siūloma įrašyti į Kultūros vertybių registrą.....	109
6. Pastatų vertinimo kartogramos objektų suvestinė.....	112
a) Perkūno masyvas.....	112
b) Kauko masyvas.....	118
7. Saugomų, siūlomų saugoti ir saugotinų objektų suvestinė pagal verčių planą.....	123
a) Perkūno masyvas.....	123
b) Kauko masyvas.....	126

BRĖŽINIAI:

- 1) Perkūno masyvo užstatymo būklė: medžiagiškumo ir aukštingumo analizė;
- 2) Kauko masyvo užstatymo būklė: medžiagiškumo ir aukštingumo analizė;
- 3) Perkūno masyvo pastatų vertinimo kartograma;
- 4) Kauko masyvo pastatų vertinimo kartograma;
- 5) Perkūno masyvo teritoriniai arealai;
- 6) Kauko masyvo teritoriniai arealai;
- 7) Perkūno masyvo verčių planas: saugomų, siūlomų saugoti ir saugotinų objektų suvestinė;
- 8) Kauko masyvo verčių planas: saugomų, siūlomų saugoti ir saugotinų objektų suvestinė.

**KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS 1-OJO ŽALIAKALNIO KULTŪRINIO DRAUSTINIO SPECIALIOJO
PLANO PAGRINDŽIAMOJI DALIS: KULTŪRINIO DRAUSTINIO TERITORIJOS TYRIMAI,
PAVELDOSAUGINIŲ VERČIŲ NUSTATYMAS IR PASIŪLYMAI SAUGOJIMUI**

I. ISTORINIŲ TYRIMŲ APIBENDRINIMAS

1. Urbanistinės struktūros istorinės raidos apžvalga

Žaliakalnis ankstyvuosiuose miesto planuose. Apie 1863 m. sudarytas Kauno miesto tikrosios būklės planas atskleidžia, jog reguliarius gatvių ir kvartalų planavimas tuo metu buvo įgyvendinamas Naujamiestyje ir iš dalies Žaliakalnyje tarp dabartinių J. Mackevičiaus ir Žemaičių gatvių. Pažymėti keli namai prie Sankt-Peterburgo plento (dabar Savanorių pr.). **1871 m.** caro patvirtintame **plane**¹ Karmelitų ir dalies Žaliakalnio teritorijos pažymėtos kaip planuojamos, nors pakeitimų jose numatyta labai nedaug. Šiuo planu miestas „prisijungė“ prie geležinkelio. Senamiestyje, palei Nikolajaus prospektą bei aplinkui prie jo esančias aikštes numatyta privaloma mūro statyba. Visur kitur (Naujamiestyje, Totorių priemiestyje, Žaliakalnyje ir Karmelituose) leistas mišrus arba medinis užstatymas. Atokiau nuo miesto, už dabartinio Ažuolyno, paskirta vieta būsimoms visų tikybų kapinėms. Netoli jų pažymėtos veikiančios žydų kapinės.

XIX a. pabaigoje miesto teritorija, esanti viršutinėje terasoje greta dabartinio Vytauto parko dar nebuvo apstatyta. 1880 m. Kauno miesto dūma gavo gyventojų pareiškimus su prašymais, kad jiems būtų leista čia statyti namus². Prie Kauno miesto Žaliakalnis su Petrakalniu (tarp dab. Žemaičių g. ir Taikos pr. pradžios) prijungti **1889 m.** Kauno miesto dūmos iniciatyva **1890 m.** buvo parengtas naujas projektinis planas, kuriame į miesto sudėtį įjungti Šančiai, Petrakalnis ir Žaliakalnis³. Žaliakalnio dalyje greta Ažuolyno numatyti taisyklingi kvartalai (tikriausiai kariuomenės miestelis), kvadratinė parodų aikštė ir erdvi esplanada.

1904 m. Kauno gubernijos statistikos komiteto išleistas litografuotas miesto planas jau apėmė Senamiesčio, Naujamiesčio, Žaliakalnio ir Petrakalnio teritorijas (iki geležinkelio stoties)⁴. Žaliakalnyje pažymėti du kvartalai su medinėmis kareivinėmis (jos priklausė miestui), Adomo Mickevičiaus slėnis, Ažuolyne projektuojamos kapinės, taip pat egzistuojančios žydų kapinės toliau į

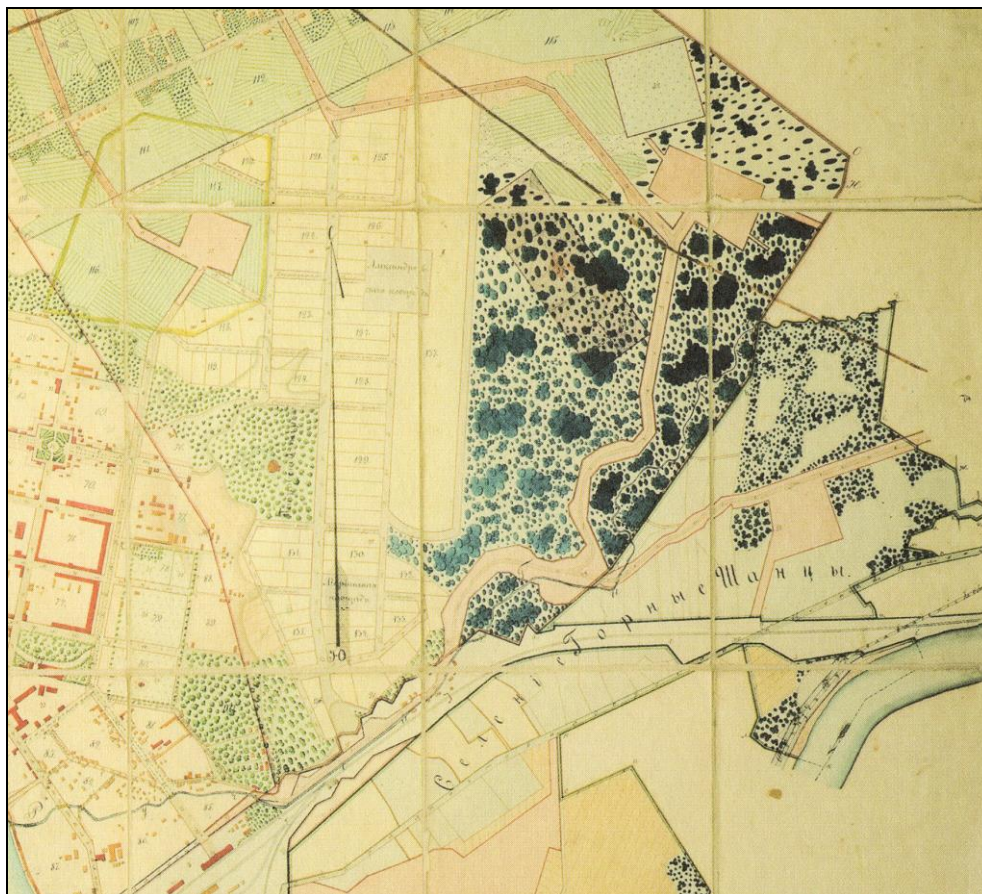
¹ Plano originalas ir kopija saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje (LNM), AFP-3447 ir AFP-3448.

² Černeckis V. Žaliakalnis – Šančiai // Kauno tiesa. 1968, vasario 25.

³ 1890 m. Kauno planas saugomas LNM, AFP-3450. Planą parengė Kauno tvirtovės valdyba.

⁴ LNM, AFP-2686 (1904 m.); ČDM, Muziejinės dokumentacijos ir fototekos skyrius, F. M2, ap. 7, b. 7.

šiaurę. Matyti, jog taisyklingi Žaliakalnio kvartalai su paradų aikšte, numatyti 1890 m. plane, dar neįgyvendinti.

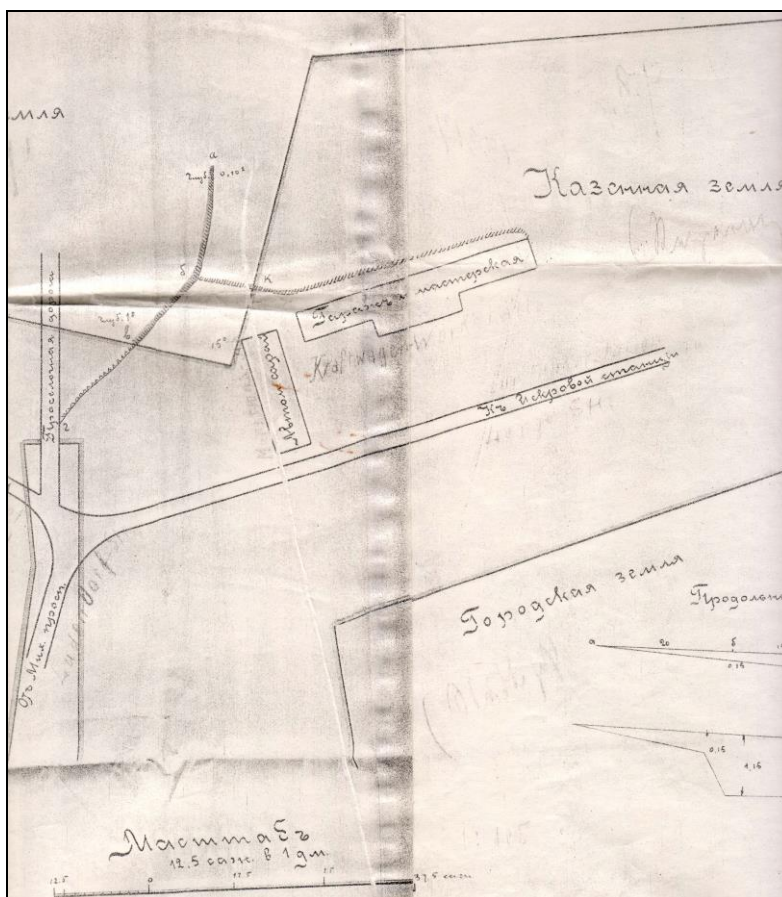

Fragmentas iš 1890 m. Kauno projektinio plano: reguliariai suplanuoti Žaliakalnio kvartalai (LNM, AFP-3450)

Tvirtovės statiniai tiriamoje teritorijoje. Miesto planavimui XIX a. antroje pusėje specifinę įtaką darė 1879 m. įsteigta karinė tvirtovė. Jos objektų buvo ir tiriamoje Žaliakalnio draustinio teritorijoje. Fortai, baterijos, kariniai sandėliai buvo išdėstyti už miesto ir jo pakraščiuose, administraciniai objektai, įgulos soboras – Naujamiestyje. Tačiau tarp fortų gana tankiai išdėstytos artilerijos baterijos su šaudmenų sandėliais. Vienas toks *tarpinis parako sandėlis* pastatytas Žaliakalnyje 1887 m.⁵ (dabar jo likučiai yra Vandentiekio stoties teritorijoje – Aukštaičių g. 43). Aplinkui šį parako sandėlį statyba buvo draudžiama. Tvirtovės objektus jungė keliai, saugumo sumetimais apsodinti topoliais. Vėliau keliai virto miesto gatvėmis - antai K.Petrausko, Aukštaičių g., Radvilėnų pl. kryptis lėmė kiek pakoreguotos tvirtovės kelių trasos. Tvirtovei priklausė didelė dalis Petrakalnio teritorijos. 1913 m.

⁵ RGVIA (Rusijos valstybinis karo istorijos archyvas Maskvoje), F. 349-18-7384 (Kauno tvirtovės 1887 m. generalinis planas).

dab. Perkūno alėjos pradžioje suformuoti automobilių garažo ir dirbtuvių pastatai⁶. Išlikęs pastatas Perkūno al. (be numerio) buvo naudojamas automobilių garažui, o antrasis – garažui ir dirbtuvėms; jo vietoje sovietmečiu pastatytas KKA bendrabutis (Perkūno al.3). Tarpukariu šie du pastatai priklausė Lietuvos kariuomenės šarvuočių batalionui⁷.

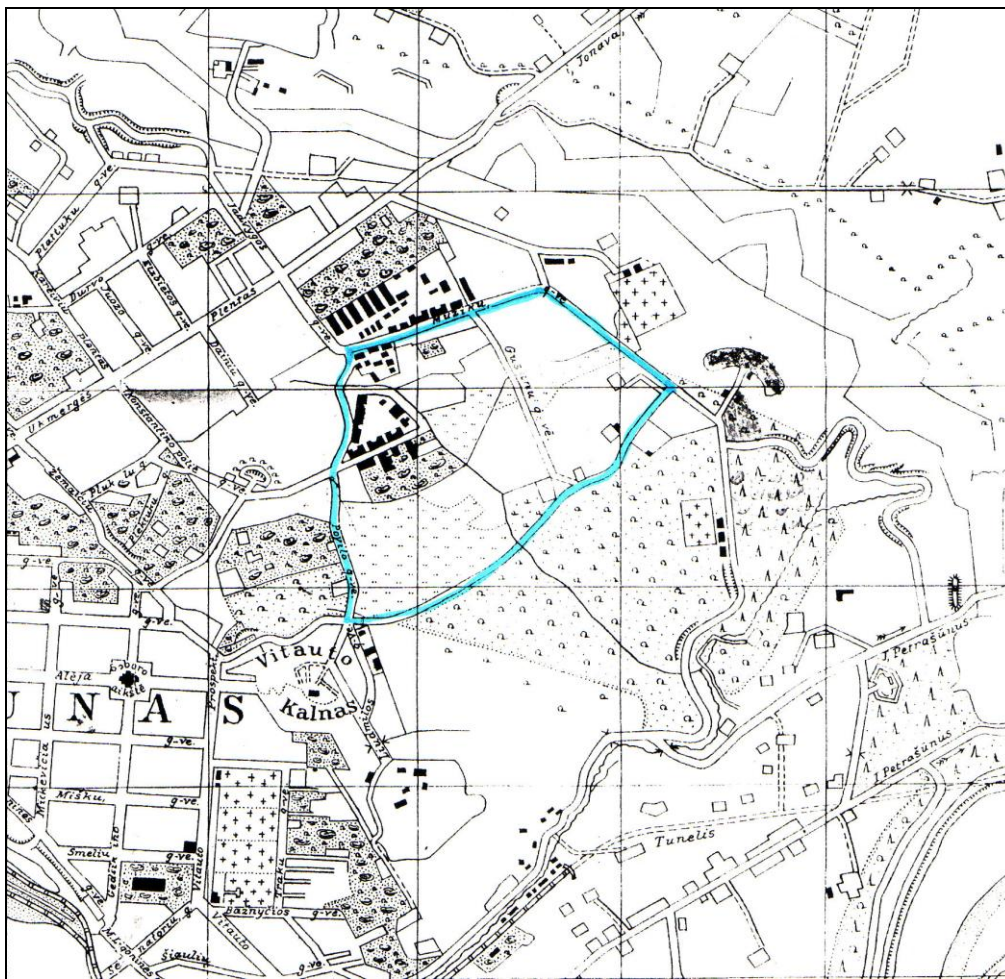

Automobilių garažas (kairėje) ir garažas su dirbtuvėmis pažymėti prie kelio, vedančio į radijo stotį (KAA, F. I-61, ap. 1, b. 1776 (be metų).

Šiauriniame Petrakalnio šlaite apie 1905 m. įrengtas įtvirtintas betoninis vyresnybės slaptasis blindazas su keliomis požeminėmis patalpomis. Priešingame Parodos gatvės šlaite taip pat buvo vyresnybės slėptuvė, tačiau ji neišlikusi. Kauno tvirtovės iniciatyva 1913-1915 m. pastatyta Radijo stotis (Vaižganto g. 13) bei jos darbuotojų namas (Vaižganto g. 21a).

⁶ KAA, F.I-61, ap. 1, b. 1776.

⁷ KAA, F. 218, ap. 1, b.1266 (1935 m. planas).

Žaliakalnio dalis apie 1920 m. (fragmentas iš litografuoto Kauno miesto plano). Matomas Vytauto parkas, Radijo stoties teritorija, kariuomenės pastatai ir keliai.

Vytauto parkas. Jis įkurtas XIX a. antroje pusėje natūraliai susiformavusioje Žaliakalnio terasoje ir šlaituose - greta miesto esantis ažuolais apaugęs kalnas buvo patogus rekreacinei zonai. 1871 m. Kauno miesto dūma nutarė čia įrengti parką ir panaudoti šią vietą pramogoms arba kaip tuo metu buvo rašoma – „užmiesčio pasivaikščiojimams“. Parko teritorijoje 1872 m. surengtas caro Petro I-ojo gimimo 200 metinių minėjimas. Ta proga pastatytas medinis paviljonas, estrada, teniso aikštelės, sūpuoklės, aptvarkyta aplinka⁸. Po iškilmių ši Žaliakalnio vieta ir joje įkurtas poilsio parkas imti vadinti Petrovka, Petrovskaja gora (Petro kalnu). 1873 m. sudarytas parko teritorijos fiksacinis planas, kuriame pažymėti kilpinės formos takai, medžių rūšys ir sudėtingos konfigūracijos paviljonas

⁸ KAA, F. I-61, ap.2, b.5822.

centrinėje aikštelėje⁹. Pažymėta parko augmenija – tuomet čia vyravo ąžuolai ir eglės, augo šiek tiek liepų, pušų, beržų. 1880 m. parko teritorija buvo išplėsta prie jos prijungus privačias žemės valdas šlaituose, o taip pat iki kalno pratęstas Nikolajaus prospektas (dabar Laisvės alėja)¹⁰. Teritorijos apželdinimu, tvarkymu ir parko pastatų statyba bei priežiūra rūpinosi 1875 m. įkurta Kauno sodininkų draugija, kuriai priklausė savanoriškai susibūrę 148 pasiturintys miestiečiai. Jiems vadovavo grafas Zubovas. Draugijos iniciatyva 1899 m. suprojektuotas naujas mūrinis paviljonas – pagrindinis parko statinys, bei medinė pavėsinė vandens ir vaisių prekybai¹¹. 1913 m. inž. E. Frykas suprojektavo medinį bufeto paviljoną¹². Petro parko suplanavimas atsispindi litografuotame 1904 m. plane. 1919 m. pakeistas vietovės pavadinimas – kalnas, o taip pat ir parkas, pavadinti Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto vardu¹³. 1933 m. Vytauto parke stovėjo du mūriniai ir keletas medinių pramogoms ir aptarnavimui skirtų pastatų. Į parką vedė du įėjimai: vienas iš Laisvės alėjos, kitas – iš Parodos gatvės. Svarbiausias objektas ant Vytauto kalno buvo radijo stotis, todėl visa teritorija tarpukariu vadinta Radio rajonu¹⁴.

Radijo stotis. Tai unikalus objektas, iki šiol išlaikęs pradinę funkciją. 1913 metais Kauno tvirtovėje Petrakalnio teritorijoje sumontuota radijo ryšio įranga. Pastatytas laikinas radijo stoties pastatas, suformuota dviejų karininkų ir 45 karių radijo stoties įgula Atsižvelgiant į radijo ryšio reikšmę bei aparatūros jautrumą buvo priimtas sprendimas statyti įtvirtintą (kazematuotą) radijo stoties pastatą¹⁵. Betoninio statinio projektą parengė tvirtovės inžinierių valdybos viršininkas pulkininkas Zaslavskis. 1912 m. rudenį pakloti pamatai. Tačiau 1913 m. iškeltas pasiūlymas statyti geriau įtvirtintą pastatą. Vis dėlto apsvarsčius nutarta nekeisti projekto - karo inžinieriai motyvavo sprendimą tuo, kad radijo stočiai nebūtina apsauga nuo stambaus kalibro sviedinių, nes net vidutiniai sugadintų antenas ir ryšio stotis taptų neveiksminga. Tačiau tvirtovės komendantas V. Grigorjevas paprieštaravo, teigdamas, jog išorinės antenos yra nebrangios, gali būti greitai suremontuotos arba pakeistos naujomis. Tuo tarpu vidinė radijo stoties įranga brangi ir ją būtina saugoti nuo priešų sviedinių. Todėl projektas perdarytas,

⁹ KAA, F. I-66, ap. 5, b. 4075 ; planą parengė gubernijos architektas Mikvicas.

¹⁰ KAA, F. I-61, ap. 2, b. 5806.

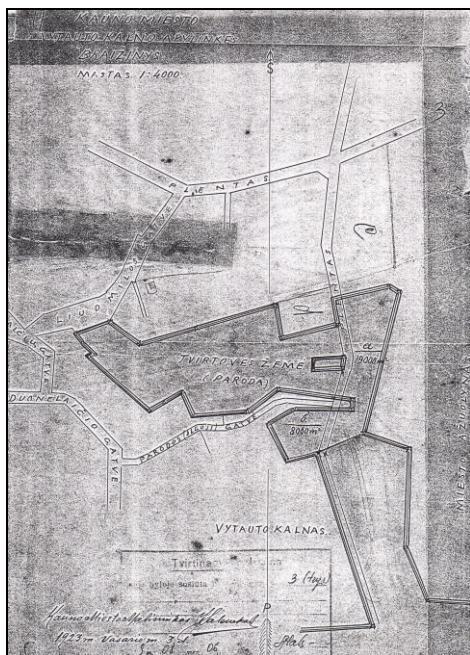
¹¹ KAA, F. I-473, ap. 1, b. 4696 (mūrinis paviljonas); F. I-61, ap. 2, b. 6391 (pavėsinė).

¹² KAA, F. I-61, ap. 3, b. 1988 (bufeto paviljoną taip pat statė kauno sodininkų draugija)..

¹³ Černeckis V. Žaliakalnis – Šančiai // Kauno tiesa. 1968, vasario 25.

¹⁴ 1928 m. Miesto tarybos nutarimas dėl miesto rajonų nustatymo: Radio rajonas – Radio stoties apylinkė: Perkūno alėja ir aikštė, Vaižganto ir Tunelio gatvės.

¹⁵ RGVIA (Rusijos valstybinis karo istorijos archyvas Maskvoje), F. 802-5-16538 - Проект искровой станции.

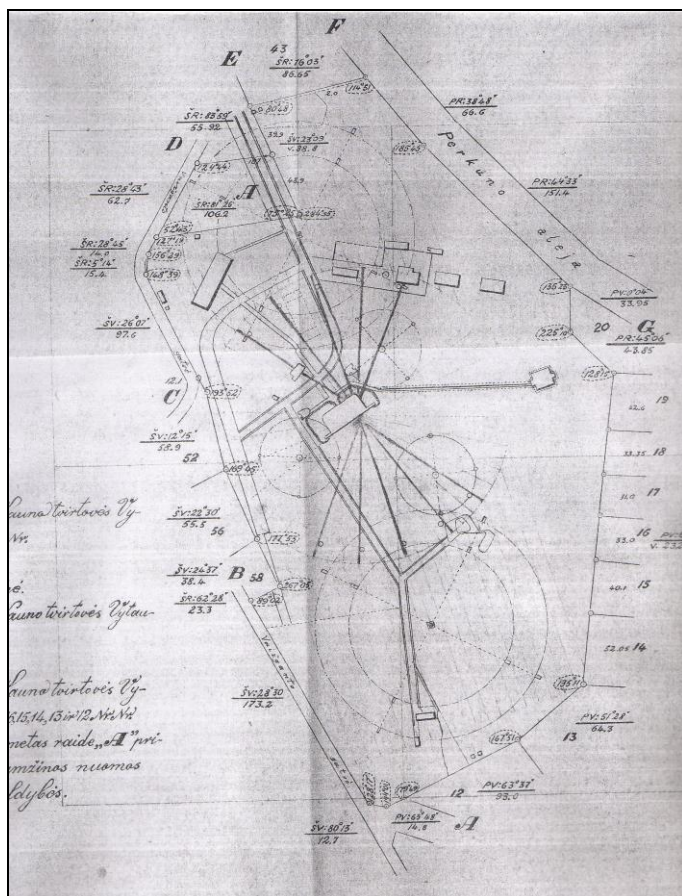

Vytauto kalno apylinkių planas, 1923 m. Kontūru apibrėžta buvusios tvirtovės žemė (KAA, F. 218-1-134)

sienų storis padidintas. 1915 metų birželio mėn. pradėti betonavimo darbai. Šalia stoties 1915 m. pastatytos raudonų plytų kareivinės 54 karių įgulai. Pastate (jis vadinosi Ковенская искровая станция) įrengtos 4 įtvirtintos patalpos radijo ryšio siųstuvų, imtuvų, generatorių, antenų, valdymo skydų ir aptarnaujančiam personalui (mašinų skyrius, vienas variklis ir generatorius; umformerio patalpa; akumuliatorių, laboratorijos, kanceliarijos patalpa; ryšio įrangos patalpa). Išorėje pastatas turėjo metalinį antenų bokštėlį ir variklių duslintuvus, sumontuotus šalia fasadinės sienos. Sienos tarp kazematų įrengtos betoninės, viduje buvo medinės pertvaros, apkaltos veltiniu. Grindų danga pirmajame, antrajame ir ketvirtajame skyriuje – metlacho plytelių, kitur - asfalto.

Pirmojo pasaulinio karo metu stotimi naudojosi vokiečiai, o karui pasibaigus, 1919 m. ją perėmė Lietuvos kariuomenė (pradėjo veikti nuo 1919 m. liepos 9 d. - tai Lietuvos radijo ryšių veiklos pradžia. Tada pirmąkart į eterį nuskriejo lietuviški radijo ryšių šaukiniai KNS - Kauno naujoji stotis). Tai buvo maža kibirkštinė 1,5 kW galingumo radijo telegrafinė stotelė. Ją planuota pertvarkyti – būsimos stoties technines sąlygas paruošė radijo inžinierius Alfonsas Jurskis. Užsakymas atnaujinti radijo stotį buvo atiduotas Prancūzijos firmai „Societe Francaise Radioelectrique“ (SFR), kuri 1923 m. Vytauto kalne pradėjo 3,5 kW radijo stoties statybos darbus. Šioje firmoje dirbo lietuvis Aleksandras Stankevičius (vaikystėje su tėvais išvykęs į Prancūziją ir ten įgijęs radijo inžinieriaus išsilavinimą). Tvirtovės radijo stotis buvo apsaugota storu žemės pylimu, kuris iš dalies nukastas,

1923-1924 m. pritaikant ją Kauno radiofonui. Stoties ir statybos viršininku paskirtas radijo inžinierius Kleopas Gaigalis. 1926 m. jį pakeitė Aukštųjų karo technikos kursų Radijo kabineto vedėjas karo inžinierius Alfonsas Jurskis. 1926 m. birželio 12 dieną pirmą kartą radijas prakalbo lietuviškai. Jos pavakare į eterį nuskriejo žodžiai: „Alio, alio. Radijo Kaunas – Lietuva“... Spėjama, kad pirmasis iš medinės kabinos prabilęs į klausytojus buvo radijo mechanikas Petras Speičys. Ši data laikoma Lietuvos radiofono gimtadieniu. Pradėjusi veikti stotis pagal galingumą buvo penktoji pasaulyje, atsiradusi anksčiau nei Graikijoje, Portugalijoje, Bulgarijoje, Indijoje. Antena įrengta ant dviejų 150 metrų aukščio stulpų. Siųstuvo techniniai duomenys buvo žemi. Perduodamų dažnių juosta - nuo 300 iki 2400 Hz, t.y. 2,1 kHz, kai tuo tarpu kokybiškoms muzikinėms laidoms perduoti reikalinga ne mažesnė kaip 9 kHz perdavimo dažnių juosta. Siųstuvas dirbo 1961 metro banga (153 kHz). Iki 1928 metų tokių siųstuvo techninių parametrų Lietuvai visiškai pakako.

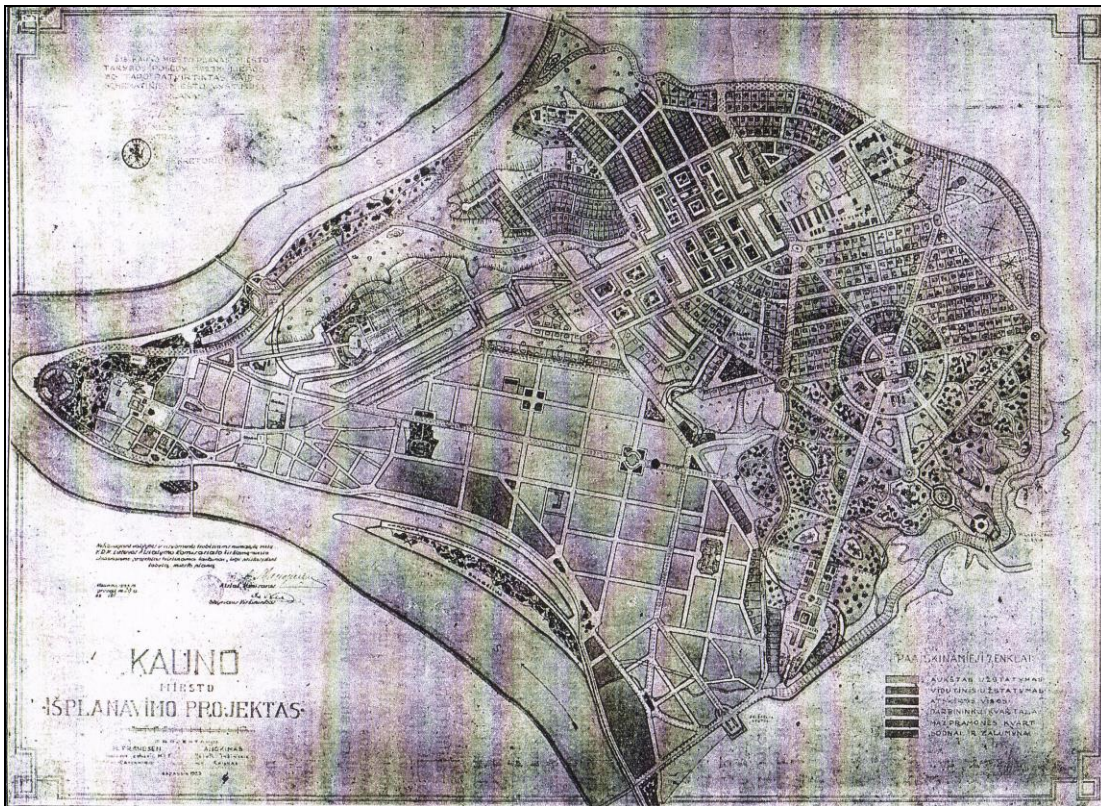

Radio stoties sklypas 1934 m. Aplinkui sklypą tarp raidžių B-C, E-F, G-A pažymėti buvę tvirtovės sklypai, išparceliuoti 1923-1925 m. (LVA, F.1622, ap.3, b. 79D)

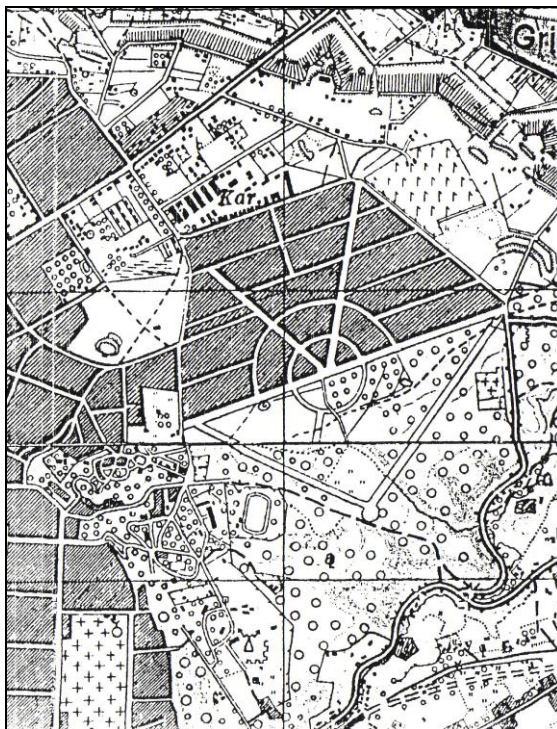
Kauno radijo stotį gelbėjo gera geografinė padėtis (75 metrų kalnas). Radijo stotis 1934 m. užėmė 11,4 ha plotą, kuriame be senojo įtvirtinto betoninio pastato buvo keletas medinių trobesių. 1930 m. stoties viršininku vėl paskirtas K. Gaigalis, kuris 1934 m. šias pareigas perdavė bendradarbiui Aleksandrui Stankevičiui¹⁶. 1927 m. Švietimo ministerija įsteigė Radijo tarybą, kurios pirmininku pradėjo dirbti poetas Liudas Gira. Į tarybą buvo deleguoti įvairių ministerijų, žinybų darbuotojai, kultūros veikėjai. Pirmuoju eterio profesionalu tapo literatas, akvarelistas, fotografas Petras Babickas. Iš pradžių jam teko eiti Radiofono vedėjo, pranešėjo, programų sumanytojo ir ūkvedžio pareigas. 1929 m. pradžioje Radiofonas suvalstybintas, pirmuoju jo direktoriumi tapo Valstybės teatro režisierius Antanas Sutkus. Darbas radijuje prieškariu laikytas prestižiniu. Tad daugelis kultūros žmonių - dramaturgas Kazys Inčiūra, poetai Antanas Miškinis, Henrikas Radauskas, Jonas Graičiūnas, publicistas Bronys Raila, Sorbonos universiteto teisės daktaras Alfonsas Vabalas įvairiu metu buvo etatiniais radijo darbuotojais. Radijas atvėrė vartus į platų pripažinimą Antanui Šabaniauskui, Danieliui Dolskiui, Pupų Dėdei – Petriui Biržiui. Kauno radijas transliavo reportažus iš tokių įvykių kaip Lietuvos kariuomenės įžygiavimas į Vilnių 1939 metais, Atlanto nugalėtojų Dariaus ir Girėno skrydis per Atlantą ir jų palaikų sutikimas Kauno oro uoste, Tautos patriarcho Jono Basanavičiaus 75-mečio jubiliejus.

M. Frandseno ir A. Jokimo planas. Utopinio pobūdžio **1923 m.** sudarytame plane atsispindi trys tuo metu realiai egzistavę Žaliakalnio fragmentai – Parodos aikštė, Vytauto kalno parkas ir greta tarpinio parako sandėlio numatyta esplanada arba paradų aikštė. Visa Žaliakalnio teritorija plane planuota suskirstyti taisyklingais kvartalais, kurių dauguma skirti sodybiniams sklypams. Ažuolyne numatyti vyriausybiniai pastatai (prie Gėlių rato) ir Universiteto ansamblis pietiniame smaigalyje, ties Fryko gatve. Iš Frandseno-Jokimo miesto rajonų reguliaraus perplanavimo idėjų įgyvendintas tik trapecijos formos sodybinių namų rajonas tarp Vydūno alėjos, K.Petrausko gatvės ir Radvilėnų plento (Gėlių rato rajonas). Tačiau kai kurie reprezentacinio Frandseno-Jokimo plano reliktai (Minties ir Gėlių ratų pratęsimas Ažuolyno teritorijoje, ją kertančios Maumedžių ir Basanavičiaus alėjos) dar figūravo XX a. 3 dešimtmečio planuose.

¹⁶ Parengta pagal: http://lt.wikipedia.org/wiki/Kauno_radiofonas; <http://www.elektronika.lt/articles/knowledge/4533/>; <http://www.ve.lt/?data=2006-06-12&rub=1105891565&id=1150041274s>

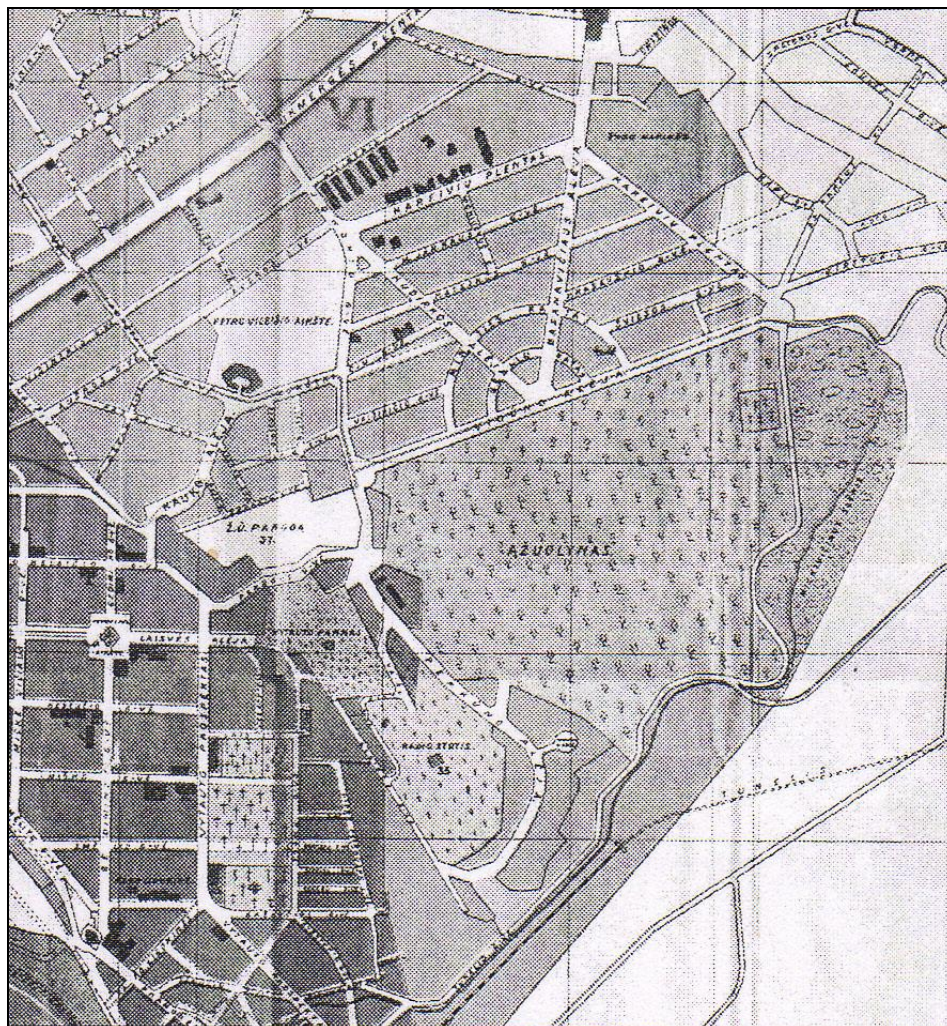
Architektų M. Frandseno ir A. Jokimo 1923 m. parengtas Kauno miesto išplanavimo projektas (Vilniaus medis. [Kaunas]: Lietuvai pagražinti draugija, 1924).

Apie 1924 m. sudaryto topografinio Kauno plano fragmentas: matomas įgyvendintas Gėlių rato rajonas, Radijo stotis, dar tik besiformuojantis gatvių tinklas.

P. Vileišio aikštės aplinka išliko neužstatyta dėl parako sandėlio kaimynystės, iš pradžių naudota kariškių pratyboms ir paradams (prie Radvilėnų plento buvo kareivinės). Netrukus aikštė pradėta naudoti ir kitiems masiniams renginiams. Jos istorinė reikšmė ypatinga - 1924 m. čia vyko pirmoji lietuvių Dainų šventė, svarbūs tarpukario visuomeniniai renginiai, Pirmasis Eucharistinis kongresas, įvairūs parada. 1926 m. ji pavadinta P.Vileišio vardu. 1941 m. iš šios aikštės, kurioje buvo transporto paskirstymo punktas, buvo vežami Sibiro tremtiniai.

Žaliakalnis 1929 m. tikrosios būklės plane. Miesto matininko J. Saleneko sudarytame plane matyti tuometinė Žaliakalnio viršutinės terasos iki Savanorių prospekto situacija.

1929 m. litografuoto Kauno miesto plano fragmentas (KAA, F. 218, ap.1, b.625): matomos visos žemiau išvardintos Žaliakalnio dalys.

Teritoriją sudaro kelios skirtingo pobūdžio dalys:

- Taisyklingai suplanuotas Gėlių rato rajonas (56,22 ha);
- Ažuolynas ir jo tąsa – Mickevičiaus slėnis: natūrali gamtos zona, beveik tokio pat dydžio, kaip ir Gėlių rato rajonas;
- Perkūno alėjos ir Vaižganto gatvių ribojama teritorija su Radijo stotimi; joje pradeda klostytis gyvenamasis užstatymas;
- Perkūno al. pradžioje pažymėtas buvęs tvirtovės sklypas su šarvuočių bataliono garažu ir dirbtuvėmis;
- Vytauto parkas – rekreacinė zona;
- Žemės ūkio parodos aikštė (Parodos kalnas arba Mažasis ažuolynas);
- Gyvenamasis kvartalas tarp K. Petrausko, Aukštaičių g., Kauko al. ir radastų g., suskirstytas smulkių vidinių gatvelių tinklu;
- P. Vileišio aikštė, įjungianti tvirtovės parako sandėlį;

Parodos aikštė. Ažuolyno tęsinys tarp Parodos ir K. Petrausko gatvių (vadinamas Mažuoju ažuolynu) tarpukariu vadintas Parodos kalnu (parodos aikštė), kadangi čia vykdavo žemės ūkio ir pramonės parodos. Kasmetinės parodos vyko 1922-1925 m., po to 1928, 1930, 1935 ir 1936 m. Pirmąsias organizavo Žemės ūkio draugija, o nuo 1928 m. – Žemės ūkio rūmai. Pagrindinis įėjimas į parodas buvo ant kalno, Parodos ir Petrausko g. sankirtoje, kitas – apačioje, netoli 1932 m. pastatytų žemės ūkio rūmų Donelaičio g. pradžioje; dar kitas įėjimas įrengtas 1936 m. iš naujos Lydos gatvės. Parodų aikštė įsikūrė apleistoje teritorijoje, kuri anksčiau priklausė tvirtovei, pradėta tvarkyti 1922 m. pagal F.Vizbaro projektą. Per pirmąsias parodas buvo pastatytas 41 paviljonas, beveik visi statiniai mediniai. Paviljonus projektavo ir žinomi architektai - F.Vizbaras, M. Songaila, V. Dubeneckis, A. Gordevičius - ir statybos technikai. Vyravo egzotiškos išraiškos statiniai, kuriems norėta suteikti „lietuviško stiliaus“ bruožų. Rengiantis jubiliejinių Vytauto Didžiojo metų parodai, aikštė buvo perplanuota pagal K. Reisono projektą, pastatytas įspūdingas bokšto pavidalo Vytauto Didžiojo paviljonas (dail. J.Burba). 1936 m. parodai Žemės ūkio rūmai pastatė 40 eilėmis išdėstytų paviljonų. Kadangi parodos trukdavo neilgai, tuo metu Kultūros muziejaus direktoriaus Pauliaus Galaunės iniciatyva aikštėje pabandyta įkurti Oro muziejų (skanseną). Iš įvairių Lietuvos vietų buvo perkeltos trys senos klėtys, žemaitiškas namas ir tvartas su diendaržiu. Muziejus čia ruošėsi eksponuoti etnografijos rinkinius. Tačiau aikštė Oro muziejui buvo per ankšta, sumanymas nepasiteisino. Prieš

pat karą šioje vietoje sumanyta steigti Vyriausybės pastatų kompleksą. Paskelbtas tarptautinis projektinių pasiūlymų konkursas; tačiau 1939 10 10 Lietuvai susigrąžinus istorinę sostinę Vilnių, ši idėja neteko prasmės¹⁷.

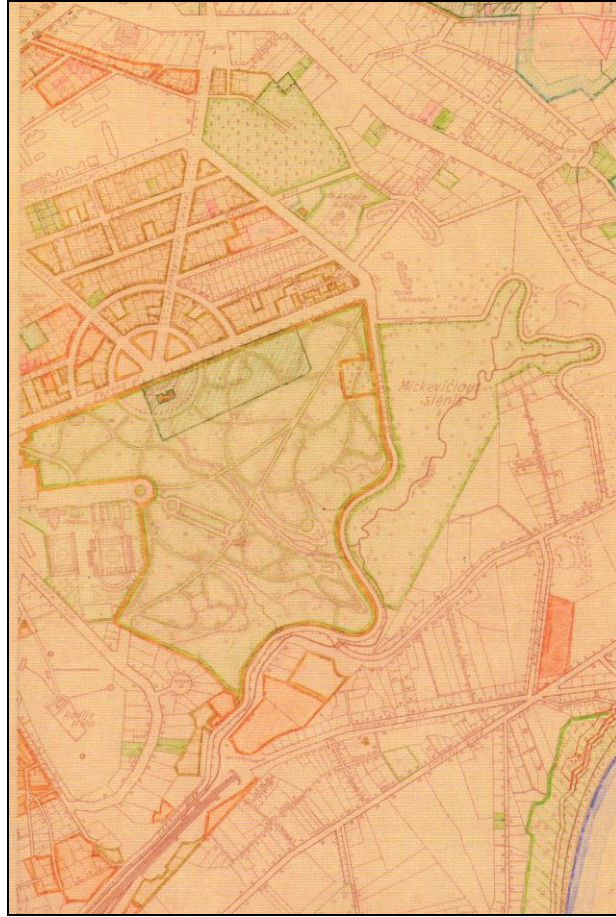
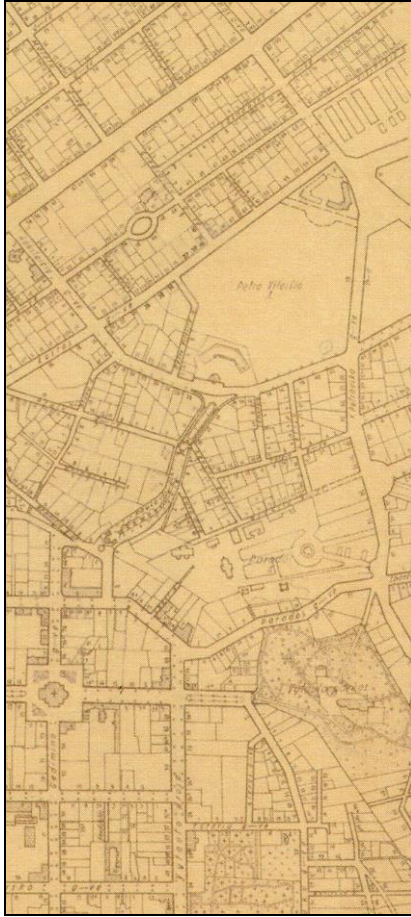
Susisiekimas tarp Naujamiesčio ir Žaliakalnio. Statūs šlaitai apsunkino gatvių ir takų tiesimą iš žemutinės miesto terasos į aukštutinę. Susisiekimui palengvinti 1931 m. tarp Putvinskio ir Aušros gatvių buvo įrengtas elektrinis keltuvas (funikulierius). Parodos gatvė į kalną suformuota anksčiau, carizmo laikotarpiu. Šiauriniame Žaliakalnio šlaite buvo susidariusi natūrali griova, kuria žemyn nutekėdavo vandens perteklius iš tvirtovės tarpinio parako sandėlio teritorijos. Šioje griovoje 1925 m. pradėta tiesti Kauko alėja, tačiau darbai užsitęsė ir tik 1936 m. pagal archit. Stasio Kudoko projektą buvo įrengti granitiniai Kauko laiptai su specialiu apželdinimu, baseinai, fontanu. Jie patogiai sujungė Naujamiestį su vilų ir sodybinių namų rajonu, intensyviai statytu 1923-1936 m. tarp Kauko, Aukštaičių, K. Petrausko bei Radastų gatvių. Perkūno masyve ryšiui su žemutine terasa nuo Vaižganto g. įrengti granito blokų laiptai (V. Mykolaičio Putino gatvė).

Sporto kompleksas. Jo kūrimasis prasidėjo nuo futbolo aikštės su bėgimo takais, kurią įrengė Lietuvos fizinio lavinimo sąjunga, kuriai Kauno miesto savivaldybė 1921 m. išnuomavo 3,5 ha sklypą¹⁸. 1924-1925 m. lakūno Stepono Dariaus iniciatyva ir pagal jo projektą Ažuolyne buvo įrengtas pirmasis Lietuvos stadionas. 1931 m. Vytautas Landsbergis-Žemkalnis suprojektavo Kūno kultūros rūmus, tačiau statybai neprasidėjus, 1933 m. parengė antrą, paprastesnį jų projektą. Architektas palankiai vertino Kūno kultūros rūmams parinktą vietą Ažuolyne, pabrėždamas gryo oro svarbą sportuojančiam organizmui. Jis rūpinosi ne tik pastato projektavimu, bet ir siūlė sutvarkyti chaotiškas aplinkines gatves (Sporto, Parodos, K. Petrausko) Kūno kultūros rūmai turėjo atlikti dvi funkcijas – mokslo ir sporto. Svarbiausiu akcentu turėjo tapti baseinai, tačiau jų statybą teko atidėti ateičiai. Pagrindinė dalis su didžiąja sale ir auditorijų korpusu pastatyta 1934 m., 1939 m. paaukštintos šoninės auditorijų korpuso dalys. Naujo stadiono su vartais projektą 1935 m. parengė Feliksas Bielinis¹⁹. Prieškarinį sporto kompleksą užbaigė sporto halė, pastatyta Europos krepšinio čempionatui 1939 m. (inž. A. Rozenbliumas).

¹⁷ Duomenys apie Parodų aikštę - iš Jolitos Kančienės straipsnio „Parodų aikštė matavosi įvairius rūbus“ (Kauno diena, 2007 04 07).

¹⁸ Prieiga per internetą: <http://www.sportohale.lt/istorija.htm>

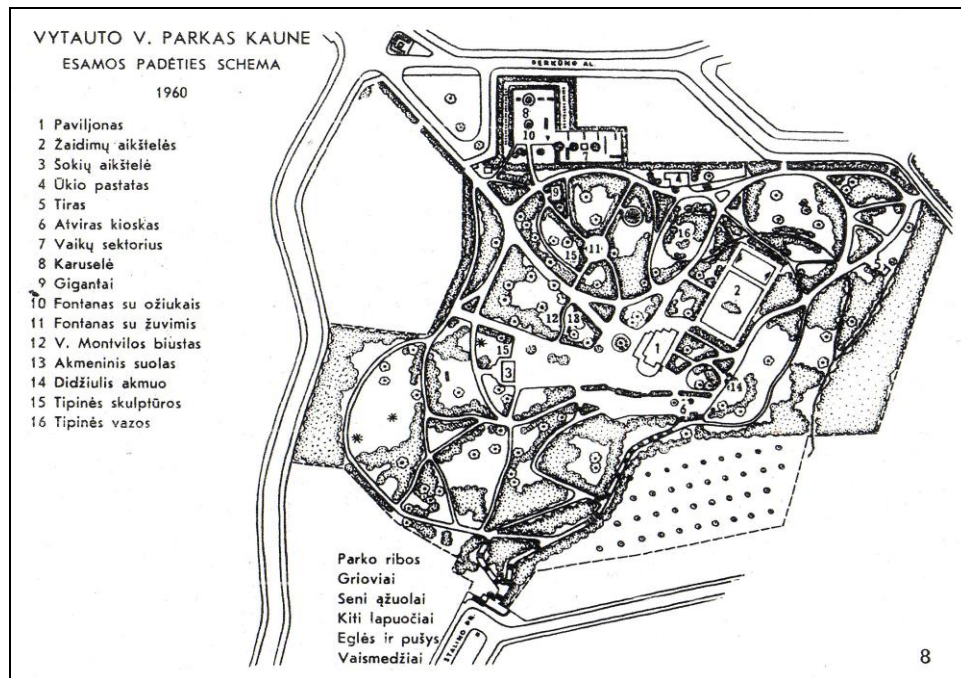
¹⁹ Kančienė J., Minkevičius J. Architektas Vytautas Landsbergis-Žemkalnis. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993, p. 28.

Fragmentai iš 1937 m. Kauno miesto tikrosios būklės plano, 1, 2 dalių (KMS administracijos Urbanistikos skyriaus archyvas).

Urbanistinės struktūros pakitimai sovietmečiu. 1949 m. plane matoma susiformavusi Sporto gatvelė, užsibaigianti ovaline kilpa, Vytauto parko alėjų tinklas ir prieškariniai parko pastatai. Pokario metais Vytauto parkas buvo tvarkomas kaip pramogų zona. Prie įėjimo pastatytas mūrinis kioskas. A.Tauro knygoje patalpintoje 1960 m. parko schemoje²⁰ matomi Vytauto parko planavimo bruožai ir mūrinis paviljonas išliko iš pirmosios XX a. pusės. Pokaryje į parko teritoriją įjungtas vienas buvęs privatus sklypas Perkūno alėjos pradžioje – čia pastatytos karuselės ir fontanas su ožiukų skulptūromis. Rato pavidalo aikštelėje dar suformuotas fontanas su žuvimis (tebėra išlikęs cementinis rato pavidalo jo pagrindas), pietinėje pusėje įrengtos žaidimų aikštelės (vėliau vietoje jų atsirado vasaros estrada, kuri dar vėliau sudegė). Pažymėti ir didelis akmuo bei akmeninis suolas, kurie taip pat tebesantys.

²⁰ A.Tauros. Lietuvos TSR parkai. Vilnius: Mintis, 1966, p.18

Vytauto parko 1960 m. planas iš A. Tauro knygos.

Sovietmečio įnašas ryškiau pastebimas Perkūno masyvo urbanistikoje. Pokario dešimtmečiais čia buvo suformuota Margio gatvelė, šiaurinė Fryko gatvės atkarpa, sklypuose pastatyti sodybiniai namai, iškilo pora daugiabučių, keli statiniai Radijo stoties teritorijoje, nutiesti laiptai į geležinkelio pėsčiųjų tiltą. Buvo įrengti televizijos retransliavimo bokštai, o taip pat radijo bangų trukdytuvai, slopinę užsienio stočių siunčiamas bangas. 7-8 dešimtmečiais aplinkui Radijo stotį pristatyta daugiabučių namų, garažų, administracinių pastatų, vaikų darželis. Toliau plėtotas sodybinis užstatymas Perkūno alėjos tąsoje iki jungties su Vaižganto gatve.

Ženklūs pakitimai įvyko Sporto komplekse. Prijungtais korpusais padidintas Kūno kultūros rūmų pastatas: 1958 m. pristatytas plaukymo baseinas (archit. J. Putna), 1985 m. už baseino prijungtas auditorijų ir laboratorijų korpusas (archit. J. Černius). 1962 m. kapitaliai atnaujinta sporto halė, 1979 m. perstatytas stadionas (archit. J. Putna ir B. Zabulionis)²¹. Pastatytas tipinis bendrabutis (Perkūno al. 3), bibliotekos ir kiti administraciniai pastatai (Perkūno al. 3a). Suformuota futbolo aikštė, teniso kortai. Sporto kompleksas prarado stilistinį vientisumą, tačiau išlaikė kompaktišką struktūrą ir darnų ryšį su gamtine aplinka. Sporto gatvė pertvarkyta 9 deš. pradžioje ir įgijo aikštės bruožų. Suformuota laikmečiui būdinga aptakių formų mažoji architektūra, nesisieta su tarpukario užstatymo charakteriu (archit. H.Žukauskas). Parodos ir Sporto gatvių ašyje 1993 m. liepos 15 d. atidengtas paminklas

²¹ Kauno architektūra, Vilnius: Mokslas, 1991, p. 287.

S.Dariaus ir S. Girėno skrydžiui atminti – prieškarinio Broniaus Pundziaus projekto realizacija (paminklas susideda iš 23 m aukščio granitinio obelisko ir bronzinių 3,3 m aukščio lakūnų figūrų).

Ryškiausias sovietmečio objektas Kauko masyvo prieigose – Kauno apskrities viešosios bibliotekos pastatas. Gyvenamajame rajone tarp Radastų, K.Petrausko, Aukštaičių gatvių ir Kauko alėjos radikalių pakitimų sovietmečiu neįvyko, tik užstatymas visur gerokai sutankėjo (tankėjimas ypač intensyvus prie Radastų g. jau po 1990 m.). Disonansiški pakitimai - Vizbaro namo perstatymas į pretenzingą „Kauko“ kavinę (1982 m., archit. Algimantas Sprindys), parduotuvės ir daugiabučio namo įterpimas Kauko al. ir Lietuvių g. sankirtoje, buv. Tubelių sklypo suskaidymas ir užstatymo sutankinimas. Vileišio aikštės erdvinį vientisumą sumenkino 12-13 aukštų Sporto ir rekreacijos centras (viešbutis) Aušros g. 42A, didelius plotus užimantys dengti sporto aikštynai (ledo arena, mūrinis lengvosios atletikos ir parodų maniežas, lengvų konstrukcijų futbolo maniežas).

Perkūno ir Kauko masyvai Žaliakalnyje urbanistiniu požiūriu jau yra užbaigti formuoti. Jų pagrindą sudaro tarpukariu suplanuota struktūra, užstatymas papildytas sovietmečio architektūros elementais.

Perkūno masyve yra keletas naujų stamboko tūrio pastatų, iškilusių po 1990 m. Tai „Perkūno namų“ viešbutis (1994 m.), išsidėstęs šlaite ir iš Perkūno al. pusės aplinkoje itin neišsiskiriantis, taip pat Ažuolyno sporto ir sveikatingumo centras Sporto g. 3 (2003 m., archit. Vilius Adomavičius ir kt.) ir daugiabutis namas Vaižganto g. 7 (2004 m., archit. Virginijus Juozaitis) įsibrovę į jau susiklosčiusį užstatymą. Sodybinių namų užnugaryje įsiterptas stiklinis perregimas sporto centro pastatas, apglėbęs čia augantį ąžuolą, demonstruoja draugišką aplinkai sprendimą. Masyvus tamsios spalvos gyvenamasis blokas užkirto kelią šiai vietai charakteringo sodybinio užstatymo plėtojimui prie Perkūno al. ir Vaižganto g.

2. Gatvių ir sklypų tinklo formavimosi raida

Perkūno masyvas

Nors dabartinis Vytauto kalnas (anksčiau – Petrakalnis) ir į pietus nuo jo nusidriekusi teritorija prie miesto buvo prijungta dar XIX a. pabaigoje, planingai ją formuoti pradėta tik trečiajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje. XIX a. pabaigoje šiaurinėje Petrakalnio dalyje įkurtas parkas, o į pietus nuo jo, aukščiausioje kalno vietoje, 1913-1915 m. pastatyta tvirtovės radijo stotis, kuri turėjo įtakos vėliau kalne suformuoto gyvenamojo rajono urbanistiniam sprendimui. Aplink įtvirtintą radijo stotį plytėjusi žemė tuo metu priklausė Kauno tvirtovei. Paskelbus nepriklausomybę

buvusi Kauno tvirtovės radijo stotis ir 11,42 ha sklypas perėjo Susisiekimo ministerijos Pašto valdybos žinion „amžinos nuomos teisėmis iš Kauno Miesto Savivaldybės“²².

XX a. trečiojo dešimtmečio pradžioje Vytauto kalne ir vadinamajame „Radio rajone“ pradėta formuoti sodybinio pobūdžio gyvenamųjų namų teritorija. Tarpukariu teritorijos, kuriose namai atskirti tarpais vienas nuo kito, sklypai aptverti neaukštomis, peržvelgiamomis metalo strypų ar medžio statinių tvoromis, buvo vadinamos *atviros statybos* rajonais. 1923 m. sudarytas Vytauto kalno žemės parceliacijos planas²³. Planuojant šioje teritorijoje tiesti gatves teko atsižvelgti į tai, kad ją iš trijų pusių supo šlaitas, o kalno viduryje buvo nemažas radijo stoties sklypas. Parceliacijos plane užrašyta Perkūno alėja ir Radio gatvė puslankiu apgaubė radijo stoties sklypą. Ten, kur šios gatvės susijungia, planuota atsišakojusi Gelžkalkio gatvė, kuri turėjo sujungti teritoriją su Tunelio gatve, tačiau šis sumanymas nebuvo įgyvendintas. Radio gatvės gale pažymėtas siauras atsišakojimas pavadintas Radio skersgatviu. Ties Vytauto parku nuo Perkūno alėjos atsišakojo Parko gatvė – vingiuota dabartinės Vaižganto gatvės pradžia. Perkūno alėjos lanko atšakoje suplanuota nedidelė aštuonkampio plano aikštė ir jungiantis Perkūno skersgatvis. 1924 m. Radio gatvė pervadinta į Algirdo, o Parko gatvei 1927 m. suteiktas Vaižganto vardas²⁴. Perkūno alėjos pavadinimas Kauno miesto tarybos nutarimu patvirtintas 1929 m. Matininko L. Boreišos 1923-1925 m. sudarytame Vytauto kalno parceliacijos plane²⁵ suplanuota 50 netaisyklingo plano erdvių sklypų. Jų dydis – nuo 897 iki 4985 m². Erdvesni sklypai dalinti prie šlaitų, nes šlaite esanti valdos dalis statybai netinkama. Apie 2500 m² dydžio sklypų teritorijoje buvo daugiausia. Kai kurie sklypai turėjo labai plačius frontus palei gatvę, kiti – frontus išeinančius į dvi gatves. Lyginant pirmąjį teritorijos parceliacijos planą su šių dienų planu, galima nustatyti istorines sklypų ribas, įvardyti valdas, kurių plotas liko nepakitęs. Tai sklypai Perkūno al. 25, 59, 61 ir 67.

Gatvės šioje Žaliakalnio dalyje pradėtos tiesti 1927 m. Tais metais pradėti Algirdo g. tiesimo darbai: perkeltos gatvės teritorijoje esančios tvoros sulig nustatyta linija, iškirsti medžiai, išrauti kelmai. Kadangi nauja gatvė ėjo per Petravičių dvarelį sklypą, valdos savininkai apkaltino darbininkus išrovus 40 Lietuvoje retų šilkmedžių ir reikalavo už kiekvieną medį sumokėti po 100 litų²⁶. 1928 m. tiesimo darbai jau vyko ir Perkūno alėjoje bei Vaižganto gatvėje, tvarkyta Sporto

²² LVA. F.1622, ap.3, b.79d

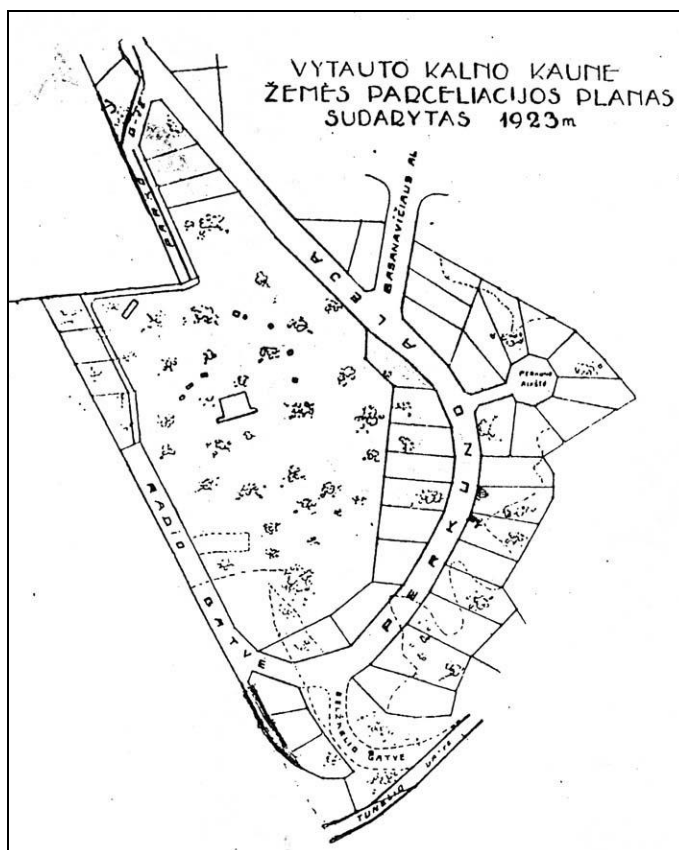
²³ Vytauto kalno privačių sklypų parceliavimas // Savivaldybė. 1933. Nr. 5, p.35-36.

²⁴ Vaižganto gatvė // Trimitas. 1927. Nr.46

²⁵ LVA. F.1248, ap. 9, b.534

²⁶ KAA. F.218. ap.1. b.423. Byla apie Perkūno alėjos sutvarkymą.

gatvė ir aikštė prie stadiono. Sporto gatvės sutvarkymo darbų sąmatoje rašoma, kad gatvė – 125 m pločio, abipus jos –15 m pločio šaligatviai, juos skiria medžiais apsodinti žvyro takai²⁷.

1923 m. sudarytas Vytauto kalno žemės parceliacijos planas (Vytauto kalno privačių sklypų parceliavimas // Savivaldybė. 1933. Nr. 5, p.35-36)

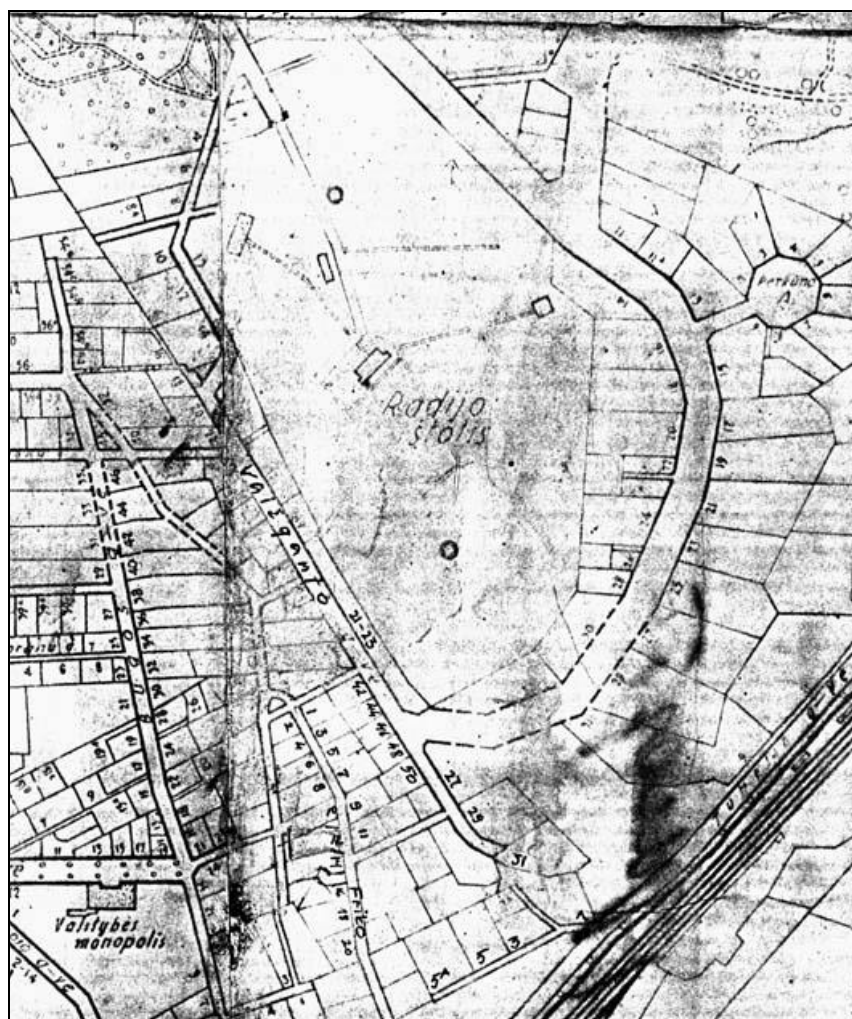
Nuo 1928 m. svarstoma, kaip ištiesinti netaisyklingą Vaižganto gatvės kreivę, jungiančią Perkūno alėją su Algirdo gatve. Galutinis jų sujungimo projektas įgyvendintas 1934 m. Vaižganto gatvė kiek įmanoma ištiesinta, pakoreguota jungtis su Algirdo gatve ir abi gatvės bendrai pavadintos Vaižganto vardu²⁸. Pradžioje Vytauto kalno gatvės nebuvo deramai sutvarkytos – neišgrįstos, kreivos ir be šaligatvių. Trečiojo dešimtmečio spaudoje galima rasti daug gyventojų nusiskundimų dėl nepraeinamų Žaliojo kalno gatvių²⁹. Apie 1932 m. jos pradėtos grįsti, statomi granitiniai laiptai į Vytauto kalną (dab. V. Mykolaičio-Putino g.).

²⁷ KAA. F.218. ap.1. b.514, Byla apie Sporto gatvės sutvarkymą.

²⁸ KAA. F.218. ap.4. b.220.

²⁹ Žaliojo kalno tvarkymas // Rytas. 1925, sausio 30; Naujakurių kolonijų nusausinimas // Lietuvos žinios. 1925, balandžio 8.

E.Fryko gatvė suprojektuota vėliausiai, parceliuojant Frykų Idalinos dvarelio žemę. Dėl kylančių žemės mokesčių apie 1933 m. architektas E.Frykas savo valdą pradėjo pardavinėti nedideliais sklypais. Per buvusio dvarelio žemes nusidriekusi gatvelė (dab. E.Fryko gatvės atkarpa nuo sklypo nr. 24 iki 40) pavadinta savininko vardu. Viešam naudojimui gatvė atitaryta 1937 m., jai oficialiai suteiktas vardas (tada buvo rašoma Friko). 1939 m. parengtas Fryko gatvės pratęsimo projektas. Gatvės tęsinys turėjo leisti šlaitu žemyn iki Būgos ir Altų g. (dab. V.Mykolaičio-Putino g.) sankryžos per buvusio Petravičių dvarelio žemes. Tačiau projekto nespėta įgyvendinti, tai liudija toje vietoje buvusių sklypų savininkų skundai, jog jie neprivažiuoja prie savo valdų ir negali pradėti statybos darbų. Naujoji Fryko gatvės atkarpa nutiesta tik pokaryje.

Perkūno masyvo sklypų tinklas apie 1935 m.(KAA. F.218, ap.2, b.1353)

Pirmieji gyvenamieji namai teritorijoje pradėti statyti 1926 m. (Perkūno al. 10). Tačiau tais pačiais metais nutarta nebeišdavinėti statybų leidimų Radijo rajone, nes planuojama prijungti jį prie parko: „1926 m. liepos mėn. p. Vyriausias Statybos Inspektorius yra pareiškęs, kad Žemės reformos Valdyba per klaidą išparceliavo Vytauto kalne už Radio stoties valstybinį žemės plotą. Kadangi sakytas žemės plotas, Kauno miesto vystimosi planu 1923 m. Atstatymo Tarybos patvirtintu, pripažintas neparceliuotinu“³⁰. Kiek vėliau šis nutarimas atšauktas: „Sleževičiaus Ministerių kabinetas 1926 m. yra nutaręs: Radio stoties rajono išparceliavimo įvykusį faktą pripažinti ir nedaryti kliūčių sklypams užstatyti“³¹. 1928–1930 m., gyvenamųjų namų statyta nedaug: Vaižganto gatvės pradžioje (nr. 10, 14, 25) ir padrikai Perkūno alėjos sklypuose (nr. 10, 11, 32, 61, 70). Statybos tempai šoktelėjo 1931–1940 m. Intensyviausias statybos laikotarpis Radijo rajone – 1936–1940 m., prieš pat Antrąjį pasaulinį karą. Tuo metu iškilo apie tris dešimtis namų. Užstatytas Fryko gatvės pietvakarinis šlaitas, daugėjo manų Vaižganto gatvės šlaito pusėje, Perkūno alėjoje ir aikštėje.

Nepaisant vis didėjančio statybų skaičiaus, 1923 m. suplanuotas sklypų tinklas šiuo laikotarpiu sutankėjo nežymiai. Dalis pastatų buvo statoma vis dar neužstatytuose sklypuose, be to, Vaižganto ir Fryko gatvėse suformuota nemažai naujų valdų. Kai kuriais atvejais buvo leidžiama skaldyti erdvesnius sklypus: „Pil. Ruseckui, gyv. Perkūnų Alėjoj (dab. Perkūno al. 7, 9 ir 11 bei Ažuolyno g. 2), buvo leista suskaldyti sklypą į tris dalis su sąlyga, kad tuose sklypuose bus pastatytos vilos; ūkio trobesiai irgi turės būti atitinkamai pritaikinti“³². Tačiau dažniau tokie prašymai buvo atmetami, nes padalinus valdą gautųsi „maži sklypų frontai ir negalima bus jų apstatyti atvira statyba“³³.

Dėl šalia esančio Ažuolyno, patogaus susisiekiimo su centru, vaizdingo apželdinimo, išraiškingo šlaitų reljefo ir puikių panoramų Vytauto kalno zona tarpukariu buvo laiko prestižine vieta gyventi. Žymūs valstybės pareigūnai, menininkai ir kultūros veikėjai noriai nuomojosi čia butus, statėsi gyvenamuosius namus. Radijo rajone gyveno poetai Vincas Mykolaitis-Putinas ir Salomėja Nėris, kunigas ir poetas Antanas Šmulskštys-Paparonis, aktorė Unė Babickaitė-Graičiūnienė, dirigentas Nikodemas Martinonis, architektas Stasys Kudokas, prof. P. Avižonis, prof. Jonas Vabalas-Gudaitis, prof. Juozas Tonkūnas, diplomatas Petras Klimas, Krašto apsaugos ministras J. Papečksys, Susisiekiimo ministras inžinierius Juozas Jankevičius, karininkai Oskaras Urbonas ir Vytautas

³⁰ KAA. F.218, ap.2, b.8827

³¹ KAA. F.218, ap.2, b.5743

³² KAA. F.218, ap.2, b.5716

³³ KAA. F.218, ap.2, b.5748

Engleris. Gyvenamuosius Vytauto kalne namus projektavo žinomi tarpukario Lietuvos architektai Vytautas Landsbergis-Žemkalnis (2 gyv. namai), Bronius Elsbergas (3), Stasys Kudokas (4), Feliksas Vizbaras (3), Edmundas Frykas (3), A. Šalkauskis (2); po vieną projektą sukūrė architektai Feliksas Bielinskis, Antanas Bistrickas, J. Jasiukaitis, Leonas Ritas ir kiti.

Teritorijoje kūrėsi ne tik privatūs asmenys, bet ir visuomeninės organizacijos. Parodos g. ir Perkūno al. kertėje esantis sklypas ir rūmai priklausė Lietuvių Studentų Tautininkų Korporacijai „Neo-Lithuania“. Lietuvos Katalikų moterų draugija valdė sklypą Vaižganto g. ir Perkūno al. kertėje. Pastatas Perkūno al. 6 priklausė Lietuvių katalikų jaunimo federacijai „Pavasaris“. Vytauto parke sklypą turėjo Vokietijos konsulatas. Krašto apsaugos ministerijos sklype stovėjo 2 pastatai – dirbtuvės ir garažas (dab. Perkūno al. 3). Bene didžiausias sklypas priklausė Švietimo ministerijai: jame iškilo Kūno kultūros rūmai, stadionas, sporto halė.

Iki karo šioje Žaliakalnio dalyje susiformavęs gatvių karkasas pokaryje beveik nepakito. Šeštajame dešimtmetyje suplanuotos ir nutiestos kelios gatvelės: Margio, Joninių, Paparčių (visos apie 1958 m.) bei E.Fryko (tada M.Lermontovo) gatvės atkarpa kalno šlaite. Prie jų suformuoti nedideli sklypai, tęsiant tarpukario tradicijas, jie užstatomi mažaaukščiais sodybiniais namais.

Septintajame dešimtmetyje Vytauto kalno rajone, šiaurinėje Radijo stoties sklypo šiaurinėje pusėje, ėmė kilti istoriniam užstatymui nebūdingi stambaus tūrio daugiabučiai gyvenamieji namai. Aplink juos pastatyta daug smulkių, nedarniai sukomponuotų erdvėje pagalbinių pastatų – garažų, sandėliukų, teritorija išraižyta takelių ir pravažiavimų. Visa tai kuria chaotišką urbanistinį vaizdą.

Tiriamos teritorijos sklypų tinklas ėmė tankėti tik pastaraisiais dešimtmečiais. Ši tendencija neigiamai įtakoja urbanistinę teritorijos charakterį. Kuo daugiau valdų – tuo tankesnis užstatymas.

Kauko masyvas

1900 m. miesto matininko, rūmų patarėjo Piotro Nabokovo sudarytame Žaliakalnio plane pažymėta miestui priklausanti žemė abipus Sankt-Peterburgo plento. Čia žemė jau suskirstyta sklypais, nurodomi jų dydžiai bei savininkai. Aukštaičių gatvės trasa nurodoma kaip karinis plentas, jungęs tarpinį parako sandėlį su VII fortu. Aukštaičių g. susiformavo tarpukariu iš buvusio tvirtovės plento, vedusio į tarpinį parako sandėlį (dab. Aukštaičių g. Nr.43, vandens ir kanalizacijos stoties rezervuaras). Taip pat šiame plane pažymėta griova tarp parako sandėlio ir Naujamiesčio - Kauko alėjos vieta (priedas Nr.1).³⁴ Saugumo sumetimais prie parako sandėlio statyba buvo neleidžiama,

³⁴ KAA, F-I 6, ap.1, b.1729

todėl iki 1920 m. užstatymas prie dab. Kauko, Žemuogių, P.Vileišio, Lelijų, Tulpių gatvių nesusiformavo. Dėl tos pačios priežasties (gaisro pavojus) ir medžiai čia turbūt nebuvo sodinami. Tik pastačius Kauko laiptus, jų teritorija buvo apsodinta - senose nuotraukose matosi jauni medeliai. Teritorijoje ir valdose, kurios ribojosi su Mažuoju ąžuolynu augo seni medžiai: tai iliustruoja architekto F.Vizbaro sodybos Kauko al. 2 nuotraukos.

Kaunui tapus nepriklausomos Lietuvos Respublikos sostine, jau 1923 m. rengtas grandiozinis miesto perplanavimo projektas (inž. Frandsenas ir Jokimas). Tačiau realūs darbai buvo nuosaikesni. Į naujai projektuojamų gatvių tinklą įjungti karinės tvirtovės keliai (pvz., Tvirtovės al., Aukštaičių g. ir kt.) (priedas Nr.2).³⁵ 1923 m. iš tvirtovės paimtoje žemėje suplanuoti nauji kvartalai (priedas Nr.3).³⁶ Suplanuotos Žemuogių, Aguonų, Rūtų ir kitos gatvės netoli Kauko alėjos. Apie 1923 metus prie jų suskirstyti sklypai, formavosi užstatymas. Įdomu tai, kad sklypus miestas nuomojo betetermininės nuomos teisėmis, o ne parduodavo savininkams, tokiu būdu pasilikdamas ateityje galimybę žemę panaudoti pagal poreikius. Pavyzdžiui, 1933 m. iš Dzūkų gatvės buvo nutiesta Dainavos gatvelė iki J. Tūbelienės namo (dab. Dainavos g. 1) per kitiems gyventojams priklausiusius, tačiau beteterminine nuoma valdomus sklypus (priedas Nr.4).³⁷ Žinant, kad J. Tūbelienė buvo S.Smetonienės sesuo ir ministro pirmininko žmona, miesto vadovų paslaugumas visiškai suprantamas. 1938 m. tiesinant Kauko alėjos rytinę pusę, iš dimisijos generolo J.Kauno sklypo paimti keli kvadratiniai metrai žemės.

1923 m. suplanuota ir pradėta užstatyti teritorija tarp Kauko, Aukštaičių, K.Petrausko bei Radastų gatvių. Pirminis planavimas skyrėsi nuo dabartinės situacijos. 1922-1923 m. betetermininės nuomos teisėmis išdalinus sklypus, susigriebta reguliuoti gatves. 1925 m. vietovės plane dar nėra Lelijų gatvės atkarpos tarp Tulpių ir Aukštaičių gatvių, ji per kapitono Užupio sklypą (Aukštaičių g. 48) nutiesta tik 1926 metais. Dar kartą gatvė buvo tvarkoma 1929 m. - tiesinama ir platinama iki 10 m (priedas Nr.5).³⁸ 1936 m. Lelijų gatvės šaligatviai iškloti betoninėmis plytelėmis. Žemuogių gatvę buvo numatyta sujungti su Radastų gatve, tačiau sumanymas neįgyvendintas. 1925 m. Rūtų gatvės nepavyko sujungti su Radastų gatve dėl valdos prie Radastų gatvės, valdomos betetermininės nuomos teisėmis (priedas Nr.6).³⁹ Tačiau 1927 m. Rūtų ir Radastų gatvės jau sujungtos, pravedant liniją (brėžinyje) per stovinčius pastatus. Iki šiol tebesantis medinis namelis Rūtų g. 14 yra urbanistinis reliktas, likęs iš gatvės perskirtos valdos. Kita valdos dalis su pastatais liko priešingoje Rūtų g. pusėje

³⁵ LVA, F 1622, ap.3, b.56

³⁶ KAA, F 218, ap.1, b. 36

³⁷ KAA, F 218, ap.1, b.1015, 1933-1934 m.

³⁸ KAA, F 218, ap.4, b.72

³⁹ KAA, F 218, ap.4, b.11

(Nr.5). Taip pat ir Radastų gatvės ilgą laiką negalėjo sujungti su K.Petrausko gatve dėl Jagelavičiui išnuomoto sklypo prie K.Petrausko gatvės (priedas Nr.7). Tik 1931 m. miesto valdyba nusprendė iš Jagelavičiaus paimti 876 kv. m. žemės, valdomos termininės ir netermininės nuomos teisėmis Radastų gatvės sujungimui su K.Petrausko gatve (priedas Nr.8). K.Petrausko gatvė buvo tvarkoma 1936-1939 m. Numatyti šaligatviai, praėjimo takai, gazonai, nes ši teritorija tuo metu buvo įvardijama kaip „vilų kvartalas“ (priedas Nr.9).⁴⁰ Aguonų gatvė 1937 m. išgrįsta paprastais akmenimis su betono borteliais.

Tarpukariu Kauno miesto statybos komisijoje derinant šios teritorijos projektus, buvo reikalaujama tik čerpinių arba dažytos skardos stogų, kitų specialių reikalavimų nebuvo. Žymūs to meto architektai ir statybos inžinieriai čia dirbo nedaug – projektus rengė statybos technikai. To meto Kauno miesto savivaldybės statybos skyriaus vedėjas architektas F.Vizbaras pats čia gyveno (Kauko al. 2) bei suprojektavo reprezentacinę vilą tuometiniam ministrui pirmininkui J.Tūbeliui (Dainavos g. 1). Kelis namus suprojektavo ir architektas A.Gordevičius – Lelijų g.4, 7, Kauko al. 11.

1927 m. buvo patvirtintas bendras Kauko, Aukštaičių, Rūtų, Žemuogių, Lelijų, Radastų ir Tulpių gatvių projektas⁴¹. Sklypai prie Petrausko (tada Janonio) g., Kauko g. buvo dideli, kai kurie stačiakampės, kiti - netaisyklingos konfigūracijos. Sklypai prie Radastų, Tulpių, Žemuogių, Lelijų, Aguonų gatvių buvo jau susiformavę maži, stačiakampiai. Gyvenamų namų 1927 m. plane pažymėta apie 20. Beje, 1949 m. šioje dalyje tebebuvo išlikę 3 nesuskaidyti dideli sklypai: Petrausko gatvės kraštinis (savininkas Jagelavičius) Kauko al. ir Aukštaičių g. kampe (trikampis sklypas, priklausė Kaunui) ir Daugvilos sklypas Kauko al. ir Lietuvių g. kampe.

Iki 1940 m. teritorijoje vyravo dviaukštis užstatymas. Nors iš pažiūros atrodo, kad vyrauja mediniai namai, tačiau mūrinių ir medinių pastatų yra beveik tiek pat. Žaliakalnio silueto akcentais tapo dvi išraiškingos architektūros vilos, pastatytos prie šlaitų – architekto Felikso Vizbaro „pilaitė“ ir Tubelių namas, projektuotas to paties architekto. Aukštesni, reprezentaciniai, geros architektūros pastatai pradėti statyti P.Vileišio gatvėje, tačiau iki 1940 m. šios gatvės išklotinė nespėjo susiformuoti.

Tarpukariu Kauko masyvo gyventojų socialinė padėtis buvo palyginti aukšta - čia butus nuomojosi arba namus statėsi VDU profesūra, mokytojai, karininkai, valdininkai. Įdomi ir gyventojų tautinė sudėtis – šiame rajone gyveno išimtinai lietuviai. Prekyba čia telkėsi prie K.Petrausko gatvės –

⁴⁰ KAA, F 218, ap.4, b.99

⁴¹ KAA, F 218, ap.4, b. 200

name K.Petrausko 28 veikė bendrovės „Parama“ parduotuvė bei privati krautuvė K.Petrausko 30. Nedidelė mūrinė krautuvėlė buvo pastatyta ir Aguonų g.14 (vieno aukšto krautuvėlės tarpukariu buvo populiarios panašiuose sodybinio užstatymo rajonuose).

Vykstant statyboms tarp Aukštaičių, K.Petrausko, Radastų, Kauko gatvių susiformavo keli specifiniai objektai, veikę aptariamos vietovės urbanistinę struktūrą. Tai **P.Vileišio aikštė**, kurios teritorija carizmo laikotarpiu buvo tuščia dėl parako sandėlio kaimynystės, o Frandseno plane numatyta kaip „esplanada“ (iš pranc. - *neapstatyta erdvė tarp tvirtovės ir artimiausių pastatų*). Matyt, kaip aikštė ji palikta praktiniais sumetimais ir tarpukariu naudota kariuomenės reikmėms. Netoli jos prie Radvilėnų plento koncentravosi kareivinės. Vienose stovėjo Jonušo Radvilos I raitelių (husarų) pulkas, į kitas vėliau persikėlė Karo policijos mokykla. Be kasdieninių karinių pratybų ir kasmetinių šventinių paradų, jau 1924 m. P.Vileišio aikštėje pradėti rengti ir kiti masiniai renginiai. Čia 1924 m. rugpjūčio 23-25 dienomis Trečiosios Lietuvos žemės ūkio parodos metu buvo surengta pirmoji Dainų diena, kurios estradai panaudotas buvęs parako sandėlio pylimas. Iki 1926 m. ši aikštė archyvuiniuose dokumentuose bei publikacijose buvo vadinama įvairiai – Kariuomenės, Husarų, Parado ir žaidimų aikšte. 1926 m. spalio 21 d. Kauno miesto tarybos nutarimu ji pavadinta Petro Vileišio aikšte. Tokiu būdu 1924-1926 m. tuščias plotas priešais carinį parako sandėlį įgijo aikštės statusą. Netrukus šios aikštės teritorija buvo apmažinta - 1929 m. pietvakariniu aikštės pakraščiu pravesta P.Vileišio gatvė, suformuoti sklypai prie jos. Taip pat 1929 m. pietinėje aikštės dalyje, pertvarkius buvusį parako sandėlį į rezervuarą, įrengus sklendžių kamerą, įkurta Kauno vandentiekio stotis (Aukštaičių g. 43). 1930 m. ji buvo praplėsta pagal architekto Stasio Kudoko projektą. 1938 m. vietoje P.Vileišio aikštėje stovėjusios Dainų šventės estrados buvo pastatytas naujas rezervuaras su sklendžių patalpa pagal Felikso Bielinskio projektą. 1933 m. šiaurės rytiniame P.Vileišio aikštės kampe, tarp K. Petrausko ir Aušros gatvių pagal architekto S. Kudoko projektą pastatyta pigių butų kolonija (dabar KTU Verslo inkubatorius). Šis sklypas taip pat buvo atskirtas nuo aikštės teritorijos (priedas Nr.10).⁴² Tokiu būdu dar tarpukaryje realiai susiformavo dabartinis P.Vileišio aikštės dydis. (Tęsiant ydingą „tradiciją“ aikštė ir dabar užstatoma netinkamo tūrio ir architektūros visuomeninio pobūdžio pastatais).

Kitas šio rajono urbanistinis akcentas - **Kauko laiptai**, kurių vieta jau figūravo 1900 m. plane, tačiau tada, matyt, čia buvusi natūrali griova naudota vandeniui iš parako rezervuaro nutekėti. Kauno miesto savivaldybei

⁴² LVA, F 1622, ap.3, b.68

pradėjus tvarkyti gatves, Kauko alėja tapo pagrindine trasa, sujungusia Žaliakalnį su Naujamiesčiu. 1925 m. miesto valdyba organizavo viešuosius darbus Kauko alėjos tvarkymui. Bedarbiams buvo išmokėta net 90.000 litų. 1926 m. „Lietuvos žinios“ rašė, kad „Kauno miesto plane numatytas susisiekimas su Žaliakalniu Žemaičių ir Kauko gatvėmis, kurios abi išeina į Duonelaičio gatvę pro naujai pastatytą valstybės spaustuvę (dab. KTU biblioteka). Žemaičių gatvė, išgrįsta dar prieš karą (Pirmą pasaulinį) yra labai stati - turi tokį „augštą nupuolimą“, kad beveik neįmanoma nuo jos su arkliais nuvažiuoti. Sunkiai užvažiuojama ir automobiliais. Tuo metu Kauko alėja buvo tvarkoma kaip gatvė, siekiant sumažinti labai statų nuolydį. „Lietuvos aidas“ dar rašė: „iškasama iš Kauko gatvės žemė buvo vežama „tačkomis“ Žemaičių gatvei lyginti. Bedarbiai dirbo 2 pamainom po 50 žmonių, po 3 dienas per savaitę. Už 6 valandas gaudavo po 5 litus“.

Kauko alėja buvo tvarkoma kiekvienais metais, bet vis nebaigiama. 1930 m. išgrįstos Tulpių, Lelijų gatvės bei Kauko al. iki inžinieriaus F. Vizbaro namo. Tais pačiais metais Žaliojo kalno gyventojai rašė Kauno burmistrui prašydami, kad „Kauko gatvė dar šįmet būtų užbaigta tvarkyti. Jau penkti metai kaip ji tvarkoma, o šiais metais laukiame išskilmės daug svečių ir daugumai reiks vaikščioti ta gatve. Mums, kurie nuolat vaikščioja ta gatve skaudu, kad turinti būti viena iš gražiausių alėjų, atrodo kaip griovis. Mes tikimės, kad p. Burmistras, atsižvelgęs į mūsų prašymą, padės visas pastangas tos gatvės sutvarkymui tuo labiau, kad po kiekvieno smarkesnio lietaus molis ir smėlis iš Kauko gatvės nunešamas Donelaičio ir Gedimino gatve net iki Nepriklausomybės aikštės, ir nuolatinis taisymas reikalauja didelių išlaidų“. Šį raštą pasirašė aplinkinių gatvelių gyventojai - pulk. A. Birontas, prof. V. Lašas, mokytojas P. Spudas, pulk. Žadeika, prof. E. Landau ir kiti.⁴³

1932 m. Kauko alėjoje pradėtas įrenginėti „maudymosi baseinas“. Atskiros projekto nebuvo sudaryta, nurodymus žodžiu davė inžinierius Karolis Reisonas ir burmistras Graurogkas. 1935 m. baseinas užbaigtas - įrengtas drenažas, nes numatyta surinkti lietaus vandenį. Kauko alėjos senbuviai prisimena, kad dvejose baseino dalyse buvo maudomasi, o trečiojoje žemutinėje augo lelijos ir plaukiojo žuvytės. 1936 m. vasario mėnesį patvirtintas galutinis Kauko alėjos ir jos laiptų sutvarkymo projektas, parengtas architekto Stasio Kudoko.

Šiame projekte pažymėtas jau esantis trijų dalių baseinas, 9 m skersmens apskritas fontanas (liko neįgyvendintas), tiltas su laiptais iš Prūsų (dab. Lietuvių) į Aguonų gatvę, gėlynas ir fontanas apačioje prie Žemaičių gatvės. Taip pat pažymėtos gyvatvorės, krūmais bei medžiais apželdintos vietos. Nors

⁴³ KAA, F 218, ap.1, b.515

alėjos ir laiptų projektas nebuvo įgyvendintas iki galo, tačiau pastatyti laiptai, baseinas, fontanas padarė šią vietą vieną gražiausių Kaune (priedas Nr.11).⁴⁴

Taip pat didelę reikšmę rajono formavimuisi turėjo ir Parodai skirta žemė Mažajame ažuolyne. Radastų gatvės užstatymas buvo leidžiamas tik šiaurinėje pusėje, Ažuolyne statybos draustos. Tačiau 1938-1939 m. nusprendus, kad Lietuvos prezidentūra yra per maža ir netinka reprezentuoti šaliai, šioje vietoje numatyta statyti Valstybės rūmus. Kompleksą turėjo sudaryti prezidentūra, ministrų kabinetas bei iškilmių aikštė, kurioje prezidentas pasitiktų svečius, priimtų karinius paradus. Šiam sumanymui įgyvendinti buvo paskelbtas tarptautinis konkursas, kurio rezultatų iki 1940 m. nespėta paskelbti. Šis faktas rodo, kad rajonas turėjo būti reprezentacinis.

Sovietiniu laikotarpiu šis gyvenamasis masyvas nukentėjo palyginus nedaug - panaikintas 3 dalių Kauko laiptų baseinas, vietoje jo įrengtas fontanas su Broniaus Zalenso skulptūra. Apie 2000 m. nugriauti 2 mediniai namai, stovėję Kauko al. 16 ir Aguonų g. 1 kampe, vietoje jų iškilo šiuolaikiškos architektūros individualus namas. Tikslus neišlikusių namų skaičius – nežinomas, tačiau tokių tikrai nedaug. Didžiausia žala šiam rajonui padaryta tankinant sklypus. Pirminiame teritorijos planavime, kaip jau minėta, betetermininės nuomos teise buvo išdalinti gan dideli sklypai, tačiau jie skaidyti ir iki 1940 m. visur susiformavo maždaug 5-7 arų valdos. Išliko dominuojantis sodybinis užstatymas. Sklypai itin susmulkėjo sovietmečiu bei po 1990 m.

⁴⁴ LVA, F1622, ap.4, b.658

3. Duomenys apie autentiškus (statytus iki 1940 m.) pastatus

a) Perkūno masyvas

Eilės Nr.	Adresas	Statybos metai	Projekto autorius	Statybos medžiaga	Aukštų skaičius	Pastabos	Šaltinis
1.	Būgos g. 56	1930 m.	—	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.628
2.	Būgos g. 58	1932 m.	Inžinierius V.Verbickis	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.629, 630
3.	Būgos g. 60	1939 m.	Inžinierius K.Sienkevičius (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno pulkininkas leitenantas Aleksandras Šimkus .	KAA, F.218, ap.2, b.631
4.	E.Fryko g. 11	1934 m.	Architektas E.Frykas (yra projektas)	Mūras	1-2	Gyveno atsargos pulkininkas Oskaras Urbonas . 1928 –1930 m. III pėstininkų divizijos vadas. Nuo 1944 m. paskirtas Lietuvos Vietinės Rinktinės Štabo viršininku.	KAA, F.218, ap.2, b.1348
5.	E.Fryko g. 14	1939 m.	Inžinierius K.Sienkevičius (yra projektas)	Mūras	1-2	1943 – 1987 m. gyveno dailininkas scenografas Liudas Truikys . Gyveno dainininkė Marijona Rakauskaitė – Kauno Valstybės teatro, Lietuvos operos ir baleto teatro solistė. S602, MC16584 paskelbtas valstybės saugomu.	KAA, F.218, ap.2, b.8844

6.	E.Fryko g. 15	1940 m.	Architektas E.Frykas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.1351
7.	E.Fryko g. 24	1935 m.	Architektas Bronius Elsbergas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.1347
8.	E.Fryko g. 28	1933 m.	Technikas K.Gorodeckis (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno pulkininkas Viktoras Engleris.	KAA, F.218, ap.2, b.1349
9.	E.Fryko g. 30	1939 m.	Inžinierius K.Sienkevičius	Mūras	1-2	Gyveno gydytojas oftalmologas Vytautas Avižonis. Nuo 1941 m. – Vytauto Didžiojo universiteto dėstytojas, nuo 1944 m. – Oftalmologijos katedros vedėjas ir Akių klinikos direktorius. 1941 m. jam suteiktas docento vardas.	KAA, F.218, ap.2, b.1350
10.	E.Fryko g. 32	1938 m.	Inžinierius K.Sienkevičius	Mūras	1-2		KAA, F.218, ap.2, b.1352
11.	E.Fryko g. 34	1939 m.	Inžinierius K.Sienkevičius (yra projektas)	Mūras	1-2		KAA, F.218, ap.2, b.1353
12.	E.Fryko g. 38	1935 m.	Architektas E.Frykas (yra projektas)	Mūras	1-2		KAA, F.218, ap.2, b.1354
13.	E.Fryko g. 40	1939 m.	Inžinierius A.Šalkauskis (yra projektas)	Mūras	2-3	Gyveno inžinierius architektas Algirdas Šalkauskis.	KAA, F.218, ap.2, b.1355

14.	V.Mykolaičio- Putino g. 11	1938 m.	Architektas Stasys Kudokas (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno architektas Stasys Kudokas . 1930 – 1944 m. Kauno miesto savivaldybės architektas; 1934 – 1943 m. Aukštesniosios technikos mokyklos dėstytojas; 1938 – 1943 m. Vytauto Didžiojo universiteto Architektūros katedros dėstytojas; 1941 – 1943 m. Vytauto Didžiojo universiteto Architektūros katedros vedėjas.	KAA, F.218, ap.2, b.627
15.	V.Mykolaičio- Putino g. 13	1929 m.	Statybos technikas Stasys Misiūnas (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno aktorius Vincas Steponavičius . Tautos teatro (Kaunas), Valstybės teatro (Kaunas), LTSR rusų dramos teatro (Vilnius) aktorius. Vasaros teatro Kaune įkūrėjas ir vadovas.	KAA, F.218, ap.2, b.8837
16.	Paparčių g. 5	1938 m.	Stat. inžinierius K.Sienkevičius (yra projektas)	Mūras	2,5		KAA, F.218, ap.2, b.5731
17.	Parodos g. 21	1936 m.	Inžinierius A.Šalkauskis	Mūras	2-3	Gyveno pulkininkas Balys Giedraitis . 1924 – 1926 m. – Lietuvos kariuomenės atstovas Čekoslovakijoje; 1927 – 1930 m. – karo atašė Baltijos valstybėms; 1930 – 1934 m. – Krašto apsaugos ministras. Gyveno medicinos daktaras VDU profesorius, Vyčio kryžiaus ordino kavaliarius Kazys Oželis .	KAA, F.218, ap.2, b.5663

18.	Parodos g. 23	1936 m.	Inžinierius A.Novickis	Mūras	2	Gyveno statybos inžinierius, atsargos inžinierius pulkininkas leitenantas, visuomenės veikėjas Antanas Novickis .	KAA, F.218, ap.2, b.5664
19.	Parodos g. 26	1928 m.	Architektas E.Frykas	Mūras	3	1928-1940 m. – Lietuvių Studentų Tautininkų Korporacijos „Neo-Lithuania“ rūmai.	KAA, F.218, ap.2, b.5673
20.	Perkūno al. 2a	~1905 m.				Kauno tvirtovės komendanto blindažas . S666, MC 26527	
21.	Perkūno al. 4	1923 m.	Vokiečių pasiuntinys Lietuvai Er.Zechlin (yra projektas)	Medis	1,5	Pastatas priklausė Vokietijos konsulatui.	KAA, F.218, ap.1, b.79
22.	Perkūno al. 4b Vytauto parko paviljonas Vytauto parko viešas tualetas	~1899 m. 1935 m.	(Yra 1913 m. bufeto-paviljono brėžinys ir 1933 m. fasadų brėžinys). Architektas S.Kudokas (yra projektas)			Pagrindinis Vytauto parko statinys. Tarpukariu jame veikė restoranai. Nuo 1930 m. – kavinė ir cukrainė.	KAA, F.218, ap.2, b.9620
23.	Perkūno a. 5 Kauno sporto halė	1939 m.	Statybos inžinierius A.Rozenbliumas			AtV1000, MC 15971, taikoma pradinė teisinė apsauga	KAA, F.218, ap.2, b.7583
24.	Perkūno al. 6	1935 m.	Stat. inžinierius A.Bistrickas (yra projektas)	Mūras	2,5	Pastatas priklausė lietuvių katalikų jaunimo federacijai „Pavasaris“.	KAA, F.218, ap.2, b.5722

25.	Perkūno al. 7	1931 m.	Statybos technikas V.Kopylovas (yra projektas)	Medis	2		KAA, F.218, ap.2, b.5716, 5728
26.	Perkūno al. 8	1932 m.	—	Mūras	1	Buvęs ūkio trobesys su butu sargui	KAA, F.218, ap.2, b.5723
27.	Perkūno al. 10	1926 m.	—	Medis	1,5	Gyveno gydytojas, politikos ir visuomenės veikėjas Konstantinas Nekvedavičius.	KAA, F.218, ap.2, b.8827
28.	Perkūno al. 11	1928 m.	Inžinierius A.Gordevičius (yra projektas)	Medis	1,5		KAA, F.218, ap.2, b.5718, 5729
29.	Perkūno al. 12	1939 m.	Inžinierius Feliksas Bielinskis (yra projektas)	Mūras	2	Pastatas priklausė Lietuvių Katalikių moterų draugijai. AtV122, MC 1139, taikoma pradinė teisinė apsauga.	KAA, F.218, ap.2, b.5726
30.	Perkūno al. 14	1939 m.	Architektas S.Kudokas (yra projektas)	Mūras	2,5		KAA, F.218, ap.2, b.5727
31.	Perkūno al. 17	1935 m.	Stat. technikas K.Dubauskas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5758
32.	Perkūno al. 19	1937 m.	Architektas B.Elsbergas (yra projektas)	Mūras	3		KAA, F.218, ap.2, b.5715
33.	Perkūno al. 21	1939 m.	Stat. inžinierius V.Klimavičius (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5735
34.	Perkūno al. 25	1933 m.	Architektas V.Landsbergis (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno profesorius Tadas Petkevičius.	KAA, F.218, ap.2, b.5721
35.	Perkūno al. 32	1929 m.	Inžinierius A.Šalkauskis (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno profesorius, filosofas, klasikinis filologas, mokslo istorikas Vladimiras Šilkarskis.	KAA, F.218, ap.2, b.5743

36.	Perkūno al. 32a	1939 m.	Inžinierius K.Reisonas (yra projektas)	Mūras	1	Tarpukariu buvo krautuvė-kioskas.	KAA, F.218, ap.2, b.5736
37.	Perkūno al. 35	1936 m.	Architektas Bronius Elsbergas	Medis	1		KAA, F.218, ap.2, b.5724
38.	Perkūno al. 37	1936 m.	Statybos technikas J.Udalovas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5725
39.	Perkūno al. 44	1933 m.	Architektas S.Kudokas (yra projektas)	Mūras	1,5	Gyveno visuomenės veikėjas Juozas Vanagas-Simonaitis.	KAA, F.218, ap.2, b.5741
40.	Perkūno al. 46	1932 m.	Inžinierius J.Jasiukaitis	Mūras	2-3	Gyveno žemėtvarkos inžinierius Zenonas Bačelis.	KAA, F.218, ap.2, b.5738
41.	Perkūno al. 46b	1940 m.	Inžinierius Z.Bačelis	Mūras	1	Buvęs ūkio trobesys.	KAA, F.218, ap.2, b.5742
42.	Perkūno al. 48	1930 m.	Inžinierius Z.Novickis (yra projektas)	Medis	1		KAA, F.218, ap.2, b.5717
43.	Perkūno al. 52	1939 m.	Architektas Bronius Elsbergas	Mūras	1	Lietuvos banko tarnautojų kooperatiniai namai.	KAA, F.218, ap.2, b.5744
44.	Perkūno al. 54	1939 m.	Architektas Bronius Elsbergas	Mūras	1	Lietuvos banko tarnautojų kooperatiniai namai.	KAA, F.218, ap.2, b.5744
45.	Perkūno al. 55	1939 m.	Inžinierius- architektas N.Mačiulskis (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5730

46.	Perkūno al. 56	1939 m.	Architektas B.Elsbergas (yra projektas)	Mūras	1	Lietuvos banko tarnautojų kooperatiniai namai.	KAA, F.218, ap.2, b.5747
47.	Perkūno al. 57	1938 m.	Architektas S.Kudokas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5737
48.	Perkūno al. 58	1939 m.	Architektas B.Elsbergas (yra projektas)	Mūras	1	Lietuvos banko tarnautojų kooperatiniai namai.	KAA, F.218, ap.2, b.5747
49.	Perkūno al. 59	1927 m.	(yra projektas)	Medis	2		KAA, F.218, ap.2, b.5753, 5754
50.	Perkūno al. 60	1939 m.	Architektas B.Elsbergas (yra projektas)	Mūras	1	Lietuvos banko tarnautojų kooperatiniai namai.	KAA, F.218, ap.2, b.5747
51.	Perkūno al. 61	1929 m.	(yra projektas)	Medis	2		KAA, F.218, ap.2, b.5752
52.	Perkūno al. 62	1939 m.	Architektas B.Elsbergas (yra projektas)	Mūras	1	Lietuvos banko tarnautojų kooperatiniai namai.	KAA, F.218, ap.2, b.5746
53.	Perkūno al. 64	1939 m.	Architektas B.Elsbergas (yra projektas)	Mūras	1	Lietuvos banko tarnautojų kooperatiniai namai.	KAA, F.218, ap.2, b.5746
54.	Perkūno al. 65	1930 m.	—	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5748
55.	Perkūno al. 66	1931 m.	(yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5749, 5750
56.	Perkūno al. 67	1931 m.	Architektas F.Vizbaras (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5719

57.	Perkūno al. 68	1938 m.	Stat. technikas J.Miknevičius (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5755
58.	Perkūno al. 70	1931 m.	Statybos technikas J.Dubauskas, S.Čiurlionis	Medis	1		KAA, F.218, ap.2, b.5751
59.	Perkūno al. 72	1939 m.	Stat. inžinierius V.Žukas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5756
60.	K.Petrausko g. 33	1930 m.	—	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.3059
61.	K.Petrausko g. 35	1931 m.	Architektas B.Elsbergas (yra projektas)	Medis	2		KAA, F.218, ap.2, b.3060
62.	K.Petrausko g. 41	1933 m.	Architektas S.Kudokas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.3063
63.	K.Petrausko g. 43	1935 m.	Architektas S.Kudokas (yra projektas)	Mūras	2	1936 m. gyvenamasis namas įtrauktas į premijuotinių namų sąrašą.	KAA, F.218, ap.2, b.3062, 7584
64.	Sporto g. 2 /Perkūno al. 1	1932 m.	Architektas Bronius Elsbergas (yra projektas)	Mūras	3		KAA, F.218, ap.2, b.7585
65.	Sporto g. 4	1932 m.	Architektas Stasys Kudokas (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.7586
66.	Sporto g. 6 Buv. Kūno kultūros rūmai	1934 m.	Architektas Vytautas Landsbergis	Mūras	2-3	1938 m. atliktas išplėtimas – užstatyti antri dešinėje ir kairėje pusėje esančių korpusų aukštai (arch. V.Landsbergis)	KAA, F.218, ap.2, b.7583

						AtV132, MC 1149, taikoma pradinė teisinė apsauga.	
67.	Vaižganto g. 2	1933 m.	Inžinierius Leonas Ritas (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno inžinierius Juozas Jankevičius . 1926 12 17 – 1927 05 03 Lietuvos susisiekimo ministras.	KAA, F.218, ap.2, b.8825, 8829, 8830
68.	Vaižganto g. 4	~1930 m.	—	Mūras	3		KAA, F.218, ap.2, b.8831 (byla neiš- duodama)
69.	Vaižganto g. 10 (krautuvėlė)	1932 m.	Inžinierius Pranas Valiukėnas (yra projektas)	Mūras	1	1928 – 1951 m. name gyveno kunigas poetas, kritikas ir publicistas Antanas Šmulskštys-Paparonis . 1934 –1957 m. gyveno dirigentas, pedagogas Nikodemas Martinonis . IV125, MC 10727 taikoma pradinė teisinė apsauga.	KAA, F.218, ap.2, b.8833
70.	Vaižganto g. 12	1939 m.	Inžinierius K.Sienkevičius (yra projektas)	Mūras	2-3	Gyveno generolas Kazys Tallat-Kelpša .	KAA, F.218, ap.2, b.8835
71.	Vaižganto g. 13 Radijo stotis	1915 m., 1926 m.				Buvusi Kauno tvirtovės radijo stotis, pastatyta 1915 m. 1919 m. ją perėmė Lietuvos Krašto apsaugos ministerija.1923-1926 m. perstatyta. 1926 metų birželio 12 d. iš stoties pradėta transliuoti Kauno radijo programa. Ši diena laikoma Lietuvos radijo transliacijų pradžios diena.	
72.	Vaižganto g. 14	~1931 m.	—	Mūras	4	1931 –1934 m. gyveno poetė Salomėja Nėris . 1936 –1940 m. gyveno visuomenės veikėjas, publicistas, filologijos	KAA, F.218, ap.2, b.8834 (byla neiš- duodama)

						mokslų daktaras „Židinio“ ir „XX amžiaus“ redaktorius Ignas Skrupskelis. 1932 – 1937 m. name gyveno ir kūrė Vincas Mykolaitis-Putinas. 1935 – 1931 m. gyveno žymus vadybos mokslininkas, Lietuvos vadybos draugijos įkūrėjas, VDU docentas Vytautas Andrius Graičiūnas ir Šaulių sąjungos teatro režisierė, aktorė Unė Babickaitė-Graičiūnienė.	
73.	Vaižganto g. 16	1930 m.	Inžinierius Z.Novickis (yra projektas)	Medis	2		KAA, F.218, ap.2, b.6343, 8836
74.	Vaižganto g. 20	1932 m.	Statybos technikas J.Mačiokas (yra projektas)	Mūras	2-3	Gyveno generolas leitenantas Mykolas Mačiokas .	KAA, F.218, ap.2, b.8839
75.	Vaižganto g. 23	1937 m.	Architektas Vytautas Landsbergis (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno Krašto apsaugos ministras J.Papečkys .	Kančienė J., Minkevičius J. Architektas Vytautas Landsbergis-Žemkalnis . Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.
76.	Vaižganto g. 25 Vila „Eglutė“	1929 m.	Architektas F.Vizbaras (yra projektas)	Mūras	2	Gyveno rašytojas J. Tumas–Vaižgantas . IV126, MC 10728 taikoma pradinė teisinė apsauga .	KAA, F.218, ap.2, b.8838

77.	Vaižganto g. 26	1937 m.	Architektas Stasys Kudokas	Mūras	2-3	Name gyveno Lietuvos nepriklausomybės akto signataras, užsienio reikalų ministras, diplomatas, istorikas Petras Klimas , pulkininkas Pranas Lesauskis .	KAA, F.218, ap.2, b.8840
78.	Vaižganto g. 28	1937 m.	Inžinierius K.Sienkevičius	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.8841
79.	Vaižganto g. 30	1939 m.	Inžinierius J.Milvydas (yra projektas)	Mūras	1-2	Gyveno profesorius Juozas Tonkūnas . 1934 06 12 – 1939 03 28 Švietimo ministras. 1939 –1940 m. pastate rezidavo Japonijos konsulato vicekonsulas Chiune (Sempo) Sugihara .	KAA, F.218, ap.2, b.8842
80.	Vaižganto g. 36	~1936 m.	—	Mūras	2	Gyveno poetas ir prozininkas Vincas Mykolaitis-Putinas . IR109, MC 10442 taikoma pradinė teisinė apsauga.	KAA, F.218, ap.2, b.8845 (byla neiš- duodama)
81.	Vaižganto g. 44	1935 m.	Inžinierius N.Mačiulskis (yra projektas)	Mūras	1	Gyveno gydytojas Vytautas Juškys .	KAA, F.218, ap.2, b.8850
82.	Vaižganto g. 45	1939 m.	Statybos technikas J.Miknevičius (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.5757
83.	Vaižganto g. 46	1936 m.	Statybos technikas R.Baublys	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.8851

84.	Vaižganto g. 50	1940 m.	Inžinierius K.Sienkevičius (yra projektas)	Mūras	2		KAA, F.218, ap.2, b.8853
-----	-----------------	---------	--	-------	---	--	--------------------------

b) Kauko masyvas

Eilės Nr.	Adresas	Statybos metai	Projekto autorius	Statybos medžiaga	Aukštų skaičius	Pastabos	Šaltinis
1.	Aguonų 2/ Kauko 12-14	1927-28	Technikas I.Gastila (projektas yra).	Medis, mūras	1,5	-	KAA, F-218-2-2
2.	Aguonų 3	1935	N.Mačiulskis (projektas yra).	Mūras	1	-	KAA, F-218-2- 5
3.	Aguonų 4	1933	Z.Gaidamavičius (projektas yra).	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-3
4.	Aguonų 5/ Tulpių 25	1936	-	Mūras	2	Gyveno Konstantinas Dulksnys - generalinio štabo pulkininkas,1941m nužudytas Maskvoje	-
5.	Aguonų 6	1931	K.Gudinskas (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-12
6.	Aguonų 8	1930-35	Projektas yra.	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-9
7.	Aguonų 11	1926	L.Soloveičikas (projektas yra).	Medis	1,5	-	KAA, F-218-2-8
8.	Aguonų 12	1928	Projektas yra.	Medis	2	-	KAA, F-218-2-10
9.	Aguonų 14	1929	Inž. Z.Novickis (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-13

10.	Aukštaičių 38/ Kauko13	1926	A.Račiukaitis (projektas yra).	Medis	2	Buv. savininkas Povilas Spudas - Steigiamojo Seimo narys, „Aušros“ gimnazijos mokytojas, inspektorius. Mirė lageryje.	KAA, F-218-2-2884
11.	Aukštaičių 41	1937	Arch. S.Kudokas (projektas yra).	Mūras	3	-	KAA, F-218-2-237
12.	Aukštaičių 42	Iki 1940	-	Medis	2	-	KAA, F-218-2-198
13.	Aukštaičių 43-45		Arch. S.Kudokas, arch. F.Belinskis (projektas yra).	Mūras	1-3	Tvirtovės parako sandėlis, 1930 ir 1938 m. pritaikytas Vandens ir kanalizacijos stočiai.	-
14.	Aukštaičių 44/ Žemuogių 2	1927		Medis	2	Gyveno atsargos kapi- tonas, Šaulių sąjungos rikiuotės skyriaus virši- ninkas, Šaulių sąjungos vado adjutantas A.Ged- mantas.	KAA, F-218-2-198
15.	Aukštaičių 46	1923	Inž. A.Cyzas (?) (projektas yra).	Medis	2	Namą statė ir jame gy- veno leitenantas A.Jakš- tas.	KAA, F-218-1-79
16.	Aukštaičių 48/ Lelijų Nr.2	1923	Projektas yra.	Medis	2	Iki 1940 m. gyveno LR vidaus reikalų ministras, Kauno viceburmistras S.Rusteika. Sušaudytas 1940 m.	KAA, F-218-1-79
17.	Aukštaičių 50/ Lelijų 1	1924	Inž. E.Peyeris (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-1-184
18.	Aukštaičių 50a	1938	Inž. arch. R.Steikūnas (projektas yra).	Mūras	1	-	KAA, F-218-2-242

19.	Aukštaičių 52	1929	Projektas yra.	Medis	2	-	KAA, F-218-2-243
20.	Aukštaičių 54	Iki 1940	-	Medis	2	-	-
21.	Aukštaičių 56	1930	Projektas yra.	Mūras	2		KAA, F-218-2-245
22.	Dainavos 1	1933	Arch.F.Vizbaras (projektas yra).	Mūras	2	1933-1938 m. gyveno LR ministras pirmininkas J.Tūbelis.	KAA, F-218-2-681
23.	Kauko 4	1924	Projektas yra.	Medis Mūras	1,5	-	KAA, F-218-1-184
24.	Kauko 5	1924	Inž. I.Tyško (projektas yra).	Medis	2	Nuo 1925 m. gyveno VDU ordinarinis profesorius E.Landau.	KAA, F-218-1-186
25.	Kauko7/ Lietuvių 3	1927	Projektas yra.	Medis	2	1925-1959 m. gyveno tautodailininkė E. Daugvilienė.	KAA, F-218-2-6075
26.	Kauko 11	1929	Inž.A.Gordevičius (projektas yra).	Mūras	2	1925-1972 m. gyveno pedagogas, Pedagoginio muziejaus įkūrėjas V.Ruzgas.	KAA, F-218-2-2895
27.	Kauko 20	1956	Inž. K.Baršauskas	Mūras	2	1956-1964 m. gyveno profesorius, KPI rektorius K.Baršauskas.	-
28.	Kauko 22	Iki 1940	-	Medis	2	-	-
29.	Lelijų 4	1931	Inž.A.Gordevičius (?) (projektas yra).	Mūras	3	-	KAA, F-218-2-4131
30.	Lelijų 5	1933	Inž. G.Gumeniukas (projektas yra).	Mūras	2	Gyveno pulkininkas, karo lakūnas J.Rapšys. Mirė Čikagoje 1972 m.	KAA, F-218-2-4129
31.	Lelijų 6	1931	Projektas yra.	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-4132

32.	Lelijų 7	1933	Inž.A.Gordevičius (projektas yra).	Mūras	2	Name 1930 m. gimė ir užaugo lietuvių kino re- žisierius V.Žalakevičius.	KAA, F-218-2-4130
33.	Lelijų 8	1928	Projektas yra	Medis	1,5	Buv. medinis namas sklypo gilumoje statytas 1928 m.	KAA, F-218-2-4134
34.	Lelijų 9	1929	Stat. tech. A.Kovalskis (projektas yra).	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-4136
35.	Lelijų 10	Po 1940	Projektas yra.	Mūras	2	Perstatytas iš medinio 1930 m. statyto namo.	
36.	Lelijų 11	1931	Projektas yra.	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-4135
37.	Lelijų 13/ Tulpių 6	1929	K.Kondrotas (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-4133
38.	Lelijų 14/ Tulpių 13	1928	Inž.J.Kriščiukaitis (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-8273
39.	Lelijų15/ Tulpių11	1931	-	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-8262
40.	Lelijų 16	1929	Inž. M.Segalauskas	Mūras	1	~1990 m.perstatytas į 2- jų aukštų pastatą	-
41.	Lelijų 18,18a	1933	Inž. B.Žiauka (projektas yra).	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-4137
42.	Lelijų 20/ Radastų 33	1928	-	Medis	1	-	KAA, F-218-2-4139
43.	K.Petrausko 28	1934		Mūras	1-2	Po 1940 m. perstatytas, užstatytas 2-as aukštas.	KAA, F-218-2-6333
44.	K.Petrausko 30	Iki 1940	-	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-2045
45.	K.Petrausko 32	Iki 1940	-	Medis	2	-	-
46.	K.Petrausko 34	Iki 1940	-	Medis	2	-	-
47.	K.Petrausko 36	1934	Inž. J.Okunis (projektas yra).	Mūras	2	-	-

48.	K.Petrausko 38	1939	Tech. J. Kaminskas	Mūras	2-3	-	KAA, F-218-2-3050
49.	K.Petrausko 40	1923, 1931, XX a. II pus.	Inž.Z.Novickis	Mūras	1,3	Pastatas perstatytas kelis kartus, užstatytas 2 ir 3 aukštai.	KAA, F-218-1-79, F-218-2-3025
50.	Radastų 5/ Rūtų 16	1939	Inž.J.Markauskas (projektas yra).	Mūras	2	1938-1941 ir 1962-1980 m. name gyveno astronomas, VDU ir VU prof. J.Dalinkevičius Name įrengta observatorija.	KAA, F-218-2-6721
51.	Radastų 19	1933	Inž.J.Šalkauskas (projektas yra).	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-6334
52.	Radastų 21	1934	Inž. Kurickis (?) (projektas yra).	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-6335
53.	Radastų 23	1936	Stat. inž.K.Senkevičius	Medis	2	Medinis tinkuotas. Archyvinio projekto būklė labai prasta.	KAA, F-218-2-6336
54.	Radastų 25	1937	Stat. tech.J.Miknevičius (projektas yra).	Medis Mūras	2	-	KAA, F-218-2-6337
55.	Radastų 27	1932	Inž. J.Šimoliūnas (projektas yra).	Mūras	1	Gyveno Policijos departamento direktorius K.Svilas ir jo sūnus politinis kalinys Vytautas Svilas. Perstatytas iš vienaaukščio namo.	KAA, F-218-2-6338
56.	Rūtų 3	1928	Inž. K.Dušauskas-Duž (projektas yra).	Medis	2	1927-1954 m. gyveno istorikas prof. I.Jonynas.	KAA, F-218-2-6714
57.	Rūtų 4	Iki 1940	-	Mūras	1,5	-	-
58.	Rūtų 5	Iki 1940	-	Medis	2	-	-

59.	Rūtų 6	1927-28	Projektas yra	Medis	1-2	Pastatas perstatytas	KAA, F-218-2-6719
60.	Rūtų 12	1937	Inž. T.Reingardas (projektas yra).	Medis, mūras	1	-	KAA, f-218-2-6718
61.	Rūtų 14,14a	1938	Stat. tech.J.Varneckis (projektas yra).	Medis, mūras	1-2	-	KAA, F-218-2-6720
62.	Tulpių 3	1932	A.Barauskas (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-3056
63.	Tulpių 4	Po 1928	-	Medis	2	Name gyveno dailininkas V. Vizgirda.	-
64.	Tulpių 4a	1928	Stat.inž. J.Salenekas (projektas yra).	Medis	1	-	KAA, F-218-2-8264
65.	Tulpių 7	Iki 1940	-	Medis	2	-	-
66.	Tulpių 10	~1925	-	Mūras	1	-	-
67.	Tulpių10a	1929	Stat. inž .J.Salenekas (projektas yra).	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-8266
68.	Tulpių 11	1931	-	Mūras	2	-	-
69.	Tulpių 12	1940	-	Mūras	2	-	-
70.	Tulpių 14	1927	Inž. J.Tyško (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-8260
71.	Tulpių 15	1934	Stat. tech. St.Petrutis (projektas yra).	Mūras	1,5	1934 m. pastatytas mūrinis vieno aukšto namas. Vėliau pristatytas antras aukštas.	KAA, F-218-2-8275
72.	Tulpių 16	1928	Projektas yra.	Medis	2	-	KAA, F-218-2-8263
73.	Tulpių 17	Po 1940	-	Medis, tinkas	2	Prieš 1940 m. pastatytas medinis namas, kuris po1940 aptinkuotas	-

74.	Tulpių 17a-17b	1928-29	Projektas yra.	Medis	1	-	KAA, F-218-2-8277
75.	Tulpių 18	1928	Stat. inž. J. Salenėkas (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-8274
76.	Tulpių 19	Iki 1938	-	Medis	1	-	-
77.	Tulpių 19a, 19b	1938	Stat. tech. J. Dubauskas (projektas yra).	Mūras	1-2	-	KAA, F-218-2-8282
78.	Tulpių 20	1928	Projektas yra.	Mūras	1	-	KAA, F-218-2-8278
79.	Tulpių 21	1928	Stat. tech. P. Indriūnas (projektas yra).	Medis	1,5	1947-1961 m. gyveno rašytojas Adomas Lastas.	KAA, F-218-2-8262
80.	Tulpių 22	1928	S. Radzevičius (projektas yra).	Mūras	2	1954-1984 m. gyveno gydytojas kardiologas prof. Z. Januškevičius ir kultūrologas J. Kavolis.	KAA, F-218-2-8271
81.	Tulpių 23	1930	Tech. Varneckis (projektas yra).	Medis	2	-	KAA, F-218-2-8281
82.	Tulpių 23a	Iki 1930	-	Medis	-	-	-
83.	P. Vileišio 4	1932	Arch. S. Kudokas (projektas yra).	Mūras	3	-	KAA, F-218-2-5770
84.	P. Vileišio 6	1935	Arch. B. Elsbergas (projektas yra).	Mūras	3	Name gyveno inžinierius elektrotechnikas prof. Jeronimas Šliogeris (1871-1936).	KAA, F-218-2-5771
85.	P. Vileišio 10	1938	Stat. inž. T. Reingardas (projektas yra).	Mūras	2	Name gyveno pulkininkas Adolfas Birontas – Šiaulių miesto karo komendantas, nuo 1920 m. rugpjūčio 23 d. ėjęs Lietuvos kariuo-	KAA, F-218-2-5772

						menės štabo viršininko pareigas.	
86.	Žemuogių 3-3a	Iki 1930	-	Medis	1	-	-
87.	Žemuogių 4	Iki 1930	-	Medis	2	-	-
88.	Žemuogių 5	1939	Stat.tech. J.Miknevičius (projektas yra).	Mūras	2	-	KAA, F-218-2-10425
89.	Žemuogių 6	1925	-	Medis	2	Name gyveno VDU dėstytojai: 1926-1929 prof.K.Pakštas, 1927-1938 prof.B.Sruoga, 1927-1929 prof.Šilkarskis, 1930-1933 S.Kymantaitė-Čiurlionienė, 1935-1939 Gotlibas Studerus.	-
90.	Žemuogių 6a	1934	Stat.tech. J.Stolys (projektas yra).	Mūras	1,5	Šiuo metu yra perstatytas į mūrinį trijų aukštų namą.	KAA, F-218-2-10427
91.	Žemuogių 7	1939	Čirickas (projektas yra).	Mūras	2-3	-	KAA, F-218-2-10431
92.	Žemuogių 8	Iki 1940	-	Mūras	2	-	-
93 .	Žemuogių 9	1925	Projektas yra.	Medis	1,5	-	KAA, F-218-2-2878
94.	Žemuogių 10	~1925	-	Medis	2	Yra 1930 m. namo remonto projekto fragmentas.	KAA, F-218-2-10430
95.	Žemuogių 10a	1927-30	Projektas yra.	Mūras	1,5	Šiuo metu yra perstatytas į dviejų aukštų namą.	KAA, F-218-2-10428
96.	K. Petrausko 26	1933	Arch. S. Kudokas	Mūras	3,5	-	LVA, F-1622-4-304

II. KMS I-ojo ŽALIAKALNIO KULTŪRINIO DRAUSTINIO ESAMOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

4. Teritorijos urbanistinės struktūros analizė

Teritorija, kurioje steigiamas Kauno miesto savivaldybės I-as Žaliakalnio kultūrinis draustinis, yra nevienalytė. Ją sudaro dvi skirtingos sandaros dalys, šiame darbe vadinamos „Perkūno masyvu“ ir „Kauko masyvu“. Jų ypatybės aptariamos atskirai, išvadose palyginamos, įvardijami savitumai.

Perkūno masyvas. Pagrindinė masyvo dalis išsidėsčiusi kyšulyje, kurį iš šiaurės vakarų, vakarų, pietų bei rytų pusių supa šlaitai. Tik šiaurės rytų pusė, kurią užima Sporto kompleksas, ribojasi su lygiame terene plytinčiu Ažuolynu. Perkūno masyvo gatvių tinklas susiklostęs pagal gamtinio reljefo ypatybes: pagrindinė gatvė – Perkūno alėja – nutiesta atkartojant kyšulio rytinės ir pietinės pusių kontūrą, o Vaižganto ir E. Fryko gatvės išdėstytos palei pietvakarių-vakarų šlaitus. Gatvių tinklas ir užstatymo tankis nėra intensyvūs, teritorijoje išlikę palyginti dideli neužstatyti plotai. Jie susiklostė dėl specifinės paskirties dar XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje.

Pirmasis toks plotas yra Vytauto parko zona, įkurta kaip miesto parkas 1871 m. ir išlaikiusi kai kuriuos ankstyvojo laikotarpio planavimo bruožus – aptakių susisiekančių linijų takus bei organizuojantį branduolį – aikštelę su mūriniu paviljonu. Tarpukario laikotarpiu šiaurinis parko kampas pasikeitė, čia atsiradus korporacijos Neo-Lithuania rūmams (Parodos g. 26) ir Vokietijos konsulo namui. Sovietiniais metais parke pastatyta nedidelių pramogų ir atrakcionų statinių, kurie taip pat keitė pirminę parko kaip gamtinės rekreacijos zonos paskirtį.

Antrasis neužstatytas plotas išliko aplinkui 1915 m. Kauno tvirtovės poreikiams įrengtą Radijo stotį. Ji yra beveik geografiniame Perkūno masyvo centre ir užima kelių hektarų sklypą. Trečiasis gana ekstensyvaus užstatymo plotas yra Ažuolyno Sporto kompleksas, susidedantis iš Kūno kultūros akademijos rūmų ir kitų KKA pastatų, sporto halės, lauko stadiono, stadiono su tribūnomis, Ažuolyno sporto ir sveikatingumo centro, teniso kortų.

Gamtinės situacijos ir techninių apribojimų (radijo stoties zona) sąlygotas gatvių tinklas yra netaisyklingas, gatvių jungtys susiklosčiusios spontaniškai, kai kur netgi chaotiškai. Išankstinio reprezentatyvios alėjos sumanymo siekta tiesiant Perkūno alėją, apsodintą medžių eilėmis. Rytiniame kyšulio išplatėjime kartu su alėja suplanuota aštuonkampė Perkūno aikštė, nuo kurios spinduliais išsišakoja įvažiavimai į gilumoje esančius sklypus. Prie Perkūno alėjos suplanuoti palyginti dideli sklypai. Šiuo metu jie gerokai sutankėję, ypač vakarinėje alėjos kraštinėje. Rytų pusėje, kur statybų galimybes sunkina šlaitas, sklypai likę stambesni. Prie Vaižganto, Margio,

Fryko gatvių sklypai vidutinio dydžio, jų tinklas gan tolygus. Išskirtinė situacija yra Fryko gatvės bei jos tęsinio sklypų, išsirikiavusių palei pat šlaitą. Namai stovi šlaito nuolydyje, terasinis reljefas daug kur sutvirtintas sienelėmis.

Vaižganto gatvės pradžios lenktoje atkarpoje išsiskiria keliabučių 3-4 aukštų namų grupė, tačiau išlaikytas vadinamasis atviras užstatymas (su tarpais tarp namų). Priešais juos – radijo darbuotojų namas (kareivinės), atitrauktas nuo gatvės ir įstrižai pasuktas (1915 m., jį statant, gatvės čia dar nebuvo). Radijo stoties teritorijoje ir aplinkinėje zonoje užstatymas padrikas, nelygiavertis. Tarp tipinių 4 aukštų daugiabučių ir buvusių administracinės paskirties pastatų išdėstyti garažai, kiti pagalbiniai statiniai. Nėra gatvių, tik negrįsti keliukai. Teritorijos branduolį formuoja senasis įtvirtintas radijo stoties pastatas. Greta stovi pokarinis televizijos stoties pastatas, aplink chaotiškai išmėtyti pagalbiniai trobesiai, stovi trys retransliacijos bokštai. Pietinė Radijo stoties sklypo dalis išliko tuščia. Visa teritorija aptverta tinklo tvora.

Perkūno alėja – pati reprezentatyviausia šio masyvo gatvė. Abipus važiuojamosios dalies ji turi plačius šaligatvius ir vejos juostas – yra patogi pėstiesiems ir valdų savininkams. Sporto komplekse vykstančių renginių metu susitelkia per daug transporto kamerinėse Paparčių, Ažuolyno gatvelėse. Perkūno alėjos atšakoje suformuota Perkūno aikštė apstatyta nereguliariai. Vieni sodybiniai namai stovi arčiau aikštės, kiti atitraukti į sklypų gilumą. Dalis sklypų per tankiai suskaidyti į mažesnius. Prie Perkūno alėjos vyrauja stambesnio tūrio 2-2,5 aukštų namai. Vaižganto gatvėje dominuoja šiek tiek mažesnės apimties dviaukščiai. Vaižganto gatvės skersinė jungtis su Fryko gatve siaura, asfaltuota, be šaligatvių (jie padaryti tik prie naujų namų). Savita struktūra pasižymi Fryko gatvė – ji susideda iš dviejų atkarpų, kurių kiekviena turi jungtį su Vaižganto gatve. Fryko gatvė asfaltuota, be šaligatvių ir želdinių. Gatvės grindinys po 1940 m. yra apie 1 m paaukštėjęs, nes gyventojai, šildę namus anglimis, į gatvę pylė šlaką. Šlaituose auga keletas ąžuolų. Fryko gatvės tęsinyje pietų link asfaltuotas takas veda prie aikštelės su kryžiumi, skirtu 1941 m. birželio 15 d. masinėms deportacijoms atminti. Iš čia atsiveria vaizdas į geležinkelio stotį ir jos apylinkes. Iš įvairių properšų Fryko gatvėje matomos vaizdingos Naujamiesčio panoramos. Daugelis Perkūno masyvo sodybinių namų tebeturi autentiškas tarpukario arba pokario metų tvoras – ažūrinės, iš medžio arba metalo strypų. Tvorą su unikaliu dekoru dar išlikusi prie namo Perkūno al. 10.

Sporto komplekse pastatų dydžiai atitinka aplinkos planavimo mastelį, maksimalus aukštis – 4-5 aukštai. Čia pastatų išdėstymas visiškai kitoks, negu sodybinio užstatymo zonose. Visuomeninė pastatų paskirtis lemia stambesnių aplinkinių viešųjų erdvių poreikį.

Kauko masyvas. Šios dalies planavimo struktūrai būdingos trumpos susisiekiančios gatvelės ir palyginti maži, dėl skaidymo kai kur dviem ir trim eilėms kvartaluose išdėstyti sklypai. Vidinėse gatvelėse nėra viešųjų želdinių. Jos siauros, Rūtų gatvelė netgi be šaligatvių. Namų išdėstymas

sklypuose neregularus. Kai kurie stovi prie pat šaligatvio linijos, kiti – mažiau arba daugiau atitraukti į sklypų gilumą. Ypač didelė namų grūstis prie Radastų, Rūtų gatvių. Retesnis apstatymas sklypuose prie K. Petrausko g., Aukštaičių g., Kauko alėjos vakarinėje išklotinėje. Apstatymas gana vientisas, aukštingumu bei tūriais disonuojančių pastatų beveik nėra. Kontrastiškas tūrinis akcentas – viešosios bibliotekos pastatas pietinėje Radastų gatvės pusėje.

Kauko masyvo struktūroje ryškiausi urbanistiniai akcentai yra Kauko laiptai, Vileišio aikštė ir prie jos išsidėstę visuomeniniai pastatai – VšĮ „KTU Regioninis verslo inkubatorius“, įsikūręs atnaujintame buv. pigių butų kolonijos pastate ir UAB „Kauno vandenys“, kurios teritorijoje kiemo korpusai taip pat renovuoti. Šios visuomeninių pastatų grupės sudaro kontrastą sodybiniam užstatymui, panašiai kaip Sporto kompleksas išsiskiria tarp gyvenamųjų kvartalų Perkūno masyve. Perkūno masyvas plotu yra beveik 3 kartus didesnis nei Kauko (578191 kv.m ir 196737 kv.m). Jis reprezentatyvesnis tiek dėl prestižinio gyvenamojo užstatymo, pradėto formuoti tarpukariu, tiek dėl reikšmingų visuomeninės paskirties objektų (Sporto kompleksas). Laisvo pobūdžio gatvių planavimas akivaizdžiai sąlygotas gamtinės situacijos. Šiame masyve daugiau gamtinių elementų. Vizualinį efektą teikia masyvą ribojantys šlaitai ir nuo jų atsiveriančios panoramos. Kauko masyve šlaitų ir panoramų vaidmuo mažiau ryškus; jį reprezentuoja griova su Kauko alėja ir kyšulys, kuriame stovėjo architekto F. Vizbaro vila. Kauko masyvo gatvių struktūra reguliaresnė, gyvenamasis užstatymas mažiau reprezentaciškas. Į abu kompleksus yra įjungtos kontrastingos visuomeninės paskirties neužstatytos arba stambesnio mastelio objektais užstatytos teritorijos (Vileišio a., Ažuolyno Sporto kompleksas, Vytauto parkas, Radijo stoties zona). Tačiau tiek Perkūno, tiek Kauko masyvo charakterį apibūdina ta pati tipologinė ypatybė – abu yra Kaunui būdingi sodybiniai rajonai, kurių pobūdį nulėmė ir tolesnę užstatymo plėtojimo kryptį davė tarpukario modernistinė architektūra.

5. Teritorijos gamtinio karkaso analizė

Žaliakalnio teritorija daugiau kaip prieš šimtą metų buvo apaugusi mišria lapuočių giria. Per ją į Nerį tekėjo vandeningas Raginės upelis. Iškirtus mišką, Žaliakalnis buvo apgyvendintas, susiklostė keli susisiekiantys gyvenamieji plotai. Žaliakalnis visiškai susiformavo tik tarpukariu. *Planuojamo draustinio* teritoriją iš vakarų, pietų bei pietryčių riboja mišriais želdynais apaugę šlaitai, rytuose ji ribojasi su Ažuolynu. Mažojo ažuolyno zona atskiria Perkūno ir Kauko masyvus. Lygiame reljefe esantį Kauko masyvą iš trijų pusių apjuosia gatvės, tik vakariniu teritorijos pakraščiu driekiasi gamtinis darinys – natūrali griova, kurioje įrengti Kauko laiptai.

Perkūno masyvas. Gamtinių elementų įvairovė žymiai gausesnė Perkūno masyve. Jis yra susiformavęs anksčiau čia augusio ąžuolyno teritorijoje. Centrinio ąžuolyno parkas – tai Nemuno ir Neries santakoje anksčiau augusių ąžuolynų likučiai (likęs plotas dabar - 63 ha); XIV–XVI a. ąžuolai buvo intensyviai kertami, mediena naudota statybai. Kauno ąžuolynas – unikali gamtos sala mieste. Tai savaiminės kilmės aborigeninis medynas, didžiausias miesto teritorijoje esantis ąžuolynas visoje Europoje. Parkas mėgstamas kaip ramių pasivaikščiojimų, taip pat dviračių ir bėgimo sporto vieta. Jau sovietmečiu - 1986 m. jis buvo paskelbtas respublikinės reikšmės gamtos paminklu. Dabar turi kultūros vertybės statusą. *Kauno miesto savivaldybės teritorijos bendrajame plane, dalyje „Gamtinė ir kultūrinė aplinka“* Centrinis ąžuolynas įvardintas kaip valstybinės reikšmės gamtos paveldo objektas. Vietinės reikšmės gamtos paveldo objektais tiriamoje teritorijoje nurodyti ąžuolyno g. skveras, Vaižganto g. skveras, skvereliai prie Kauko laiptų ir K.Petrausko g. bei Vydūno al. sankryžos. ąžuolyno parko plotas dokumente nurodytas 87,45 ha⁴⁵. ąžuolyną sudaro: Parodos kalno, Vytauto parko, Dainų slėnio, Adomo Mickevičiaus slėnio, Zoologijos sodo, Sporto komplekso teritorijos ir Žaliakalnio bei Aukštųjų Šančių žalieji plotai. Tvirtovės reikmėms įrengtas kelias (Tunelio g.) atskyrė Žaliakalnio ir Aukštųjų Šančių ąžuolynus. Viename iš slėnių, vadinamu „Dainų slėniu“, įrengta estrada dainų šventėms. Prie ąžuolyno išaugo Kūno kultūros instituto rūmai ir stadionas. ąžuolyno ir iš dalies A. Mickevičiaus slėnio teritorijoje 1938 m. įkurtas Zoologijos sodas. Parke yra 34,4 ha ąžuolynų, 7,9 ha liepynų, 0,8 ha beržynų, 3,2 ha baltalksnynų ir 1,3 ha klevynų. Savaiminės kilmės medynų yra 37 ha, kultūrinės – 10,6 ha. Tarp ąžuolų vyrauja seni 100–320 metų medžiai, kurių kamieno skersmuo 100–160 cm. Liepų amžius 70–145 metai. 1982 m. ąžuolyne suskaičiuoti 1009 senieji ąžuolai, iš jų 81% gyvybingų. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. D1-302 "Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai patvirtinimo"

⁴⁵ Prieiga per internetą: <http://www.kaunas.lt/269>

Kauno Ažuolynas paskelbtas teritorija, kurioje saugomas Niūraspalvis auksavabalis (*Osmoderma eremita*), vienas rečiausių vabalų Lietuvoje ir Europoje⁴⁶. Kaip šios biorūšies buveinė Ažuolynas įrašytas į vieningą Europos Sąjungos saugomų gamtinių teritorijų tinklą NATURA 2000⁴⁷.

Vakariniam Perkūno masyvo pakraštyje išsidėstęs Vytauto parkas. V. Bičiūnas 1930 m. rašė: „Vytauto sodas – maloniausia ir jaukiausia Kauno vieta“⁴⁸. Šis parkas su restorano paviljonu tarpukariu buvo kauniečių pamėgta pramogų ir poilsio vieta. Šiuo metu Vytauto parkas laikomas Ažuolyno dalimi, atskiro gamtos objekto statuso neturi. Parkas gerokai apleistas. Dalis jo medžių yra sodinti, tačiau taisyklingų alėjų ar grupių nesudaro. Yra labai senų liepų ir ąžuolų, auga klevai, aukštos baltosios akacijos, yra maumedžių, beržų, uosių, kaštonų. Planavime akcentuotas įėjimas į parką iš žemutinės terasos – nuo Laisvės alėjos (pakylama laiptais).

Sporto g. sutvarkyta kaip aikštė, šiaurinėje jos pusėje auga liepos, prie KKA rūmų – uosiai, tujos. Nuo KKA rūmų link halės tęsiasi liepų alėja. Už stadiono šiaurės pusėje auga liepų eilė, tebėra senieji teniso kortai. Už jų jau vyrauja ąžuolai. Naujieji teniso kortai įrengti greta Ažuolyno sporto ir sveikatingumo centro, juos taip pat supa ąžuolai.

Reprezentacinę Perkūno alėją iš abiejų pusių juosia akacijų eilės (kai kur pasodinta po dvi akacijų eiles), atskiriančios važiuojamąją dalį nuo šaligatvių. Ties „Perkūno namų“ viešbučiu (Perkūno al. 61) akacijas pakeičia liepos. Tarp šaligatvių ir sklypų – žalios vejų juostos. Taisyklingą jų pobūdį ardo privačių sklypų ribas „peržengiančios“ gyvatvorės, pasodintos tujos, eglės, pušys, kai kur net vietoje vejų įrengtas grindinys (prie A.Sabonio namo Perkūno al. 57, „Perkūno namų“ viešbučio). Halę supa ąžuolai. Jų daug ir kamerinėse Paparčių, Joninių gatvelėse. Perkūno aikštėje auga ąžuolai, maumedis. Už aikštę supančių namų šiaurės rytuose matosi eglėmis apaugęs šlaitas, nuo jo atsiveria vaizdas į Dainų slėnį.

Vaižganto gatvė kameriškesnė, nei Perkūno alėja, čia nėra vejų, viešų želdinių; sklypuose kai kur auga ąžuolai, aukštos akacijos, užveisti vaismedžių sodeliai. Lenktoji Vaižganto gatvės pradžios atkarpa apsodinta gudobelėmis, auga klevų, kaštonų, beržų, ąžuolų. Išlikęs neskaidytas sklypas Vaižganto g. 2, aptvertas mūrine tvora, su želdynais ir vaismedžių sodu už namo. Erdviame plote aplink radijo darbuotojų namą – grupė ąžuolų, baltosios akacijos.

⁴⁶ Prieiga per internetą: <http://aplinka.kaunas.lt/?pg=53&lang=1>

⁴⁷ Prieiga per internetą: <http://www.am.lt/natura2000/apie.php>

⁴⁸ Bičiūnas V. Kaunas 1030-1930. Marijampolė: Dirva, 1930, p.246.

Chaotišku želdynų pobūdžiu pasižymi Radijo stoties teritorija. Prie radijo sklypo išlikęs senas topolis. Aplinkui stotį sovietmečiu pasodinta eglių ir tujų (rytinėje pusėje), prie gyvenamųjų namų – sidabrinių eglių. Į rytus nuo radijo stoties daugėja pavienių ąžuolų, augančių erdvioje pievoje. Pietvakariniame pakraštyje per pastaruosius 10 m. užaugęs didžiulis savaiminukų krūmynas – čia reljefas žemėja, yra kūdra, būta šaltinio. Šioje vietoje sovietmečiu stovėjo bangų trukdytuvai. Pokario metais nutiesta Margio gatvė yra be šaligatvių ir specialaus apželdinimo, auga keli ąžuolai. Vienas iš jų Margio g. gale – ypač stambus.

Kauko masyvas. Jame yra du svarbiausi dominuojančio gamtinio pobūdžio elementai – griova su Kauko alėja ir laiptais bei Vileišio aikštė. Radastų gatvei vizualiai reikšmingas tiesioginis sąlytis su Mažuoju ąžuolynu. K. Petrausko ir Aukštaičių gatvių važiuojamoji dalis įrėminta liepų eilėmis. Vidinėse gatvelėse (Tulpių, Lelijų, Žemuogių, Aguonų, Rūtų) viešųjų želdinių nėra, išskyrus kelis ąžuolus, likusius Rūtų, Aguonų g., Kauko al. vakarinėje pusėje. Sklype Lelijų g.13 pasodinta trijų rūšių liepų, prie namo Lelijų g. 9 auga keli beržai. Sklypuose kai kur pasodinta vaismedžių, dekoratyvinių krūmų. Daugiau įvairesnių želdinių yra išlikusiuose erdviuose sklypuose – Kauko al. 7 (eglės, tujos), K.Petrausko g. 34, Aukštaičių g. 52. *Kauko alėjos* želdynai suformuoti įrengiant laiptus. Prie šlaitų pakylant į Kauko laiptus auga liepų eilės, liepomis apjuosta viršutinė terasa su baseiniais, abipus laiptų – kaštonai, topoliai, kelių rūšių uosiai, karpomos gyvatvorės, svyruoklinis gluosnis. Su gamta suderinta mažoji architektūra – Kauko alėją palei šlaitą juosiantis aptvaras su betono stulpeliais, aptakaus kontūro baseinai, už jų pastatyta Broniaus Zalenso skulptūra „Gulinti moteris“. *Vileišio aikštę* pagal pradinį sumanymą iš Petrausko g. turėjo įrėminti keturios medžių eilės. Dabar palei Aukštaičių gatvę (nuo UAB „Kauno vandenys“ iki K. Petrausko g.) auga dvi eilės liepų; dvi, tarpais trys eilės tęsiasi palei K.Petrausko g. Šiaurinėje kraštinėje liepos labai senos, netaisyklingai išaugusios. Liepos negenimos, sunykusios eilėse neatsodinamos. Aikštėje užsiveisę savaiminių krūmynų ir stambesnių medžių – klevų, kaštonų (prie K.Petrausko, Aukštaičių gatvių).

Abiejų masyvų – Perkūno ir Kauko – gamtinis karkasas pasižymi ryškiomis, išskirtinėmis ypatybėmis. Jos privalo būti išsaugotos, ir, taikant įvairias tvarkymo priemones, paryškintos bei eksponuotos.

3. Esamų pastatų tipologinė, stilistinė bei tūrinės erdvinės kompozicijos analizė

a) Perkūno masyvas

1. **Mediniai sodybiniai gyvenamieji namai, statyti iki 1940 m.** (Fryko g. 23, Perkūno al. 7, 10, 11, 35, 61, 70, K. Petrausko g. 35)

Medinių gyvenamųjų namų grupė Perkūno masyve nėra gausi, jie statyti iki XX a. 4 dešimtmečio ar jo pradžioje, iki Vytauto kalno paskelbimo mūro statybos rajonu. Pats ankstyviausias medinis statinys – XIX a. pabaigos Frykų dvarelis pastatas Vaižganto g. 23 (renovuotas). XX a. pradžioje erdviuose sklypuose statyti mediniai gyvenamieji namai yra vieno aukšto su mansarda arba dviejų aukštų. Mažesnieji vienaukščio tūrio namai skirti vienai šeimai (Perkūno al. 35, 70), o stambesniuose dviaukščiuose įrengti atskiri butai abiejuose aukštuose (Perkūno al. 7, K. Petrausko g. 35). Namai projektuoti tęsiant modernio ir retrospektyvizmo tendencijas, vyravusias prieš Pirmąjį pasaulinį karą, racionalizmo principų įtaka dar menkai pastebima (išskyrus namą Perkūno al. 35). Medinių statinių fasadai paprastai kuklūs, nors pasitaiko ir puošybės elementų – apvadų skyduose, fasaduose, aplink langus, fasadų apdailą pajvairina statmenai sukaltų lentelių juostos, horizontalios kitos spalvos juostelės. Išskirtiniais retrospektyvizmo krypties elementais pasižymi medinis nutinkuotas namas Perkūno al. 11.

Medinis tinkuotas sodybinis namas Perkūno al. 11, architektas Gorodeckis, 1928 m.

2. **Mūriniai kotedžai** (statyti iki 1940 m. - Fryko g. 24, 30, 32, 34, Perkūno al. 25, 26, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 42, 51, 55, 57, 65, 66, 67, 68, 71, 72, K. Petrausko g. 43, V. Mykolaičio-Putino g. 11, Vaižganto g. 2, 23, 24, 25, 26, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 41, 44, 45, Sporto g. 4, statyti po 1940 m. - Būgos g. 62, Fryko g. 1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 22, Margio g. 4, 5, 9, 11, 13, 15, Perkūno al. 20, 22, 33, 49, 53, Vaižganto g. 18, 27, 33, 46, 58)

Perkūno masyve didelę gyvenamųjų namų tipologinę grupę sudaro tarpukario ir pokario laikotarpiais statyti kotedžai. Jie ypač charakteringi šiai vietai. Kotedžais tradiciškai vadinami

dviaukščiai vienos šeimos gyvenamieji namai su nedideliu žemės sklypu. Taip pat prie kotedžų galima priskirti dviejų-trijų butų nedidelio tūrio gyvenamuosius namus, stovinčius erdviuose sklypuose. Jie pasižymi kompaktiškumu, tūrio ir plano asimetrija, plane paprastai nėra vienu segmentų pasikartojimo, kuris būdingas daugiabučiams namams. Kotedžų išplanavimas racionalus – patalpos grupuojamos aplink centre esantį holą, pagalbinės – dažniausiai kiemo pusėje, joms įrengiamas atskiras įėjimas.

4 dešimtmetyje ir po karo statytiems kotedžams būdinga tarpukario modernizmo stilistika, kuriai būdingos lakoniškos, geometriškos architektūros formos. Racionalaus plano ir formų kotedžai atitiko miestiečių keliamus komforto reikalavimus. Vytauto kalno rajone jų statybai sąlygas sudarė tai, jog čia gyvenamosios architektūros užsakovai buvo turtingi miestiečiai – valstybės pareigūnai bei vietinės inteligentijos sluoksnis. Jų kotedžai dygo gražiausiose kalno vietose: Vaižganto ir Fryko gatvėse, prie pietvakarinio Vytauto kalno šlaito, besileidžiančio į Kauno Naujamiestį, Perkūno alėjoje prie Ažuolyno. Namus projektavo žymūs tarpukario Lietuvos architektai – V. Landsbergis-Žemkalnis, St. Kudokas, F. Vizbaras, F. Bieliniskis, B. Elsbergas, K. Sienkevičius ir kt.

Mūrinis kotedžas Sporto g. 4, architektas S. Kudokas, 1932 m.

Dauguma tarpukario kotedžinių namų pasižymi harmoninga tūrine-erdvine kompozicija: jie stačiakampio vientiso tūrio arba suformuoti iš kelių prasikeičiančių dalių, tarp kurių dažnai išsiskiria vertikali laiptinė, šonuose ar kampuose – atsikišusios vienaukštės verandos. Didžioji namų dauguma yra dviejų aukštų, tik šlaite statyti kotedžai turi vieną aukštą iš gatvės pusės, o kiemo pusėje įrengtas ir cokolinis (papildomas) aukštas. Tūriams būdingas įėjimo kampo įtraukimas, arkos formos portalai (Perkūno al. 12, Vaižganto g. 3), virš įėjimo įrengiamas stogelis ar balkonas. Fasadai dažnai yra beveik tolygios meninės reikšmės, paprastai lakoniški ir asimetriški. Skirtingose tūrio dalyse akcentuojami vertikalūs ir horizontalūs elementai – iškilūs langų ir portalų apvadai, profiliuoti karnizai, traukos, braukos, kurios naudojamos atskirti ar suliniuoti cokoliniam aukštui, tarplangiams bei balkonų sienelėms. Dažnai pasitaiko užapvalinimai namo kampuose, balkonuose,

laiptų sienelėse. Kartais fasadai puošiami reljefinėmis arba skulptūrinėmis detalėmis: abstrakčių formų, nišos, vazų pavidalo. Vyrauja stačiakampiai įvairaus dydžio langai, jų rėmas proporcingai skaidytas į 2-3 ir daugiau dalių, taip pat mėgstami apskriti, arkos formos langai, laiptinėse – išilgi vertikalūs. Namų stogai atkartoja tūrio įvairovę – jie šlaitiniai, dažnai sudaryti iš kelių dalių atskiriems pastato tūriams dengti. Sekant racionalizmo ir funkcionalizmo tendencijomis, stengtasi stogus daryti kuo mažesnio nuolydžio, kartais pridengiant parapetu, kad atrodytų moderniai plokšti (F. Vizbaro projektuoti kotedžai Perkūno al. 67, Vaižganto g. 25). Nuo 4 deš. taikytas reikalavimas stogus dengti raudonomis čerpėmis, pokaryje kotedžų stogams naudota ir šiferio bei skardos danga. Šiai pastatų grupei būdinga harmonija, geros visumos ir detalių proporcijos, darnus ryšys su aplinka. Neretai prie namo ar priešais jį statyti garažai, nedideli pagalbiniai ar ūkiniai pastatai, kurių architektūrinė raiška suderinta su gyvenamuoju namu (Perkūno al. 32, 47).

Racionalių architektūrinių formų mūriniai kotedžai sudaro didžiąją dalį tarpukario ir pokario statybos. Tik keletas individualių namų sietini su retrospektyvizmo kryptimi – tai E. Fryko suprojektuoti originalių formų pastatai (Fryko g. 11 ir 38). Tarpukario gyvenamojoje architektūroje yra ir analogų neturinčių kotedžų – tai plastiškų formų namas Fryko g. 28 (architektas K. Goradeckis), funkcionalizmo krypties vila „Eglutė“ Vaižganto g. 25 (arch. F. Vizbaras), St. Kudoko suprojektuotas sodybinis namas mansardiniu stogu Perkūno al. 44.

Vila „Eglutė“ Vaižganto g. 25 (architektas F. Vizbaras, 1929 m.)

Pokario laikotarpiu nebuvo pamiršta modernioji tradicija – tarpukario modernizmo formas tęsiantys kotedžai 6-tame dešimtmetyje nusidriekė Fryko gatvės pradžioje palei šlaitą, naujai nutiestose Ažuolyno, Margio gatvėse, įsiterpė laisvuose sklypuose prie kitų gatvių. Racionalumo principas būdingas ir utilitariems sovietmečio laikotarpio individualiems namams, kurių pasitaiko Perkūno masyve, tačiau jų raiška labiau unifikuota (Perkūno al. 49, 53). Šie namai netinkuotų plokščių fasadų, be jokio dekoru ar stilinių elementų, siekiama tik funkcionalumo ir patogumo. Jiems būdingas vientisas stačiakampis arba kubo formos tūris, dengtas ekonomiškos konstrukcijos

šlaitiniu stogu, kuris būdingas ir tarpukario kotedžams. Tokia komponavimo ir netgi medžiagiškumo tąsa sovietmečio laikotarpiu liudija apie vietinės statybos tradicijos patvarumą Kauno architektūroje. Minėtų pokario kotedžų architektūra dera su autentišku tarpukario užstatymu.

3. Kelių butų nuomojami namai (Būgos g. 64, 66, K. Petrausko g. 37, Paparčių g. 5, Parodos g. 21, 23, Perkūno al. 12, 14, 17, 21, 30, 46, 72, Sporto g. 2/1, Vaižganto g. 10, 30, 50)

Keliabučiai nuomojami namai Perkūno masyve statyti daugiausiai tarpukariu, tačiau šis tipas buvo mažiau paplitęs už anksčiau minėtus 1-2 butų kotedžus. Tai mūriniai, dažniausiai dviejų aukštų namai su dviem-šešiais nuomojamais butais. Kelių butų namai išsiskiria kiek didesniu tūriu nei vienos šeimos, tačiau išlieka mažagabaričiai, jiems taip pat būdingos tarpukario modernizmo architektūros formos. Kelių butų namus statydavosi keli savininkai arba vienas, kuris vėliau papildomus butus nuomodavo. Kiekviename aukšte įrengiamas vienas ar keli dviejų-penkių kambarių butai. Išplanavimas gali būti laisvas, tačiau neretai jis vienodas atskiruose aukštuose (Paparčių g. 5, Perkūno al. 68, Vaižganto g. 50). Mažesni butai nuomai galėjo būti įrengiami pastogėje arba pusrūsyje (Perkūno al. 14, Vaižganto g. 50). Laiptinė paprastai įrengiama centre arba paslenkama į namo šoną, prie jos blokuojamos komunikacijos, taip pat gali būti įrengiamas įėjimas iš kiemo pusės ar galinio fasado.

4 nuomojamų butų namas Vaižganto g. 50, architektas K. Sienkivičius, 1939 m.

4. Kooperatiniai banko tarnautojų gyvenamieji namai (Perkūno al. 52-64).

Tai unikalus 4 dešimtmečio kompleksinės statybos, kuomet stato ne vienas savininkas, o kooperatyvas, pavyzdys. Architekto Broniaus Elsbergo 1939 m. suprojektuoti trys blokuotų vienaukščių namų korpusai mansardiniais stogais atsukti vienas į kitą, o vidinėje erdvėje tarp jų suformuota gatvelė. Šoniniai korpusai turi po du butus su atskirais įėjimais iš vidinės gatvelės. Projektuose šie namai vadinami „dvejais namais po vienu stogu“. Didesniajame centriname korpuse įrengti trys butai. Visi butai vienodo dydžio, patalpos išdėstytos veidrodinės simetrijos principu. Keturi gyvenamieji kambariai ir pagalbinės patalpos organizuotos aplink holą. Antrajame

visų namų aukšte įrengtos mansardos (vadinamosios salkos), kuriose yra dar po vieną butą. Fasadų išvaizda palyginti kukli, tačiau išraiškinga, artima sodybinių namų stilistikai.

Kooperatinių namų Perkūno al. 52-64 vienas korpusas

5. Sodybiniai miesto namai su mansarda, statyti po 1940 m. (Fryko g. 7, 36, Perkūno al. 29, 41, 43, Joninių g. 4, Paparčių g. 1, 2/2, 4/1, Vaižganto g. 54a)

Atskira tipologinė grupė Perkūno masyve – mūriniai sodybiniai namai su mansarda, statyti daugiausiai 5-6 dešimtmečiais. Dalis jų neseniai renovuoti keičiant tūrį (tokius priskiriame prie individualios arba pretenzingos šiuolaikinės architektūrinės raiškos pastatų) arba tik atnaujinant fasadus bei stogo dangą (Fryko g. 7, 36). Statytieji ankstyvuoju pokario laikotarpiu dar yra išlaikę tarpukario modernizmo bruožų (Perkūno al. 41, Vaižganto g. 54a). Tarpukario architektūros tradicijos tąsa – tai karnizų, langų apvadų, arkinių įėjimo angų ir lenktų sienelių panaudojimas, racionalus ir praktiškas vidaus patalpų planavimas. Pastogių skyduose dažnai įrengiami nedideli stačiakampiai mansardų balkonai, skydo kampuose – įvairių formų angelės. Namų su mansardomis fasadai paprasti, tinkuoti (Paparčių g. 1, 2/2) arba netinkuoti silikatinių plytų (Perkūno al. 29, Joninių g. 4), dvišlaičiai stogai dažniausiai dengti šiferio danga. 6 dešimtmetyje vieno aukšto

Sodybinis namas su mansarda Vaižganto g. 54a

sodybiniai namai su mansardomis tapo vienu populiariausių tipinių projektų, kuris buvo ypatingai paplitęs kaime. Tai vienbučiai, 3-5 kambarių namai su mansardiniu antruoju aukštu. Jų architektūrinė raiška standartizuota, nėra individualios raiškos požymių (Perkūno al. 43).

6. Daugiabučiai namai (statyti iki 1940 m. - Vaižganto g. 4, 14, 21a; statyti po 1940 m. - Perkūno al. 23, 40, Vaižganto g. 7, 11a, 11b, 47)

Tai daugiausia 2-4 aukštų mūriniai tinkuoti stačiakampio plano daugiabučiai, kurie savo plano struktūra ir fasadų kompozicija skiriasi nuo individualių namų. Daugiabučiams namams būdingos utilitarinės formos, vientisas tūris, simetrija ir funkcionalumas. Pats ankstyviausias daugiabutis teritorijoje yra „plytų stiliaus“ radijo stoties darbuotojų namas, statytas 1913-1915 m. (Vaižganto g. 21a). Kiti tarpukario daugiabučiai jau turi būdingas modernizmo formas. Juose butus nuomojosi daug žymių tarpukario Lietuvos kultūros veikėjų ir inteligentų. Dar vėlesni daugiabučiai atsirado sovietmečiu prie radijo stoties sklypo (Perkūno al. 23, Vaižganto g. 11a, 11b) ir Vaižganto gatvės gale (nr. 47, butai skirti geležinkeliečiams). Naujausi daugiabučiai namai iškilo senuose sklypuose, nugriovus ar perstačius prieš tai stovėjusius kotedžus – tai modernių formų tamsaus kolorito fasadų statinys prie Vytauto parko (Vaižganto g. 7) bei keturaukštis L formos daugiabutis su stiklo laiptine Perkūno al. 40.

Daugiabučių namų atskirų aukštų planavimas paprastai vienodas. Vidaus planas dažniausiai aiškus, simetriškas. Jei yra viena laiptinė, ji įrengiama namo centre iš kiemo pusės, jei dvi – namo kraštuose. Prie laiptinės šliejasi komunikacijos, reprezentacinės patalpos nukreiptos į gatvę, o buitinės ir miegamieji – į kiemą. Pokario laikotarpiu naudotas fasadų dekoras – karnizai, durų apvadai (Vaižganto g. 47), pano su augaliniais motyvais (Perkūno al. 23). Kiemo pusėje neretai įrengiami balkonai. Mažesni tinkuotų fasadų dviejų aukštų daugiabučiai nesudaro didelio kontrasto su tarpukario gyvenamaisiais namais.

Autentiškas tarpukariu statytas daugiabutis namas Vaižganto g. 4

7. Stambūs daugiabučiai (Vaižganto g. 9, 9a, Perkūno al. 24)

Tipiniai silikatinių plytų daugiabučiai Perkūno masyve pastatyti 7 dešimtmetyje. Tai stambių tūrių, viršijantys vyraujančią teritorijoje aukštingumą 3-4 aukštų pastatai, kurių architektūros pagrindinis principas – racionalumas, skatinantis utilitarią formą. Pagal tipinius sovietmečio projektus statytų daugiabučių fasadų kompozicijoje svarbu ritmiškas elementų pasikartojimas. Ankstyviausias (pokarinis) daugiabutis Vaižganto g. 9 nėra tipizuotas: jo formų pusiausvyra (šoniniai rizalitai, atskirtas cokolis, laiptinės langai) – dar siejasi su tarpukario architektūra, tačiau jau pranašauja tipinių daugiabučių statybą. Stambūs daugiabučiai įsibrovė į susiklosčiusį užstatymą kaip svetimkūniai, tai neapgalvotos masinės butų statybos rezultatas.

8. Individualios architektūrinės raiškos pastatai, statyti paskutiniaisiais XX a. dešimtmečiais (Joninių g. 8, Paparčių g. 3, Perkūno al. 39, 45, 46b, 50c, 57a, 69, Vaižganto g. 6, 38, 43, 54, 56)

Individualios raiškos pastatų dydis svyruoja nuo kompaktiško tūrio dviejų aukštų namų iki stambesnio, tačiau vientiso tūrio pastatų. Juose naudojamos tradicinės ir naujos medžiagos arba jų deriniai – karkasas, plastikas derinami su medžiu, mūru. Perkūno masyvo naujoje gyvenamojoje architektūroje pasitaiko aiškių minimalistinių formų ir konstruktyvios išraiškos gyvenamųjų namų (Perkūno al. 45, 46b, 50c), pasižyminčių šiuolaikine eksterjero kompozicija (Vaižganto g. 54) bei postmodernizmo stilistikos pastatų, kuriuose derinami istoriniai ir regioniniai architektūros elementai (Perkūno al. 57a, Vaižganto g. 43). Racionalios išraiškos namai yra nedidelio tūrio, saikingų formų, dengti nesudėtingos konstrukcijos arba plokščiais stogais ir geriau dera prie tarpukario modernizmo architektūros.

Teritorijoje taip pat yra neatpažįstamai perstatytų sovietmečio gyvenamųjų namų, kurie įgiję naują individualų charakterį (Joninių g. 8, Paparčių g. 3, Perkūno al. 39, Vaižganto g. 6).

Gyvenamasis namas Vaižganto g. 54

9. Pretenzingos architektūros individualūs namai (Joninių g. 7a., Fryko g. 3, 9, Perkūno al. 19, 28, 37a, 43a, 44a, 50a-b, 70a, 72, 74, 76, Vaižganto g. 23a, 49, 51)

9 dešimtmetyje trūkstant įvairesnių statybos ir apdailos medžiagų, pradėti statyti įmantrių išorės formų, sudėtingos tūrinės-erdvinės kompozicijos gyvenamieji namai. Pastatai pretenzingi savo formomis ir/arba nederančiais aplinkiniame užstatyme dideliais tūriais.

Nemaža dalis pretenzingų pastatų – tai mūriniai, pusiau tinkuotų fasadų, 2-3 aukštų, dengti dvišlaičiais stogais (Perkūno al. 28, 37a, 50a-b, 74, Vaižganto g. 51). Stogo šlaitai paprastai prakeičiami, mansardoje įrengiamas gyvenamasis aukštas. Fasadų pajvairinimui naudojamas skirtingų atspalvių ir faktūrų tinkas, įvairių formų langai kontrastingos spalvos rėmais, neretai skaidyti smulkiais segmentais (Joninių g. 7a., Vaižganto g. 49).

Gyvenamųjų namų architektūroje paplitęs ir „naujasis istorizmas“ – eksterjeruose panaudojami transformuoti istoriniai motyvai: kreneliazas (Vaižganto g. 23a), įmantrios baliustrados (Perkūno al. 70a, Vaižganto g. 15) ar įvairių stilių elementų samplaika (Perkūno al. 44a, Margio g. 12, Fryko g. 3). Sudėtinga fasadų išraiška dažnai kuria chaoso ir eklektikos įspūdį. Dideli pastatai dažnai ne itin patogūs, daromi didžiuliai holai per du aukštus, paliekama daug nereikalingos erdvės. Pretenzingi, dažniausiai masyvūs ir gremėzdiški statiniai disonuoja su tarpukario ir jo tradicijas tęsiančiais kompaktiškais mažagabaričiais pastatais.

Gyvenamasis namas Perkūno al. 44a

10. Visuomeniniai pastatai

Visuomeninės funkcijos pastatai vietovėje išsidėstę tam tikruose arealuose (radijo stotis, Ažuolyno sporto kompleksas) arba pavieniui (viešbutis, vaikų darželis). Jų architektūrinė raiška – nuo individualios architektūros iki disonuojančių tūrių ar menkaverčių statinių.

Uždaroje radijo stoties teritorijoje tarp Perkūno alėjos ir Vaižganto gatvės išsibarstę tarnybiniai radijo ir televizijos centro pastatai, pagalbiniai statiniai ir radijo bokštai. Dauguma pastatų yra mūriniai, nedidelio tūrio, tačiau disonuojantys su gyvenamąja architektūra, neišraiškingos ar menkavertės tipinės architektūros. Išskirtinai vertingas tik 1913-1915 m. statytas ir 1923-1926 m.

perstatytas radijo stoties pastatas sklypo viduryje, kurio priekinis fasadas pridengtas žemės apkasu. Tinkuotas stoties tūris centre aukštėja, jo sienos apsaugos tikslu įtvirtintos, galiniame fasade pratęstos apsaugant kampus. Stogas žemas šlaitinis, dengtas skarda.

Senoji radijo stotis (1913-1915 m.)

Ažuolyno sporto kompleksas pradėjo formotis tarpukaryje. Nors teritorijoje laikui bėgant atsirado daug naujų statinių, tačiau šios vietos funkcinė paskirtis išliko tokia pati. Pastatai stambių tūrių, atitinkantys funkcijos reikalavimus. Prieš pat Antrąjį pasaulinį karą iškilęs inžinerinis sporto halės statinys unikalus novatorišku metalo konstrukcijų pritaikymu. Halės išvaizda labai pakito po 1962 m. pertvarkymo, kuris pagerino eksploatacines sąlygas, bet sumažino vertę kultūros paveldo požiūriu, tačiau tarpukario konstrukcijos halėje išliko. Jos pamatai gelžbetoniniai, virš jų iškyla keturios kniedytos plieninės arkos, sienos iš metalo fachverko, užpildyto plytų mūru. Atnaujinta halė įgavo laiptuotą siluetą, buvo pakeistas stogas, įrengti įėjimai visų kraštinių viduryje, fasaduose padaryta daug įvairaus dydžio angų, pratęstos tinkuotas sienas jau tarpukariu raižiusios fachverko linijos. Viduje medinės tribūnos pakeistos gelžbetoninėmis. Po visomis tribūnomis yra įrengtos įvairios pagalbinės patalpos, sanitariniai mazgai, vestibuliai.

Sporto halė, inž. A. Rozenbliumo projektas, 1939 m.

Greta halės esantis sporto stadionas buvo pirmasis statinys Ažuolyno sporto komplekse. 8-tame dešimtmetyje perstatytas stadionas talpina 12 tūkstančių žiūrovų ir yra monumentalus, tačiau ne monotoniškų formų funkcionalus statinys. Jis priestatu priglaustas prie halės, o pagrindinį taką į halę kerta pėsčiųjų viadukas, užstojantis perspektyvinį halės vaizdą nuo tako.

Tarpukario modernizmo fasadą išlaikęs dabartinis Kūno kultūros akademijos pastatas užima didelį plotą tarp Sporto gatvės ir halės. Jo tūris palaipsniui kyla: dviejų aukštų išėsta į šonus tarpukariu statyta dalis jungiasi su siauresniu triaukščiu tūriu, o šis – su taisyklingu keturių aukštų laboratoriniu korpusu. Paskutinis tūris darnus ir vientisas, sudalintas monotoniškomis įgilintų langų eilėmis virš kiek mažesnio pirmo aukšto tūrio. Pagrindiniame fasade prie Sporto gatvės dominuoja iškilusi centrinė pastato dalis, kurioje įrengtas tamsiau tinkuotas trijų durų portalas, o viduje – vestibulis.

Stambiais tūriais pasižymi sovietmečiu iškilę kiti Kūno kultūros akademijos pastatai – penkių aukštų bendrabutis (Perkūno al. 3), dviaukštis L raidės plano akademijos mokomasis korpusas (Perkūno al. 3a), sklypo tarp Sporto gatvės ir Perkūno alėjos gilumoje esanti biblioteka. Šie pastatai funkcionalūs, tačiau nederantys su mažagabaričiais gyvenamaisiais namais. Tarp jų įsiterpęs autentiškas vienaukštis raudonų plytų pastatas – buvę karinės tvirtovės garažai.

Kitapus Sporto gatvės pastatytas modernios konstrukcijos Ažuolyno sporto ir sveikatingumo centras (2003 m., architektai V. Adomavičius, D. Čiuta, V. Vyšniauskienė), įrengti teniso kortai. Šie statiniai nedisonuoja su dar tarpukario laikotarpiu susiformavusiu sporto kompleksu prie Ažuolyno, dera prie gamtinės aplinkos. Pailgo tūrio sveikatingumo centro ištisos įstiklintos sienos atspindi žaliąjį ažuolyną ir įsilieja į aplinką nesuardydamos pusiausvyros.

Vytauto parko gilumoje prie šlaito stovi medinis buvęs Vokietijos konsulo namas (dab. Kultūros centras „Vijolina“, Perkūno al. 4) – nepakitusio dviaukščio tūrio su aukštu mansardiniu stogu. Priekiniame fasade – portikas su medinėmis kolonėlėmis ir trikampių frontonu. Pastatas retrospektyvizmo stilistikos, būdingos XX a. 3 dešimtmečiui.

Vienas įdomiausių visuomeninių pastatų Perkūno masyve – retrospektyvizmo krypties „Neo-Lithuania“ korporacijos rūmai Parodos gatvės ir Perkūno alėjos kampe. Jame ir dabar įsikūrusi tarpukario laikotarpiu veiklą pradėjusi tautinė lietuvių studentų korporacija Neo-Lithuania. Pastatą 1928 m. suprojektavo Edmundas Frykas. Tūrio konfigūracija laužyta: du triaukščiai korpusai sujungti puošniu kampiniu rizalitu su įėjimo portiku ir akcentuota centrine dalimi. Atskiruose aukštuose – skirtingos langų formos su būdingais apvadais, sandriais. Reprerzentaciniai fasadai dažyti baltos ir geltonos spalvų deriniu, kiemo pusės sienos – netinkuotų raudonų plytų.

Kultūros centras Perkūno al. 4, 1923m.

Neo-Lithuania rūmai, arch. E. Frykas, 1928 m.

Vienintelis visuomeninės paskirties pastatas, įsiterpęs tarp gyvenamųjų namų yra viešbutis „Perkūno namai“ Perkūno al. 61 (archit. G. Prikockis, K. Mikšys, 1994 m.). Tai pirmasis privatus viešbutis Kaune. Pastatytas sklypo gilumoje ir besileidžiantis šlaitu žemys jis nesuardo mažaaukščių pastatų pusiausvyros. Harmonija su gamta, vaizdingos panoramos suteikia viešbučiui reikalingo patrauklumo. Vytauto kalno rajone gyventojų patogumui 7 dešimtmetyje pastatytas vaikų darželis, kuriam vieta parinkta Margio gatvės gale. Jo projektas tipinis, schematizuotas, nes individualiai projektuoti šios paskirties objektų nebuvo leidžiama. Dviaukštis pastato tūris vientisas, monotoniškų fasadų – per visą jo ilgį eina ištisinės langų eilės.

b) Kauko masyvas

Dabartinis Kauko masyvo užstatymo charakteris yra nulemtas XX a. 3-ojo deš. pirmojoje pusėje vykusių procesų. Aptariamuoju laikotarpiu čia buvo suformuota sodybinio užstatymo gyvenamoji teritorija su būdingais taisyklingo stačiakampio ar stačiakampiui artimos konfigūracijos sklypais. Tarpukariu teritorijoje dominavo sodybinis sklypų užstatymo tipas. Gyvenamieji namai statyti prie pat ar kiek atitraukti nuo raudonosios gatvės linijos, pagrindiniu fasadu atgręžti į gatvę. Namų tūris, aukštis, fasadų kompozicija, funkcinių ir dekorų elementų visuma yra pagrindiniai vizualinę masyvo specifiką lemiantys veiksniai. Gyvenamieji namai dažniausiai užima didžiąją frontinių sklypų perimetro dalį. Vidiniams kiemams būdingas užstatymas 1-2 aukštų kompaktiško tūrio mūriniais ar, rečiau, mediniais pagalbinės paskirties statiniais (sandėliais, garažais, skalbyklomis, įrengiamos patalpos tarnatei, vairuotojui). Didžioji dalis sklypų yra, ar buvo, aptverti neaukštomis, peržvelgiamomis metalo strypų arba medžio statinių tvoromis. Tarpukario laikotarpiui nebūdingas šio metu masyve plintantis sodybų aptvėrimas aukštomis aklinomis tvoromis. Tokio pobūdžio tvoros kai

kuriais atvejais skyrė tik vidines sklypų ribas. Sklypams būdingas apželdinimas dekoratyviniais augalais, vaismedžių (itin paplitusios obelys) sodai.

Kauko masyve, išskyrus kelias išimtis (yra išlikę vienaaukščių su gyvenamaisiais sublokuotų prekybinės paskirties statinių), 1920-1940 m. laikotarpiu statyti kompaktiško tūrio 1-2 aukštų medžio ir mūro gyvenamieji namai. Remiantis esamos užstatymo būklės tyrimo duomenimis galima teigti, jog aptariamuoju laikotarpiu buvo pastatyta veik vienodas skaičius medinių ir mūrinių gyvenamųjų namų. Medinis teritorijos užstatymo pobūdis ėmė formotis anksčiau, nei čia paplito mūro statyba. Daugelis medinių namų yra prie raudonųjų gatvių linijų, išorinių *Kauko masyvo* ribų (pvz. Kauko al., Aukštaičių g-vė) bei formuoja vietos užstatymo charakterį. Nuo 4-ojo XX a. deš. imta statyti daugiau mūrinių gyvenamųjų namų, o po 1940 m. medinių namų statyba praktiškai liovėsi. Sovietiniu laikotarpiu labai suintensyvintas teritorijos užstatymas, itin padaugėjo mūrinių namų (buvo apmūrijami ir jau egzistuojantys mediniai pastatai), kurie šiuo metu statistiškai sudaro didžiąją dalį *Kauko masyvo* pastatų. Nepaisant šios aplinkybės, atskiruose masyvo kvartaluose vizualiai dominuoja medinė architektūra. Tiek medinius, tiek mūrinius pastatus projektavo profesionalai (dažniausiai statybos technikai ir inžinieriai). Gana dažnai projektiniai gyvenamųjų namų fasadai realybėje įgyvendinti (ar išliko) tik iš dalies.

***Kauko masyvo* užstatymui, suformuotam iki 1940 m., būdingi šie statinių tipai:**

1. Vieno aukšto mediniai gyvenamieji namai:

a) Stačiakampio plano sodybiniai gyvenamieji namai

Šio tipo namai teritorijoje statyti XX a. 3- ajame deš. Jų planas stačiakampis, tūris kompaktiškas. Vizualinė raiška artima medinei etninei architektūrai. Fasadų kompozicijai, išskyrus nuo sklypo reljefo ar užstatymo priklausančias išimtis, būdinga simetrija. Pagrindinis įėjimas komponuotas į gatvę atgręžto fasado centre, langų angų ritmas metrinis. Stogas dvišlaitis (rečiau pusvalmis), dengtas skarda (sovietiniu laikotarpiu daugelis pastatų perdengti asbocementiniais lakštais). Kai kuriems šios grupės pastatams būdingi mansardiniai langai, medinės verandos, plokšti ar dvišlaičiai mediniai, metaliniai dekoruoti stogeliai virš durų, langinės (neišlikusios), geometrinių formų stilizuoti stoglangiai. Būdingas sienų dekoras – vertikalių ir horizontalių apkalimo lentų raštas, vizualiai skaidantis pastatą į keletą tarpinių, sienų ir dekoratyvinių elementų skirtinas dažymas. Langų angos apvestos stilizuotais sandrikais; augalų, spindulių ornamentais. Langai dažniausiai skaidyti į 3 ar daugiau dalių, su orlaidėmis. Išlikusios autentiškos durys dažniausiai dvivėrės, filinginės. Jų plokštumos skaidytos į

segmentus. Būdingi pavyzdžiai - namai Tulpių 4a, stat.inž.J.Salenekas, 1928 m.; Radastų 33/Lelijų 20, 1933 m., Žemuogių 3, 1930 m. ir kt.).

Aguonų 11/ Radastų 17, aut. L.Soloveičikas, 1926 m.

b) 1-1,5 aukšto stačiakampio ar jam artimo plano namai su mansardomis

Šio tipo namai teritorijoje statyti XX a. 3-ajame deš. Pastatų planas stačiakampis ar jam artimas, tūris kompaktiškas. Vizualinė raiška artima medinių vilų architektūrai. Fasadų kompozicijai būdinga simetrija. Pagrindinis įėjimas dažniausiai komponuotas gatvės fasado centre, langų angų ritmas metrinis. Išskirtinis šių namų bruožas – keturšlaičiai mansardiniai stogai (dengti skarda), kai kurie su stoglangiais, įstiklintos verandos. Būdingas sienų dekoras – vertikalių ir horizontalių apkalimo lentų raštas, vizualiai skaidantis pastatą į tarpsnius, dažymas. Autentiški langai dažniausiai skaidyti į 3 ar daugiau dalių, su orlaidėmis. Pastogėse – dekoratyvių formų švieslangiai. Išlikusios autentiškos durys dažniausiai dvivėrės, filinginės. Būdingi pavyzdžiai - namai Žemuogių 9, 1925 m. (renovuotas), Kauko 12-14/Aguonų 2, tech. I.Gastila 1927-1928 m. ir kt.

Tulpių 21, stat.tech. P.Indriūnas, 1928 m

2. Dviejų aukštų mediniai gyvenamieji ir nuomojami namai:

a) Stačiakampio plano namai su pusvalmiais stogais

Šio tipo namai teritorijoje statyti XX a. 3-ajame deš. ir buvo skirti 1-2 šeimoms. Pastatų planas stačiakampis, tūris kompaktiškas. Fasadų kompozicijai būdinga simetrija. Daugelio fasadai plokšti, tačiau esama ir statinių su kiek išsikišusiais šoniniais rizalitais (pvz. Tulpių 7). Įėjimai (dažniausiai 2) komponuoti pagrindinio ir kiemo fasadų centruose arba kraštuose, langų angų ritmas metrinis. Stogai pusvalmiais, dengti dažyta skarda (sovietiniu laikotarpiu pakeista asbocementiniais lakštais). Išlikęs fasadų dekoras negausus. Fasadą į keletą tarpų skaido apkalimo lentelės, „eglutės“ raštas, dažymas. Autentiški langai dažniausiai skaidyti į 3 dalis. Išlikusios autentiškos durys dažniausiai dvivėrės, filinginės. Kiti išlikę būdingi elementai: metaliniai balkonai antrame aukšte, plokšti ar dvišlaičiai metaliniai ornamentuoti stogeliai virš durų. Būdingi pavyzdžiai - namai Aukštaičių 50/Lelijų 1, inž.E. Peyeris, 1924 m.; Aukštaičių 42, ir kt.

Aukštaičių 52, iki 1929 m.

b) Didelio tūrio stačiakampio plano nuomojami namai

Šio tipo pastatai pradėti statyti XX a. 3-ajame deš. ir buvo skirti nuomojimui. Jų planas, tūris, dekoras ir išlikę architektūriniai elementai veikia analogiškai „a“ tipo pastatams. Esminis skirtumas – didesnis aptariamojo tipo namų tūris ir keturšlaitė stogo forma.

Žemuogių 10, apie 1925 m.

Žemuogių 6, 1925 m.

c) Stačiakampio plano kompaktiško tūrio gyvenamieji namai

XX a. 3- 4-ajame deš. statyti panašaus į „a“ ir „b“ architektūrinės raiškos, tačiau didesnio tūrio už pirmuosius ir mažesni už antruosius gyvenamosios funkcijos pastatai. Nuo pirmojo tipo jie skiriasi ir kiek modifikuota keturšlaite stogo forma. Šių pastatų fasadai simetriški, plokšti, lakoniškų formų, beveik nedekoruoti. Išlikusių funkcinų ar dekorų elementų vizualinė raiška analogiška „a“ ir „b“ tipo pastatams. Šios grupės namai sudaro didžiausią dalį *Kauko masyvo* medinio užstatymo. Būdingi pavyzdžiai - Aguonų 6, aut. K.Gudinskas, 1931 m. ir kt.

Tulpių 23, tech.Varneckis, 1930m.

d) Mediniai vilų tipo namai

Šio tipo namai statyti XX a. 3-ajame deš. Jiems, kaip ir anksčiau aptartiesiems „c“ tipo dviejų aukštų gyvenamiesiems namams, būdingas stačiakampis planas, kompaktiškas tūris, fasadų simetrija, keturšlaičiai stogai. Esminis skirtumas – palyginti gausus šių namų dekoras (medžio ornamentai, dekoratyvūs stoglangiai, ornamentuotos, drožinėtos kolonos, frontonėliai su stulpeliais, kartais pasitaiko dekoratyvus ornamentiškas langų rėmų skaidymas) verandų, balkonų, tambūrų, priestatų ir kitų panašių elementų paplitimas. Stogai, kaip būdinga šio rajono mediniams namams, dengti dažyta skarda (ji ne visur išlikusi). Autentiškų elementų (metalinų balkonų, durų ir kt.) vizualinė raiška analogiška „a“ - „c“ tipo pastatams. Būdingi vilų pavyzdžiai - Kauko 22, Aguonų 12, 1928 m., Kauko 5, 1924 m.

Aguonų 14, 1929 m.

Aukštaičių 44/ Žemuogių 2, iki 1927 m.

Šiuo metu daugelis medinių namų yra daugiau ar mažiau renovuoti. Didžiausią pavojų autentiško charakterio išlikimui kelia langų angų ritmo, dydžio keitimas; medinių rėmų keitimas plastikiniais, nebūdingo skaidymo langais; naujų angų iškirtimas, pastatų apkalimas plastiko lentelėmis ar kitomis nebūdingomis medžiagomis, dažymas disonuojančiomis spalvomis. Nyksta ar yra naikinami dekorų elementai. Nerenovuoti šio masyvo mediniai pastatai yra beveik išlaikę visišką autentiškumą, tačiau jų fizinė būklė bloga. Teritorijoje yra ir tinkamai renovuotų statinių. Savaimingai nyksta ar nebūdingais keičiami ir tradiciniai smulkiosios architektūros elementai (tvoros, suoleliai ir pan.), apželdinimas.

3. Kompaktiško tūrio vieno aukšto mūriniai gyvenamieji namai

Mūriniai manai *Kauko masyve* imti statyti kiek vėliau už medinius, o plačiai paplito 4-ojo deš. pradžioje, tačiau pavienių vienaaukščių mūrinių namų pastatyta jau 3-iojo deš. viduryje (pvz. Tulpių 10). Šiam namų tipui būdingas stačiakampis arba jam artimas planas, vientisas arba iš kelių dalių sudarytas kompaktiškas tūris. Stogų forma dažniausiai dvišlaitė, tačiau pasitaiko ir komplikotos laužytos formos stogų. Būdinga danga – įvairių atspalvių raudona spalva dažyta skarda. Fasadais plokšti, dažniausiai simetriški. Dekoras negausus – sienos tinkuotos, dažytos šiltomis šviesiomis spalvomis (rusva, gelsva, rausva). Kai kurių pastatų dekorui būdingi negilaus profilio karnizai, traukos, piliastrai su kaneliūromis, profiliuoti langų apvadai, stilizuoti trikampiai atikai, stoglangiai. Langų angų ritmas įvairus, autentiški rėmai skaidyti į tris, o kartais ir daugiau dalių. Prie dalies pastatų išlikę autentiškos teraco laiptų pakopos, laiptų parapetai. Būdingi pavyzdžiai - namai Aguonų 3, aut. N.Mačiulskis, Lelijų 16 ir kt.

Aukštaičių 50 a, inž.arch.R.Steikūnas, 1938

Tulpių 10, apie 1925 m.

4. Dviejų aukštų kompaktiško tūrio mūriniai namai

Pirmieji šio tipo namai teritorijoje buvo pastatyti XX a. 3 deš. pabaigoje, o itin paplito 4-ajame deš. Juos projektavo įvairūs autoriai. Pastatų kompozicija dažniausiai sudaryta iš dviejų skirtingo tūrio dalių, kurių viena labiau išsikišusi link gatvės ar sklypo ribos. Stogų forma keturšlaitė, laužyta (kartais su stoglangiais). Kai kurių pastatų karnizai masyvūs, išsikišę. Autentiška danga – įvairių atspalvių raudonos keraminės čerpės. Fasadaai plokšti, dviejų tarpsnių, tinkuoti, dažyti šiltomis šviesiomis spalvomis (gelsva, rusva, rausva). Kai kurių pastatų kompozicijai būdinga nežymi disimetrija, kitų – asimetrija: įgilinti portalai su teraco laiptais kiek paslinkti nuo centro ar įkomponuoti pastatų kraštuose (Tulpių 25). Langų angų išdėstymas dažniausiai ritmingas. Langų angos nevienodos formos, autentiški rėmai įvairaus skaidymo, tačiau labiausiai paplitęs vertikalus skaidymas į tris tolygias dalis. Pasitaiko statinių su kampiniais lenkto stiklo langais (pvz., Lelijų 5). Šio tipo gyvenamiesiems namams būdingi mūriniai priestatai, balkonai, mūrinės verandos, lodžijos. Paplitę dekoru elementai: profiliuoti langų, durų apvadai, baliustrados, dekoratyviniai rutuliai (Tulpių 22), viršutinį aukštą vainikuojantys įvairaus pločio ir formos parapetai, lipdiniai, horizontalios traukos (Lelijų 5, Aguonų 5), raudonų netinkuotų plytų intarpai (Aguonų 4), piliastrai su stilizuotais kapiteliais. *Kauko masyve* yra išlikęs unikalus šio tipo pastatas su įrengta observatorija (Radastų 5/Rūtų 16). Pastatuose tebėra autentiškų durų, lietvamzdžių ir kitų vertingų elementų. Šios grupės pastatai turi tarpukario moderniosios architektūros bruožų. Kai kuriems būdingos istorinių stilių elementų citatos.

*Aguonų 4,
aut. Z.Gaidamavičius, 1933m.*

*Lelijų 5,
inž. G.Gumeniukas, 1933 m.*

*Radastų 19,
inž. J.Šalkauskas, 1933 m.*

*Tulpių 22,
aut. S.Radzevičius*

Aguonų 5/ Tulpių 25, 1936 m.

*Radastų 5/ Rūtų 16
inž. J. Markauskas*

5. Dviejų aukštų kompaktiško tūrio modernizmo stilistikos mūriniai namai

Šio tipo gyvenamieji namai teritorijoje imti statyti XX a. 4 deš. pirmojoje pusėje. Pastatai stačiakampio plano, kompaktiško tūrio. Stogai dvišlaičiai (autentiška danga neišlikusi). Fasadais asimetriški. Pagrindinis, į gatvę atgręžtas portalas komponuotas fasado krašte. Kiek aukštesnės už likusią pastato dalį laiptinės iškyša pabrėžta vertikalia langų juosta. Langų ritmas metrinis, autentiški rėmai vertikaliam skaidyti į tris tolygias dalis. Dekorą elementai negausūs: profiliuoti karnizai, langų, portalų apvadai, stačiakampės nišos. Kai kurie pastatai (Lelijų 6) su metaliniais balkonais. Fasadais tinkuoti, dažyti. Šio tipo pastatų teritorijoje nėra gausu.

Lelijų 6, 1931 m.

6. Dviejų-trijų aukštų masyvaus tūrio mūriniai namai.

a) Tarpukario modernizmo bruožų turintys pastatai

Šio tipo gyvenamieji namai pradėti statyti 3 deš. pabaigoje. *Kauko masyve* jų paplitimas nėra gausus. Tai gana stambaus tūrio, nuo sklypo reljefo ir užstatymo priklausančio plano statiniai. Reprezentaciniam fasadams būdinga simetrija – centrinė pastatų dalis aukštesnė už šonines, joje įkomponuotas portalas. Stogai keturšlaičiai, dengti skarda (sovietiniu laikotarpiu kai kur pakeista bitumine danga), su mansardiniais langais. Langų angų išdėstymas metrinis, autentiškų rėmų skaidymas įvairus, tačiau labiausiai paplitęs vertikalus, skiriantis langą į tris dalis lygias. Kai kurie pastatai yra su asimetriškais priestatais, ūkinėmis laiptinėmis. Pastatų fasadų dekoras negausus – architektūrinę raišką dažniausiai formuoja funkcionalių elementų išdėstymo ritmas ir proporcijos. Pvz.,

siaurais vertikaliais langais pabrėžiama laiptinė, įkomponuojami balkonai. Pagrindiniai dekor elementai: horizontalios ir vertikalios traukos, laiptuoti ar trikampiai frontonėliai, profiliuoti portalų ir langų apvadai, karnizai. Šio tipo namai, tinkuoti, dažyti šviesiomis pastelinėmis spalvomis (gelsva, pilkšva, rusva).

Kauko 11, inž. A. Gordevičius, 1929 m.

Petrausko 38, tech. J. Kaminskas, 1939 m.

Šiai pastatų grupei artimi panašaus tūrio ir plano pastatai Žemuočių 5 ir 7, tačiau pastarieji pasižymi kitokia fasadų kompozicija, architektūrinėmis detalėmis bei yra menkesnės architektūrinės vertės.

b) Prabangių butų daugiabučiai namai

Prie Vileišio ir Aukštaičių gatvės sankirtos tarpukariu buvo pradėtas formuoti Kauno Naujamiesčio užstatymui artimų daugiabučių namų kvartalas. Šie pastatai yra sudaro kompaktišką individualiu charakteriu pasižymintį arealą. Likusiai *Kauko masyvo* teritorijai sklypų užstatymas 3 aukštų daugiabučiais nėra būdingas. Vienintelis toks pastatas be minėto arealo yra Lelijų g. 4. Tai masyvaus tūrio, užapvalintais kampais tūrio simetriškos kompozicijos pastatas su lenktomis iškyšomis kiemo fasade. Stogas keturšlaitis. Langų ritmas metrinis. Fasadas horizontaliomis traukėmis suskirstytas į tris tarpsnius. Į gatvę atgręžto šoninio fasado ašis pabrėžta įgilinta vertikalia niša. Pastato išraišką taip pat formuoja stačiakampiai ir užapvalinti balkonai, profiliuoti portalų apvadai. Pastatas būdingai dažytas šviesia spalva.

Lelijų 4, inž. A. Gordevičius (?), 1931 m.

7. Ūkinės paskirties statiniai

Tarpukario laikotarpiu kiemuose prie gyvenamųjų namų statyti sandėliai, garažai, vairuotojų, tarnaičių fligeliai, skalbyklos. Šiems pastatams būdingas nedidelis tūris, stačiakampis planas, vienašlaitis stogas, 1 arba 2 aukštai. Pastatai dažniausiai netinkuoti. Šiuo metu „Kauko masyvo“ gyvenamojoje teritorijoje plinta tokių buvusių pagalbinių statinių pertvarkymas į gyvenamuosius namus. Šis procesas didina sklypų užstatymo intensyvumą, ardo susiklosčiusį autentišką sodybinį teritorijos užstatymo charakterį, pirminio urbanistinio karkaso pobūdį. Perstatytų pastatų architektūrinė raiška dažnai disonuoja su tradiciniu užstatymu.

Aguonų 4 a, apie 1933 m.

*Žemuogių 6 a., 1934 m.
Perstatytas į gyv. namą*

Šiuo metu daugelis mūrinių tarpukario laikotarpio pastatų yra renovuoti ar numatomi renovuoti. Mūrinių namų tipo autentiškumo išsaugojimui grėšiančios aplinkybės yra veik analogiškos medinių namų išlikimo pavojaus priežastims: architektūrinių elementų keitimas nebūdingais, pastato tūrio, aukščio, kompozicijos keitimas renovacijos metu ir fizinė pastatų amortizacija.

8. Visuomeninės paskirties pastatai ir jų kompleksai.

Kauko masyvo teritorijoje tarpukariu buvo pastatyti du dideli visuomeninės paskirties pastatų kompleksai – dabartinis KTU verslo inkubatorius ir UAB „Kauno vandenys“, iš aptariamąsios gyvenamosios zonos išsiskiriantys ne tik architektūrine raiška, masyvumu, bet ir paskirtimi, tačiau derantys ir papildantys teritorijos urbanistinę struktūrą. Šių kompleksų statiniai ir įrenginiai yra įrašyti į LR kultūros vertybių registrą.

9. Komercinės paskirties mūriniai statiniai

Šio tipo autentiškų pastatų gyvenamojoje teritorijoje išlikę du: tai su gyvenamaisiais namais sublokuoti mūriniai kompaktiško tūrio, netaisyklingo plano statiniai, skirti smulkiai prekybai. Abu pastatus stilistiškai vienijantis architektūrinis dekoras – platus parapetas. Fasada tinkuoti, dažyti.

Kauko 12-14/ Aguonų 2, 1927-1928m.

Petrausko 30, iki 1940 m.

Po 1940 m. suformuotam Kauko masyvo užstatymui būdingi šie statinių tipai:

1. Saikingo tūrio bei formų namai, derantys su 1920 – 1940 m. užstatymu

Šio tipo pastatų architektūrinė raiška daugeliu atvejų yra identiška tarpukario laikotarpio stilistikai, dviaukščiams kompaktiško tūrio namams. Ilgą laiką po 1940 m. tebebuvo tęsiamos iki karo gyvavusios statybos tradicijos. Pastatyta ir tūriu išsiskiriančių, tačiau vizualine raiška nedisonuojančių pastatų (Radastų 39/ Kauko 44). Sekta ir konkrečių architektų (pvz. S. Kudoko) projektais (namas K. Petrausko, 42/ Tulpių 1). Šio tipo pastatai sudaro gana didelę dalį pokarinio užstatymo ir ženkiai formuoja *Kauko masyvo* užstatymo charakterį.

Kauko 20

K. Petrausko 42/ Tulpių 1

Radastų 35/ Lelijų 23

2. Statiniai nedisonuojantys su 1920 – 1940 m. užstatymu

Šio tipo namai nepasižymi architektūros išskirtinumu, tačiau dėl kompaktiško tūrio ir neutralios raiškos, tradiciniam užstatymui būdingo medžiagiškumo ir spalvų nedisonuoja su prieškario užstatymu. Tai 1-2 aukštų mūriniai sodybiniai gyvenamieji namai.

Sodybinis namas Lelijų 21

2. Individualios architektūrinės raiškos pastatai

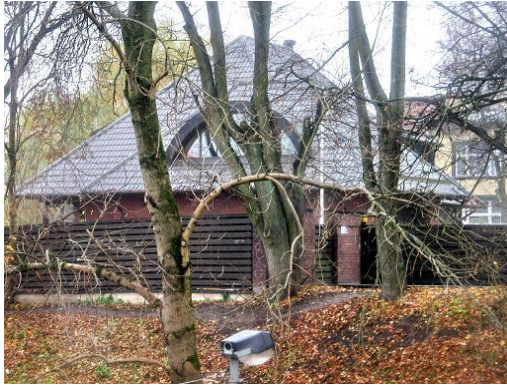
Šiai grupei priklauso individualios formų raiškos statiniai, vizualiai išsiskiriantys būdingo užstatymo kontekste, tačiau tūriu, medžiagiškumu nedisonuojantys.

Radastų 9a, XX a. 9 deš.

4. Pretenzingos architektūrinės raiškos pastatai

Šiai grupei priskirtini šiuolaikinės architektūros pastatai, nederantys prie tarpukariu susiformavusio užstatymo konteksto.

Namas Kauko 1-3, po 1990 m.

Naujas namas Kauko 16/18-/Aguonų 1

5. Architektūrinės vertės neturintys ir disonuojantys pastatai

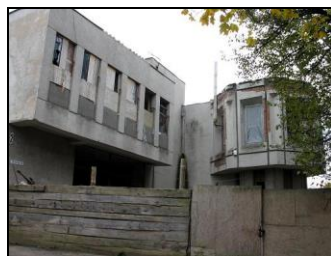
Tai prastos architektūros, tūriu ir medžiagiškumu tradicinį užstatymo charakterį menkinantys statiniai. Jiems būdingas per didelis tūris (aukštingumas), netinkuotas baltų silikatinių plytų mūras. Dalis šių pastatų yra prie raudonųjų gatvės linijų, greta autentiškų tarpukario laikotarpio namų ir todėl itin neigiamai veikia gyvenamosios teritorijos vizualinę struktūrą. Šiai grupei priskirtinas 4 aukštų sovietinio laikotarpio daugiabutis Kauko alėjoje bei buvusi „Kauko“ kavinė (dabar- griuvėsiai).

*Priestatas prie namo,
Aukštaičių 54 Namas*

Kauko 10

Buv. „Kauko“ kavinė, Kauko 2

Daugiabutis namas Lietuvių 2

Taigi, **Perkūno masyve** išaiškinta 10 tipologinių pastatų grupių; 9 iš jų atstovauja įvairių pogrupių (nuo sodybinio namo, kotedžo iki tipinio daugiabučio) gyvenamuosius namus. Į bendrą grupę apjungti visuomeniniai pastatai, kadangi kiekybiškai teritorijoje jų nėra daug. Be abejo, jų architektūriniai sprendimai nevienalyčiai – tai ir vertingi tarpukario statiniai (Kūno kultūros rūmai, halė, korporacijos „Neo-Lithuania“), ir tvirtovės laikotarpio relikta (radijo stotis, slaptasis blindazas) ir standartizuota sovietmečio statyba.

Kauko masyve išryškėjo 6 gyvenamųjų namų, statytų iki 1940 m. pogrupiai (mediniai - sodybiniai, vilos ir dviaukščiai nuomojami; mūriniai - 1 ir 2 aukštų kotedžai, stambesni keliabučiai namai), viena grupė visuomeninių pastatų ir viena – komercinės paskirties. Nustatyti 5 skirtingos raiškos gyvenamųjų namų, statytų po 1940 m., pogrupiai.

III. PASTATŲ IR TERITORINIŲ AREALŲ VERTINIMAS BEI SAUGOJIMO PASIŪLYMAI

1. Pastatų vertinimo pagrindimas. Skirtingų pastatų grupių santykis teritorijoje

Unikalų pavidalą – urbanistinę ir apželdinimo struktūrą, užstatymo pobūdį Perkūno ir Kauko masyvai įgijo raidoje nuo 1923 iki 1940 metų. Tai pradinio autentiško jų susiformavimo laikotarpis. Tuo metu susiklostę gatvių tinklo, sklypų išdėstymo, pastatų charakterio dėsningumai padėjo pagrindą teritorijos vertėms. Šiame tyrimo darbe nustatyta tokia preliminarinė teritorijos verčių skalė:

- **Estetinė (urbanistinė, architektūrinė) vertė;**
- **Istorinės funkcijos vertė;**
- **Unikalios gamtinės apsupties vertė;**
- **Istorinė, memorialinė vertė;**
- **Tapatumo vertė;**
- **Ekonominė vertė.**

Iki 1940 m. susiklostę urbanistinės struktūros ir pastatų architektūros dėsningumai dar buvo tęsiami maždaug iki 1960 m. Vėlesni pokyčiai buvo vykdomi jau neatsižvelgiant į teritorijos sandaros savitas ypatybes ir todėl smarkiai pakenkė jos urbanistinei struktūrai, architektūrinei išraiškai, šiek tiek ir pradinei funkcijai.

Visi teritorijos (Perkūno ir Kauko masyvų) pastatai darbe suregistruoti į dvi grupes – ***pastatytus iki 1940 m.*** ir ***pastatytus po 1940 m.*** Pirmosios grupės pastatai laikomi autentiškais. Perkūno masyve autentiškų pastatų užfiksuota **86**, Kauko masyve – **109**. Antrosios grupės pastatai (statyti po 1940 m.) laikomi papildiniais, kurie arba pratęsė autentiško užstatymo tradiciją arba jos nepaisė, tapdami teritorijos disonansais. Po 1940 m. statytų pastatų Perkūno masyve yra **169**, Kauko masyve – tik **59**. Iš šios statistikos matyti, jog Kauko masyvas yra labiau vientisas tarpukario laikotarpio darinys, o Perkūno masyvo formavimuisi reikšmingi abu etapai – ir laikotarpis iki 1940 m., ir po jų.

Kadangi tiek pirmosios, tiek antrosios grupės statiniai išlikimo ir raiškos požiūriais labai nevienalyčiai, atlikta jų gradacija.

Pirmojoje grupėje (statiniai iki 1940 m.) išaiškinti 5 pogrupiai:

- Autentiški pastatai
- Autentiški pastatai su smulkia renovacija
- Išlaikę autentišką charakterį
- Kokybiškai renovuoti pastatai
- Netinkamai renovuoti pastatai

Antrojoje grupėje (po 1940 m. pastatyti statiniai) nustatyti 6 pogrupiai:

- Saikingo tūrio bei formų statiniai derantys su 1920-1940m. laikotarpio užstatymu
- Statiniai nedisonuojantys su 1920-1940 m. laikotarpio užstatymu
- Individualios architektūrinės raiškos pastatai
- Statiniai, neturintys architektūrinės vertės
- Disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai
- Disonuojančių tūrių pastatai

Pirmosios grupės statiniai vertinti pradinio vaizdo išlikimo požiūriu. Geriausiai įvertinti tie, kurie išlaikę autentišką visumą. Perkūno masyve autentiškų pastatų užregistruota 8 proc., skaičiuojant nuo viso masyvo pastatų kiekio. Kauko masyve autentiškų pastatų yra 17 proc. Kitų autentiškumas iš esmės išlikęs, tačiau padaryti smulkūs renovaciniai pakeitimai (sudėti plastikiniais rėmais langai, pakeista stogo danga ir pan.). Tokių pastatų gausiausia – pvz. Perkūno masyve jie sudaro 18 proc., Kauko masyve – 21 proc. Architektūriniu požiūriu išraiškingiausi, dažnai dar ir memorialinę reikšmę turintys šių dviejų pogrupių pastatai atrinkti siūlymui į Kultūros vertybių registrą. Kai kurie iki 1940 m. statyti namai (trečio pogrupio) remontų metu yra smarkiai pakeisti, bet tebeturi laikmečiui būdingą charakterį. Perkūno masyve tokių yra 2 proc., tačiau Kauko masyve – net 18 proc. Ketvirto ir penkto pogrupių pastatai yra esmingai renovuoti; pirmu atveju tai padaryta tinkamai, kokybiškai, kitu – netinkamai (nesiderinta prie vietovei būdingo užstatymo charakterio). Šių trijų pogrupių pastatų yra palyginti nedaug – apytikriai po 2-5 proc. abiejuose masyvuose. Visi jie tebeturi pradinių išraiškos elementų.

Antrosios grupės pastatai nagrinėti vertybiniu požiūriu – ar jie dera su prieškario užstatymu, ar yra disonuojantys. Geriausiai įvertinti pokariniai sodybinio pobūdžio namai (pirmas pogrupis), tęsiantys ankstesnę sodybinių namų arba kotedžų statybos tradiciją. Tokių namų daug Perkūno masyve yra net

20 proc. nuo viso kiekio. Kauko masyve jų mažiau – 12 proc. Kita dalis pastatų (antras pogrupis) yra gana neutralios išraiškos ir su prieškario užstatymu nedisonuoja (16 proc. Perkūno masyve, 8 proc. Kauko masyve). Trečias pogrupis - tai pagal autorinius projektus sovietmečiu ir po 1990 m. statyti geros architektūrinės išraiškos namai, tačiau svetimi vietos dvasiai (Perkūno masyve jų yra 6 proc., Kauko masyve – tik 1 proc.). Jie pasitarnauja tuo požiūriu, jog leidžia ryškiau atpažinti tradicinės terpės savitumą. Ketvirtas pogrupis – tai įvairūs nekokybiškos, prastos statybos namai, formuoti dažniausiai be projektų (Perkūno masyve jų net 13 proc., kauko masyve – 6 proc.). Tačiau šiame tyrime jie laikomi mažesne blogybe, nei disonansai, kadangi laikantis sąlygų, dar gali būti pertvarkyti į derančius su tradiciniu užstatymu namus. Disonuojančios arba pretenzingos architektūros pogrupis apima tuos statinius, kurie pastatyti visiškai neatsižvelgiant į aplinkos kontekstą (Perkūno masyve jų 9 proc., Kauko masyve – 7 proc.). Šeštajam disonuojančių tūrių pogrupiui priskirti tipiniai daugiabučiai ir santykinai didelių tūrių namai, atsiradę ypač sutankinto užstatymo zonose. Jų kiekis santykinai nėra didelis (Perkūno masyve užregistruota 2 proc. disonuojančių tūrių pastatų, Kauko masyve – tik 1 proc.). Tūriai buvo vertinti atsižvelgiant į arealų specifiką, pvz., Ažuolyno sporto komplekso pastatai traktuojami kaip savarankiškas darinys, nelyginant jų dydžių su sodybinio pobūdžio namais.

Tyrimo metu paaiškėjo ir pastatų medžiagiškumo skirtumai – Perkūno masyve ryškiai dominuoja mūro pastatai (91 proc.), medinių esama tik 4 proc. Kauko masyve mūriniai pastatai sudaro 64 proc., mediniai – 31 proc. Tai liudija, jog Kauko masyvas pradėtas formuoti keliais metais anksčiau, antra, šiame rajone koncentravosi mažiau pasiturintis gyventojų sluoksnis (nes gana daug nuomojamų namų). Perkūno masyvas reprezentuoja solidesnį, turtingesnį valdų savininkų sluoksnio koncentraciją. Nors Perkūno masyve kiekybiškai yra mažiau autentiškų gyvenamųjų namų, tačiau bendras užstatymo stilistikos ir tipologijos įspūdis gana vientisas, kadangi čia ryškų pėdsaką paliko prieškario tradiciją tęsiantys pokariniai kotedžai ir sodybiniai namai.

Detalesnė Perkūno ir Kauko masių pastatų statistika pateikta lentelėse (III.2). Atskirai suvestos autentiško (iki 1940 m.) užstatymo sudedamosios dalys ir po 1940 m. statytų pastatų pogrupiai. Toks pat vertybinis pastatų grupavimas ir ženklinimas sutartinėmis spalvomis pateiktas ir grafinėje dalyje – Perkūno masių ir Kauko masių respektuojančiuose šio darbo brėžiniuose.

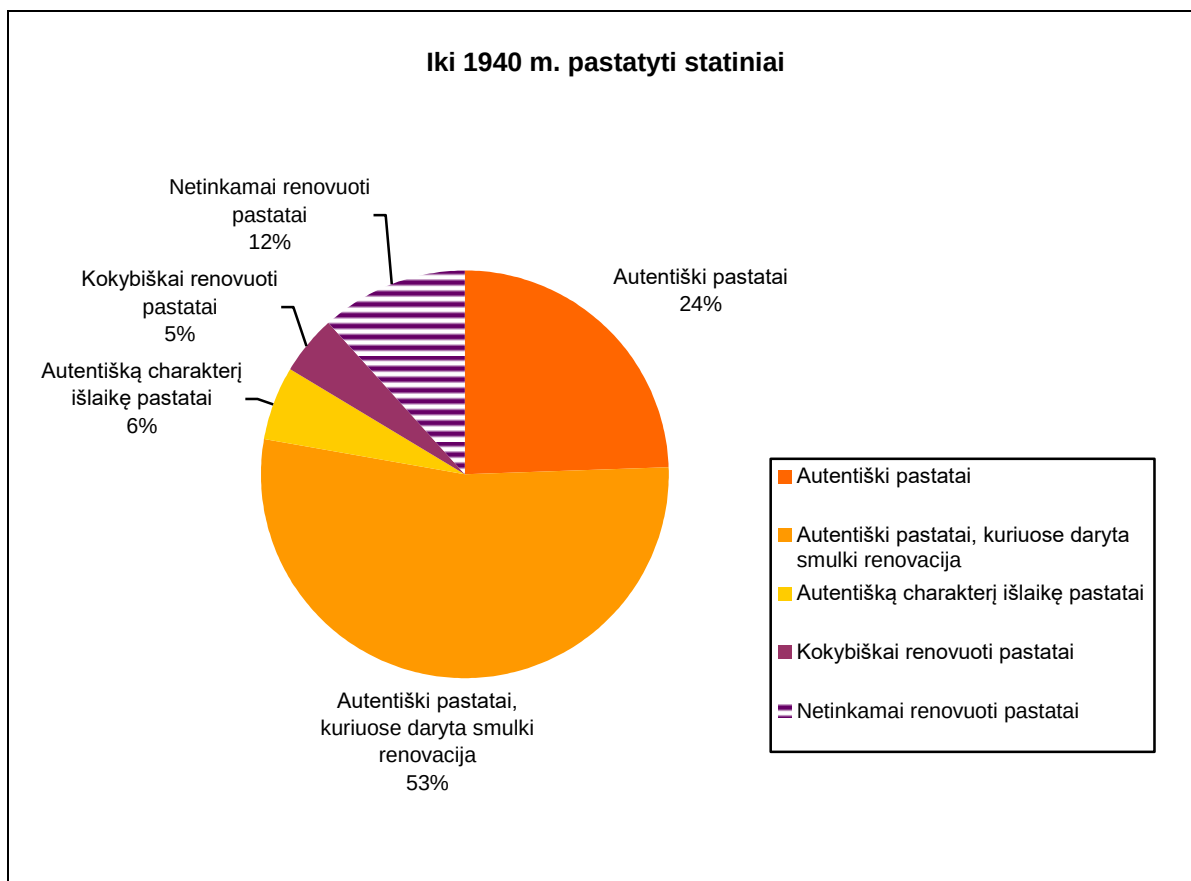
2. Pastatų grupių statistinės lentelės

KMS I-sis ŽALIAKALNIO KULTŪRINIS DRAUSTINIS Perkūno masyvas

Teritorijoje esančių pastatų grupės

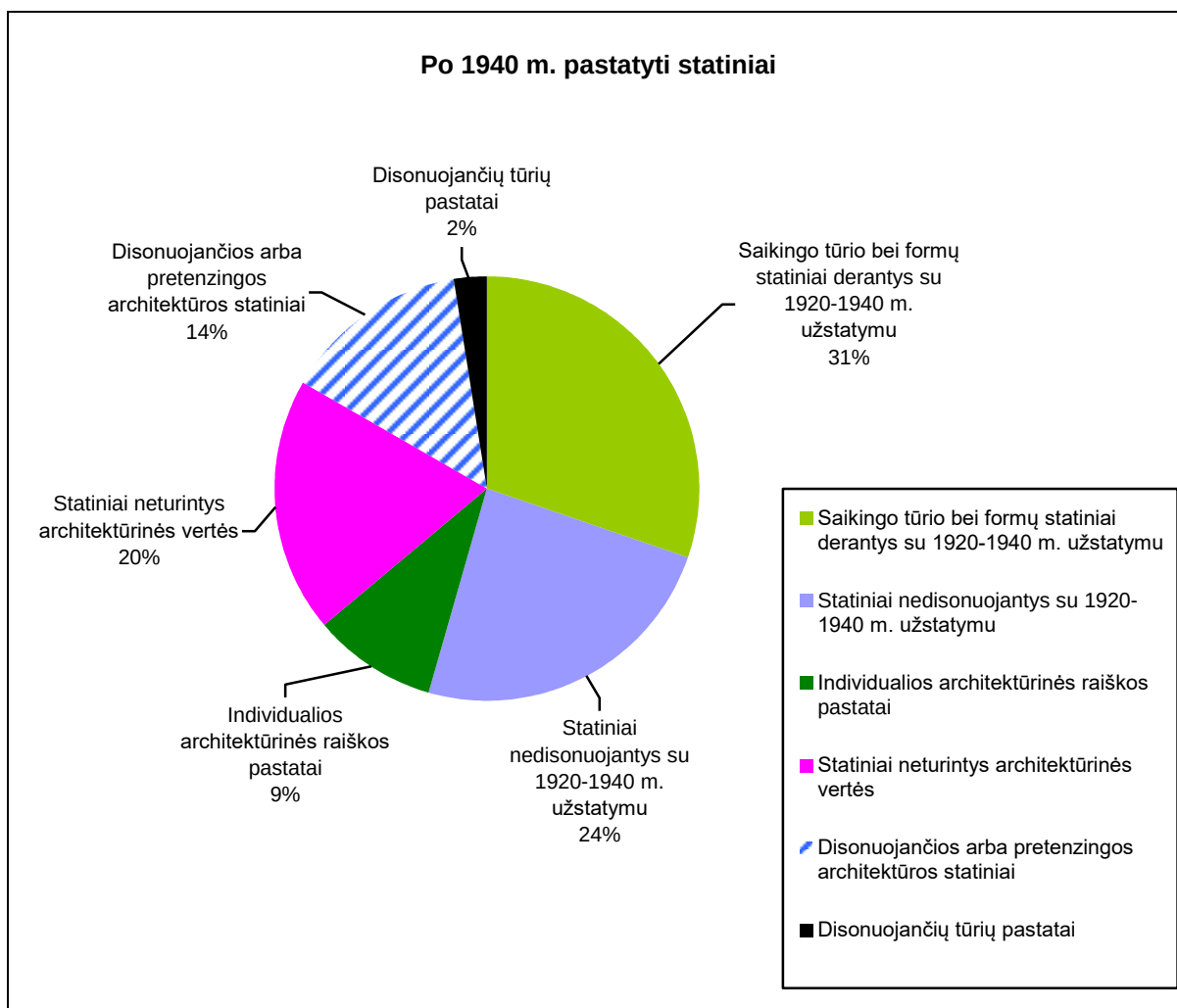
Iki 1940 m. pastatyti statiniai

Autentiški pastatai	21
Autentiški pastatai, kuriuose daryta smulki renovacija	46
Autentišką charakterį išlaikę pastatai	5
Kokybiškai renovuoti pastatai	4
Netinkamai renovuoti pastatai	10
Viso:	86

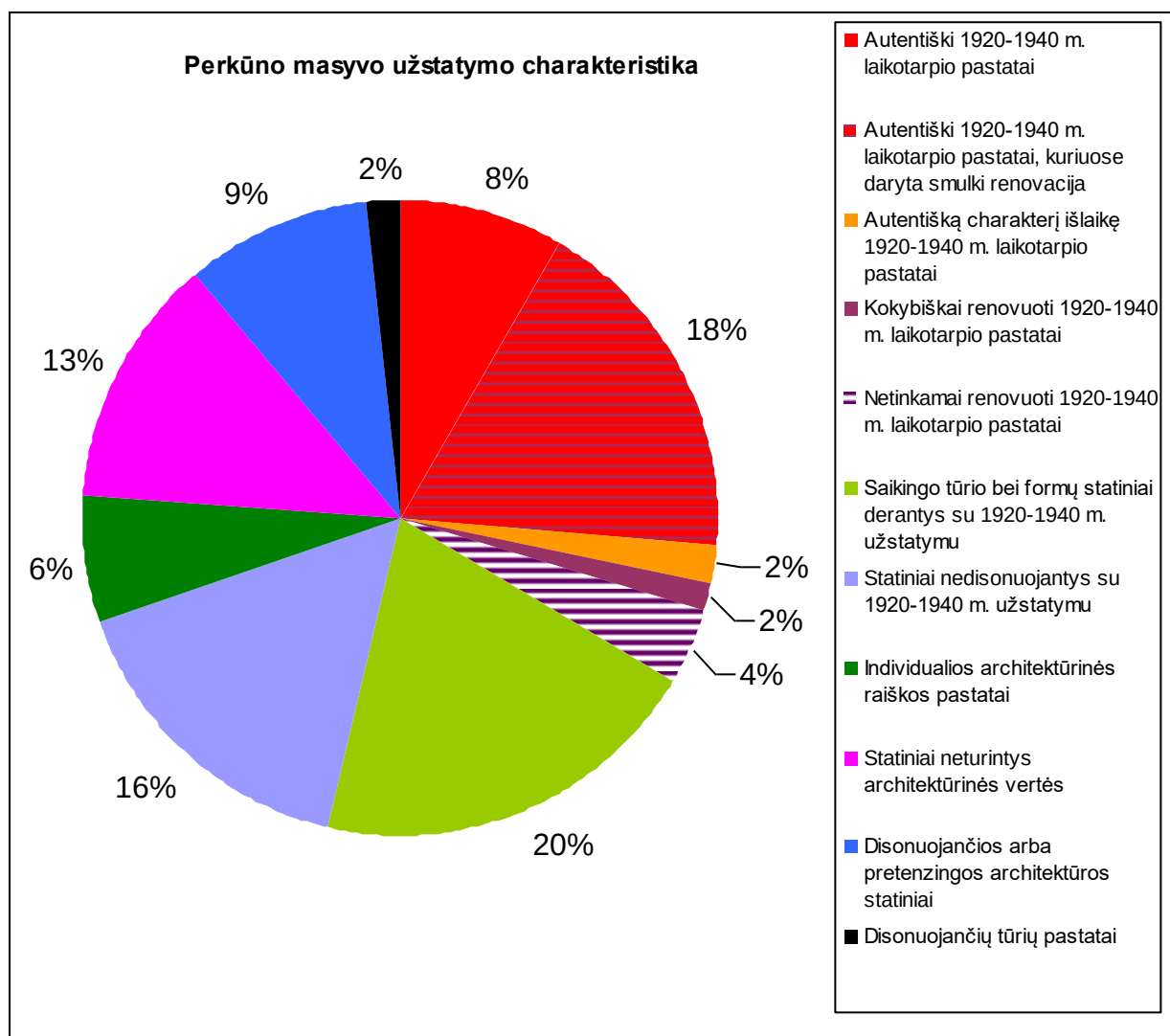
Po 1940 m. pastatyti statiniai

Saikingo tūrio bei formų statiniai derantys su 1920-1940 m. užstatymu	51
Statiniai nedisonuojantys su 1920-1940 m. užstatymu	41
Individualios architektūrinės raiškos pastatai	16
Statiniai neturintys architektūrinės vertės	33
Disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai	24
Disonuojančių tūrių pastatai	4
Viso:	169

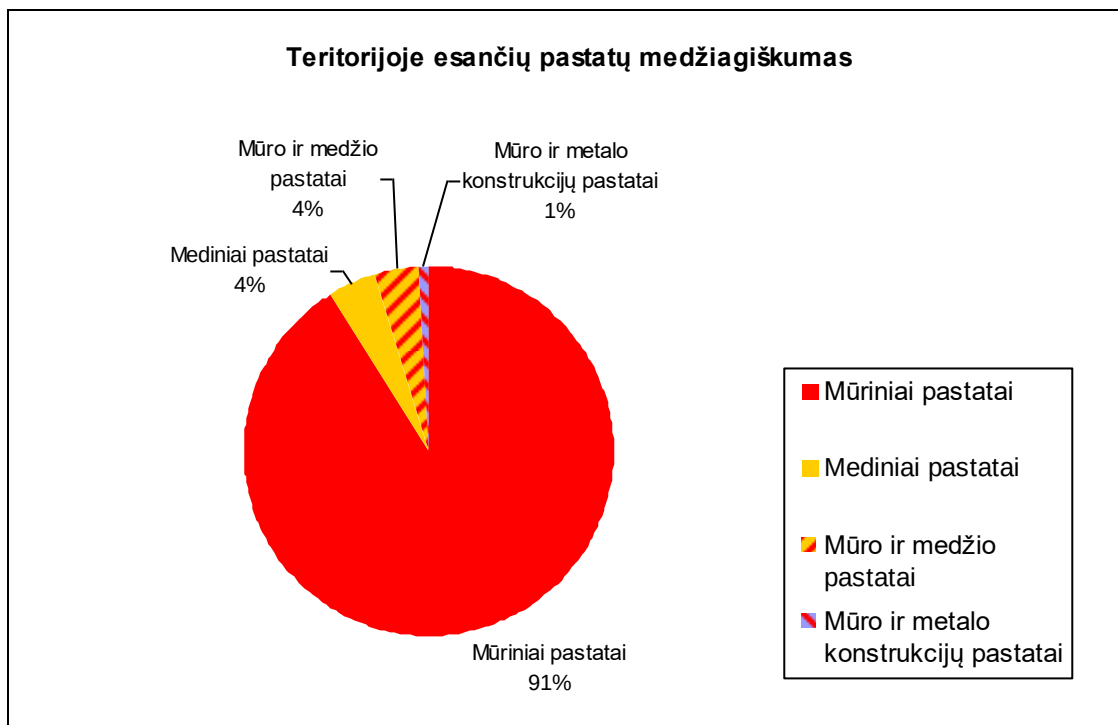
Perkūno masyvo užstatymo charakteristika

Autentiški 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	21
Autentiški 1920-1940 m. laikotarpio pastatai, kuriuose daryta smulki renovacija	46
Autentišką charakterį išlaikę 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	5
Kokybiškai renovuoti 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	4
Netinkamai renovuoti 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	10
Saikingo tūrio bei formų statiniai derantys su 1920-1940 m. užstatymu	51
Statiniai nedisonuojantys su 1920-1940 m. užstatymu	41
Individualios architektūrinės raiškos pastatai	16
Statiniai neturintys architektūrinės vertės	33
Disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai	24
Disonuojančių tūrių pastatai	4
Viso:	255

Teritorijoje esančių pastatų medžiagiškumas

Mūriniai pastatai	232
Mediniai pastatai	11
Mūro ir medžio pastatai	10
Mūro ir metalo konstrukcijų pastatai	2
Viso:	255

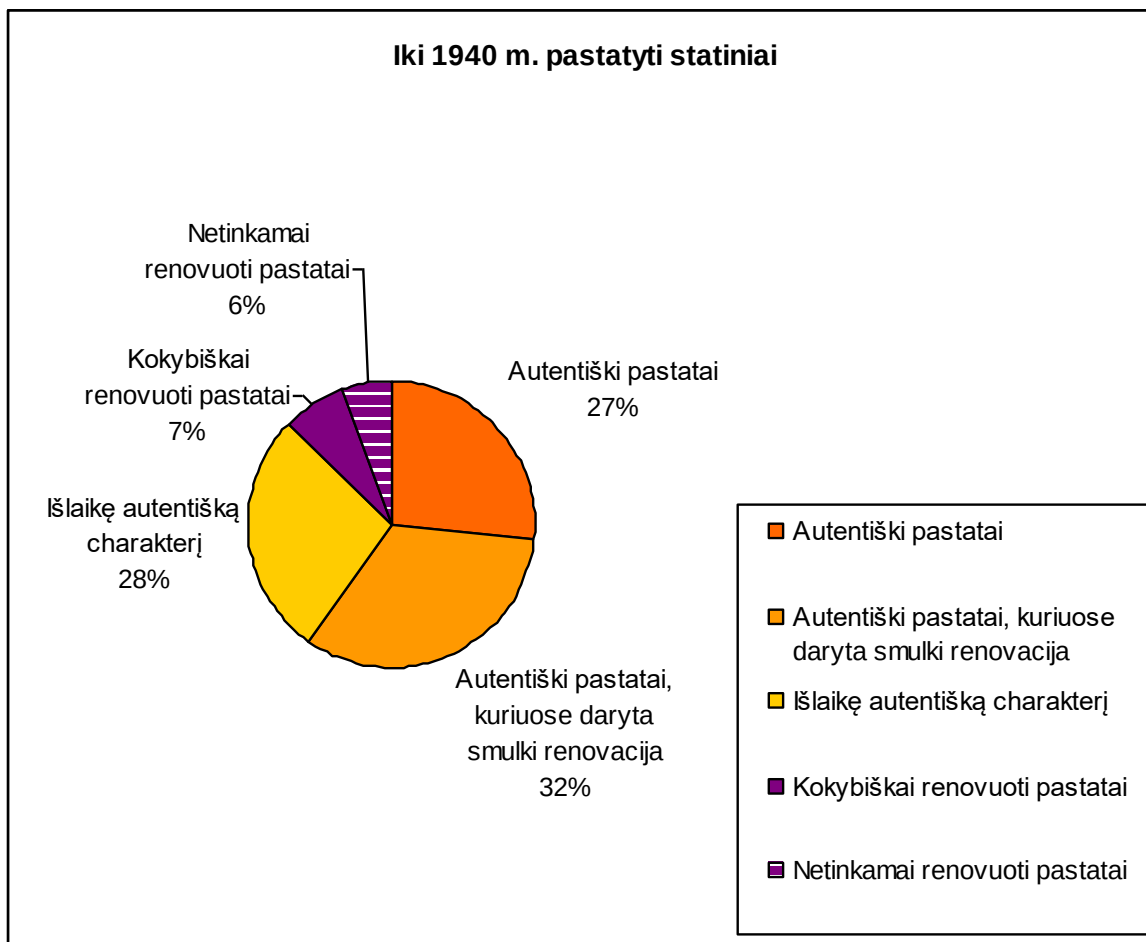

KMS I-sis ŽALIAKALNIO KULTŪRINIS DRAUSTINIS Kauko masyvas

Teritorijoje esančių pastatų grupės

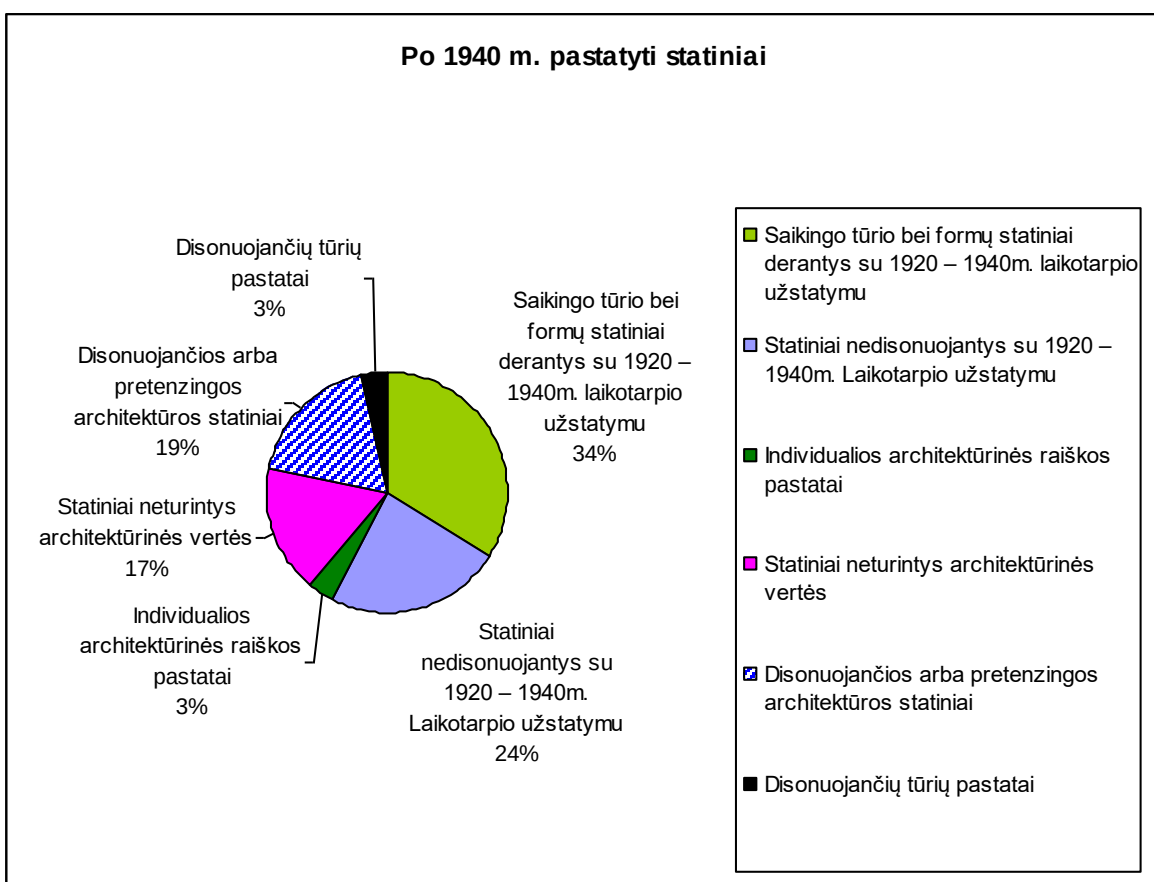
Iki 1940 m. pastatyti statiniai

Autentiški pastatai	29
Autentiški pastatai, kuriuose daryta smulki renovacija	36
Išlaikę autentišką charakterį	30
Kokybiškai renovuoti pastatai	8
Netinkamai renovuoti pastatai	6
Viso:	109

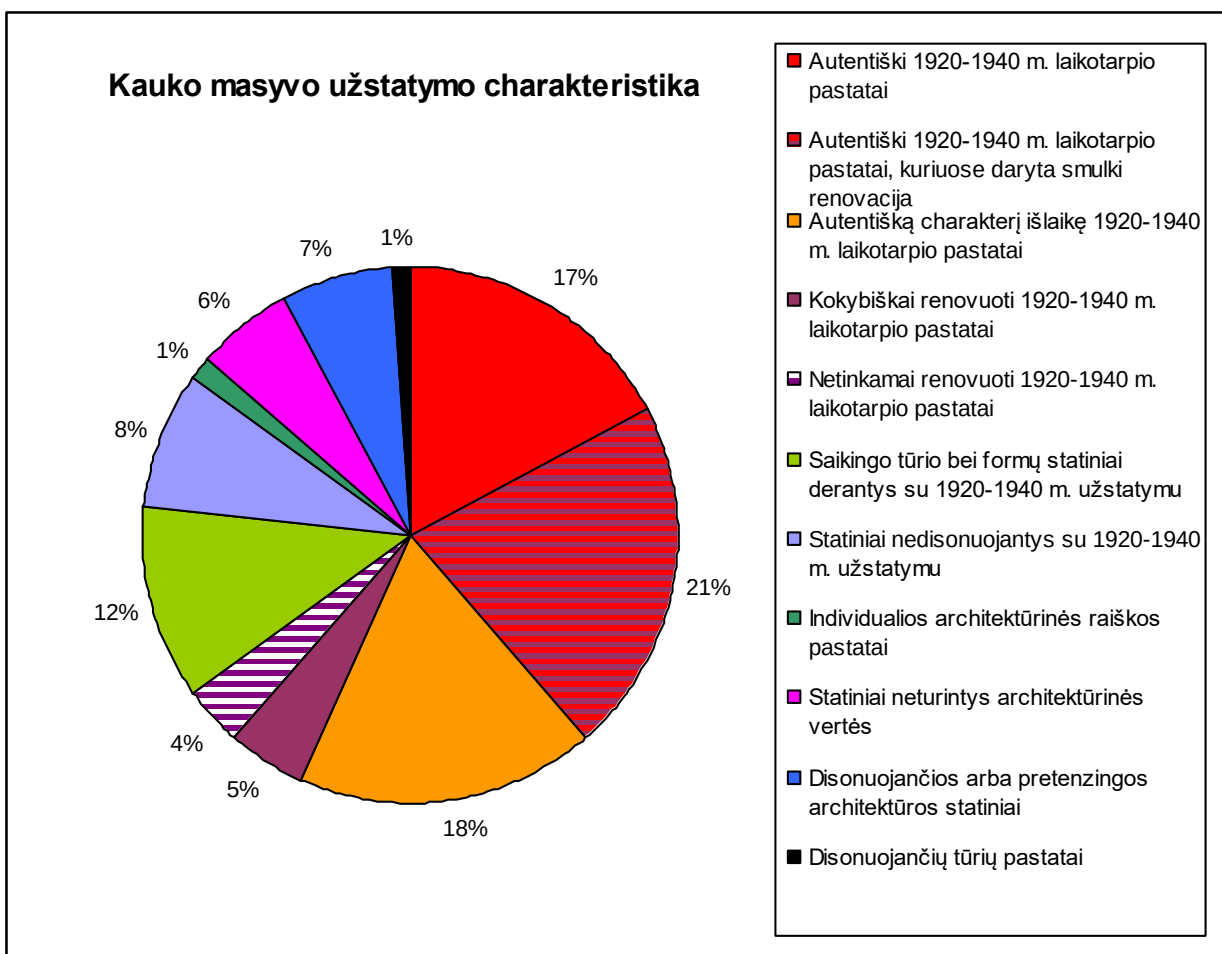
Po 1940 m. pastatyti statiniai

Saikingo tūrio bei formų statiniai derantys su 1920 – 1940m. laikotarpio užstatymu	20
Statiniai nedisonuojantys su 1920 – 1940m. Laikotarpio užstatymu	14
Individualios architektūrinės raiškos pastatai	2
Statiniai neturintys architektūrinės vertės	10
Disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai	11
Disonuojančių tūrių pastatai	2
Viso:	59

Kauko masyvo užstatymo charakteristika

Autentiški 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	29
Autentiški 1920-1940 m. laikotarpio pastatai, kuriuose daryta smulki renovacija	36
Autentišką charakterį išlaikę 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	30
Kokybiškai renovuoti 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	8
Netinkamai renovuoti 1920-1940 m. laikotarpio pastatai	6
Saikingo tūrio bei formų statiniai derantys su 1920-1940 m. užstatymu	20
Statiniai nedisonuojantys su 1920-1940 m. užstatymu	14
Individualios architektūrinės raiškos pastatai	2
Statiniai neturintys architektūrinės vertės	10
Disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai	11
Disonuojančių tūrių pastatai	2
Viso:	168

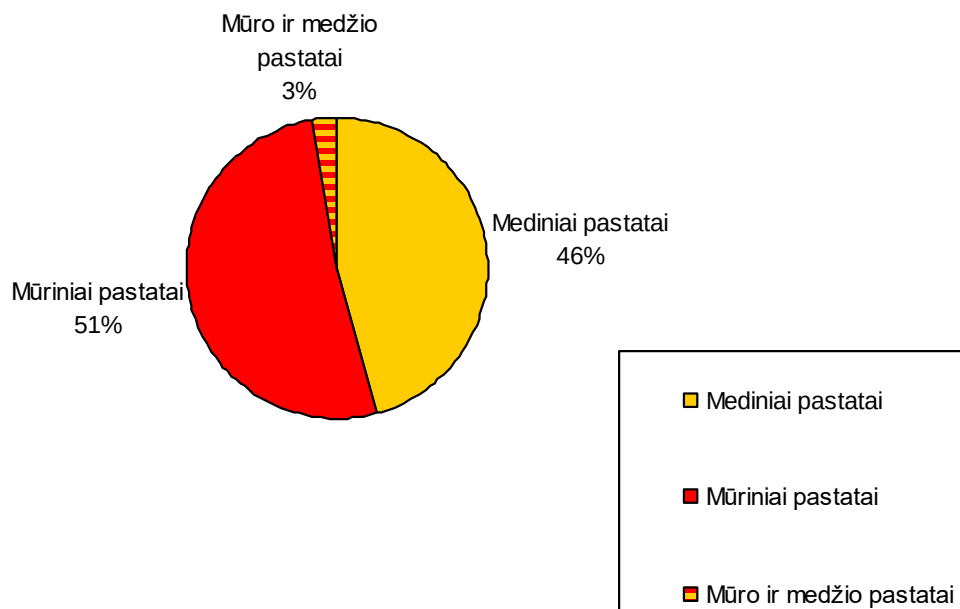

Teritorijoje esančių pastatų medžiagiškumas

Iki 1940 m. pastatyti statiniai

Mediniai pastatai	50
Mūriniai pastatai	56
Mūro ir medžio pastatai	3
Viso:	109

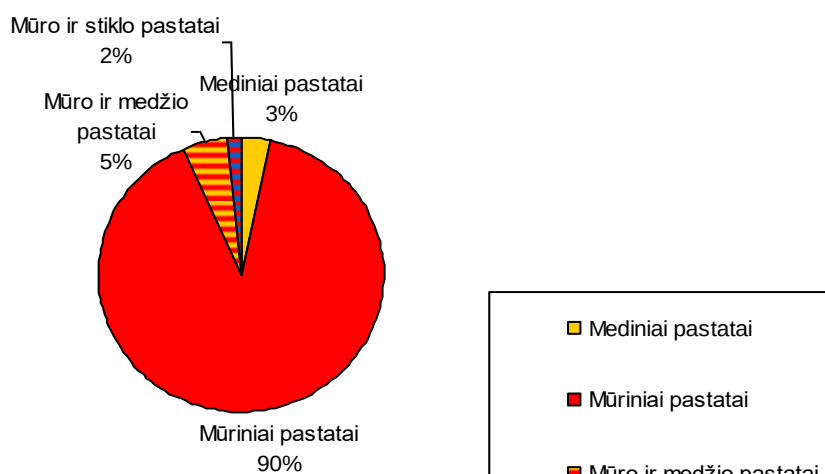
Iki 1940 m. pastatytų statinių medžiagiškumas

Po 1940 m. pastatyti statiniai

Mediniai pastatai	2
Mūriniai pastatai	53
Mūro ir medžio pastatai	3
Mūro ir stiklo pastatai	1
Viso:	59

Po 1940 m. pastatytų statinių medžiagiškumas

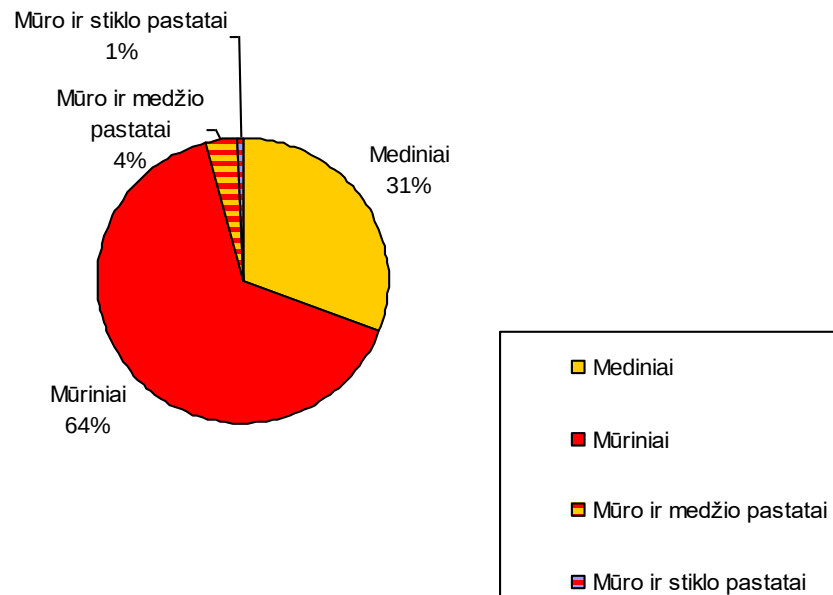

- Mediniai pastatai
- Mūriniai pastatai
- Mūro ir medžio pastatai
- Mūro ir stiklo pastatai

Bendras teritorijoje esančių pastatų medžiagiškumas

Mediniai	52
Mūriniai	109
Mūro ir medžio pastatai	6
Mūro ir stiklo pastatai	1
Viso:	168

Bendras teritorijoje esančių pastatų medžiagiškumas

3. Pastatų vertinimo kartogramos objektų suvestinė

a) Perkūno masyvas (žr. brėžinį Nr. 3)

I GRUPĖ - PRIEŠ 1940 METUS PASTATYTI STATINIAI

1 pogrupis – autentiški pastatai:

E. Fryko g. 15
E. Fryko g. 44
K. Petrausko g. 41
Paparčių g. 5
Parodos g. 26
Perkūno al. 2a
Pastatas prie Perkūno al. 4
Perkūno al. 7
Pastatas prie Perkūno al. 8
Perkūno al. 11
Perkūno al. 17
Perkūno al. 35
Perkūno al. 47
Perkūno al. 65
Perkūno al. 70
Perkūno al. 32 kieme
Sporto g. 4 kieme
Sporto g. 6 tarpukariu statyta dalis
Vaižganto g. 2
Vaižganto g. 8
Vaižganto g. 13
Vaižganto g. 20
Vaižganto g. 25
Vaižganto g. 30
Vaižganto g. 56a

2 pogrupis – autentiški pastatai su smulkia renovacija:

E. Fryko g. 11
E. Fryko g. 40
E. Fryko g. 32
E. Fryko g. 30
E. Fryko g. 28
E. Fryko g. 14
K. Būgos g. 58
K. Būgos g. 60
K. Būgos g. 64
K. Būgos g. 66
K. Petrausko g. 35
K. Petrausko g. 43
Parodos g. 21

Parodos g. 21
Pastatas prie Perkūno al. 3
Perkūno al. 4
Perkūno al. 4 b
Perkūno al. 5
Perkūno al. 6
Perkūno al. 12
Perkūno al. 14
Perkūno al. 21
Perkūno al. 25
Perkūno al. 32
Perkūno al. 44
Perkūno al. 46
Perkūno al. 46b
Perkūno al. 52
Perkūno al. 54
Perkūno al. 56
Perkūno al. 57
Perkūno al. 58
Perkūno al. 60
Perkūno al. 62
Perkūno al. 64
Perkūno al. 67
Perkūno al. 68
Sporto g. 2
Sporto g. 4
Vaižganto g. 4
Vaižganto g. 10
Vaižganto g. 14
Vaižganto g. 21a
Vaižganto g. 45
Vaižganto g. 48
Vaižganto g. 26
Vaižganto g. 32
Vaižganto g. 36
Vaižganto g. 46
Vaižganto g. 48
V. Mykoliaičio - Putino g. 11

3 pogrupis – pastatai, išlaikę autentišką charakterį:

K. Būgos g. 56
K. Petrausko g. 33
Perkūno al. 37
Perkūno al. 66
Perkūno al. 63a
Perkūno al. 72

V. Mykolaičio - Putino g. 13

4 pogrupis – kokybiškai renovuoti pastatai:

Perkūno al. 25 kiemas

Perkūno al. 48

Perkūno al. 55

Perkūno al. 61

Vaižganto g. 50

5 pogrupis – netinkamai renovuoti pastatai:

E. Fryko g. 23

E. Fryko g. 24

E. Fryko g. 38

Pastatas prie Perkūno al. 10

Perkūno al. 59

Vaižganto g. 12

Vaižganto g. 16

Vaižganto g. 23

Vaižganto g. 28

II GRUPĖ - PO 1940 METŲ PASTATYTI STATINIAI

1 pogrupis – saikingo tūrio bei formų statiniai, derantys su 1920 – 1940 m. laikotarpio užstatymu:

Ažuolyno g. 2

Ažuolyno g. 6

E. Fryko g. 2

E. Fryko g. 4

E. Fryko g. 6

E. Fryko g. 7

E. Fryko g. 8

E. Fryko g. 10

E. Fryko g. 12

E. Fryko g. 16

E. Fryko g. 20

E. Fryko g. 22

E. Fryko g. 25

E. Fryko g. 26

Joninių g. 4

Joninių g. 7

K. Būgos g. 62

K. Petrausko g. 37

Margio g. 5

Margio g. 11

Margio g. 13

Margio g. 15
Paparčių g. 1
Paparčių g. 2
Perkūno al. 10
Perkūno al. 11a
Perkūno al. 13
Perkūno al. 20
Perkūno al. 22
Perkūno al. 29
Perkūno al. 31
Perkūno al. 34
Perkūno al. 36
Perkūno al. 38
Perkūno al. 41
Perkūno al. 42
Perkūno al. 51
Perkūno al. 71
Vaižganto g. 3
Vaižganto g. 17
Vaižganto g. 18
Vaižganto g. 22
Vaižganto g. 24
Vaižganto g. 29
Vaižganto g. 31
Vaižganto g. 34
Vaižganto g. 34 a / E. Fryko g. 1
Vaižganto g. 37
Vaižganto g. 39
Vaižganto g. 54a
Vaižganto g. 58

2 pogrupis – statiniai, nedisonuojantys su 1920 – 1940 m. laikotarpio užstatymu:

E. Fryko g. 36
Joninių g. 8
Margio g. 3
Margio g. 4
Margio g. 7
Margio g. 9
Paparčių g. 3
Paparčių g. 4
Perkūno al. 3, 3a
Perkūno al. 4 (prie Perkūnoal. 6)
Perkūno al. 4a
Perkūno al. 9
Perkūno al. 15
Perkūno al. 23

Perkūno al. 26
Perkūno al. 30
Perkūno al. 33
Perkūno al. 39
Perkūno al. 43
Perkūno al. 49
Perkūno al. 53
Perkūno al. 63
Perkūno al. 78
Sporto g. 6 – po 1958 – 1985 m. pastatyta dalis ir LKKA biblioteka
Vaižganto g. 6
Vaižganto g. 9
Vaižganto g. 11 a
Vaižganto g. 11 b
Vaižganto g. 13
Vaižganto g. 17a
Vaižganto g. 17c
Vaižganto g. 21
Vaižganto g. 27
Vaižganto g. 33
Vaižganto g. 35
Vaižganto g. 40 a ir 40 b
Vaižganto g. 41
Vaižganto g. 47
Vaižganto g. 52

3 pogrupis – individualios architektūrinės raiškos pastatai:

Perkūno al. 10a
Perkūno al. 40
Perkūno al. 46 b
Perkūno al. 50 c
Perkūno al. 57a
Perkūno al. 61 – viešbutis “Perkūno namai”
Perkūno al. 69
Sporto g. 3
Vaižganto g. 7
Vaižganto g. 38
Vaižganto g. 43
Vaižganto g. 54
Vaižganto g. 56

4 pogrupis – statiniai, neturintys architektūrinės vertės:

E. Fryko g. 11 priestatas
E. Fryko g. 17
E. Fryko g. 18
E. Fryko g. 25 priestatas

Joninių g. 3
 Joninių g. 5
 Joninių g. 6
 K. Petrausko g. 33 priestatas
 Pastatai prie K. Petrausko g. 35
 K. Petrausko g. 39
 Margio g. 4 priestatas
 Paparčių g. 6
 Perkūno al. 8
 Perkūno al. 20 a krautuvėlė
 Perkūno al. 23 kieme
 Perkūno al. 50 a
 Perkūno al. 50 b
 Perkūno al. 59 kieme
 Perkūno al. 59a
 Pastatai prie Sporto g. 6 (medinis)
 Pastatas Vaižganto g. 8 sklype
 Vaižganto g. 9a garažai
 Vaižganto g. 9b
 Vaižganto g. 11
 Vaižganto g. 13
 Vaižganto 13a
 Vaižganto g. 23 priestatai
 Vaižganto g. 40
 Vaižganto g. 42
 Vaižganto g. 45 priestatas
 Vaižganto g. 49a

5 pogrupis – disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai:

E. Fryko g. 3
 E. Fryko g. 9
 Joninių g. 7a
 Margio 12
 Paparčių g. 3 priestatas
 Perkūno al. 19
 Perkūno al. 20 a
 Perkūno al. 27
 Perkūno al. 28
 Perkūno al. 32 a
 Perkūno al. 37a
 Perkūno al. 43a
 Perkūno al. 44a
 Perkūno al. 52a
 Perkūno al. 70 a
 Perkūno al. 72 a
 Perkūno al. 74

Perkūno al. 76
Sporto g. 1
Sporto g. 4 kieme (kavinė “Ąžuoliukas”)
Vaižganto g. 15
Vaižganto g. 23a
Vaižganto g. 51
Vaižganto g. 49

6 pogrupis – disonuojančių tūrių pastatai:

Margio g. 17
Perkūno al. 3
Perkūno al. 24
Vaižganto g. 9a

b) Kauko masyvas (žr. brėžinį Nr. 4)

I GRUPĖ - PRIEŠ 1940 METUS PASTATYTI STATINIAI

1 pogrupis – autentiški pastatai:

Aguonų g. 4
Aguonų g. 4a
Aukštaičių g. 43
Aukštaičių g. 44 / Žemuogių g. 2
Aukštaičių g. 45
Aukštaičių g. 50a
Aukštaičių g. 52
Aukštaičių g. 52b
Aukštaičių g. 52c
Kauko al. 7 / Lietuvių g. 3
Kauko al. 11
Kauko al. 11a
Kauko al. 14
Lelijų g. 4
Lelijų g. 5
Lelijų g. 6
Radastų g. 19
Radastų g. 21a
Rūtų g. 14
Tulpių g. 19
Tulpių g. 21
Tulpių g. 22
Tulpių g. 23
Tulpių g. 25/ Aguonų g. 5 ūkinis pastatas

2 pogrupis – autentiški pastatai su smulkia renovacija:

Aguonų g. 14
Aukštaičių g. 41
Aukštaičių g. 56
Aukštaičių g. 38 / Kauko g. 13
Dainavos g. 1
Kauko al. 5
Kauko al. 12
Kauko al. 22
K. Petrausko g. 30
K. Petrausko g. 32
K. Petrausko g. 34
K. Petrausko g. 28
Lelijų g. 7
Lelijų g. 9
Lelijų g. 11
Lelijų g. 18
P. Vileišio g. 4
P. Vileišio g. 6
P. Vileišio g. 10
Radastų g. 5 / Rūtų g. 16
Radastų g. 21
Radastų g. 33 / Lelijų g. 20
Rūtų g. 3
Rūtų g. 8
Rūtų g. 14a
Tulpių g. 7
Tulpių g. 10
Tulpių g. 7
Tulpių g. 12 / Žemuogių g. 11
Tulpių g. 16
Tulpių g. 20
Tulpių g. 24 / Aguonų g. 3
Tulpių g. 25 / Aguonų g. 5
Žemuogių g. 5

3 pogrupis – pastatai, išlaikę autentišką charakterį:

Aguonų g. 6
Aguonų g. 8
Aguonų g. 12
Aukštaičių g. 36 a
Aukštaičių g. 50 / Lelijų g. 1
Aukštaičių g. 54
K. Petrausko g. 28
K. Petrausko g. 36

K. Petrausko g. 38
Lelijų g. 8
Lelijų g. 13 / Tulpių g. 6
Radastų g. 9
Radastų g. 17 / Aguonų g. 11
Radastų g. 25
Radastų g. 29
Rūtų g. 12
Tulpių g. 4
Tulpių g. 10a
Tulpių g. 13
Tulpių g. 14 / Žemuogių 12
Tulpių g. 17a
Tulpių g. 17b
Tulpių g. 18
Tulpių g. 23a
Žemuogių g. 3
Žemuogių g. 3a
Žemuogių g. 4
Žemuogių g. 6
Žemuogių g. 10a

4 pogrupis – kokybiškai renovuoti pastatai:

K. Petrausko g. 26
Lelijų g. 16
Radastų g. 1
Radastų g. 23
Radastų g. 27
Rūtų g. 4
Tulpių g. 3
Žemuogių g. 8
Žemuogių g. 9
Žemuogių g. 10

5 pogrupis – netinkamai renovuoti pastatai:

Aukštaičių g. 46
Kauko g. 20 ūkinis
K. Petrausko g. 40
Rūtų g. 5
Rūtų g. 12 ūkinis
Tulpių g. 19a
Tulpių g. 19b
Žemuogių g. 7

II GRUPĖ - PO 1940 METŲ PASTATYTI STATINIAI

1 pogrupis – saikingo tūrio bei formų statiniai, derantys su 1920 – 1940 m. laikotarpio užstatymu:

Aguonų g. 7a
Aguonų g. 8a
Aukštaičių g. 48
Kauko al. 20
Kauko al. 24
K. Pertrausko g. 42 / Tulpių g. 1
K. Pertrausko g. 44 / Radastų g. 39
Lelijų g. 12 / Tulpių g. 8
Lelijų g. 19
Radastų g. 3a
Radastų g. 11
Radastų g. 23 ūkinis pastatas
Radastų g. 35 / Lelijų g. 23
Radastų g. 35a
Rūtų g. 1
Rūtų g. 2
Rūtų g. 7
Rūtų g. 8 priestatas
Tulpių g. 5
Tulpių g. 9
Tulpių g. 19c

2 pogrupis – statiniai, nedisonuojantys su 1920 – 1940 m. laikotarpio užstatymu:

Aguonų g. 9
Aguonų g. 10
Aguonų g. 16
Aukštaičių g. 43
Kauko al. 4
Lelijų g. 17
Lelijų g. 21
P. Vileišio g. 8
Radastų g. 1
Radastų g. 3
Radastų g. 37
Rūtų g. 6
Tulpių g. 15
Tulpių g. 17
Tulpių g. 20a

3 pogrupis – individualios architektūrinės raiškos pastatai:

Aguonų g. 7
Radastų g. 9 a

4 pogrupis– statiniai, neturintys architektūrinės vertės:

Aukštaičių g. 41a
Aukštaičių g. 43
K. Petrausko g. 36a
K. Petrausko g. 44 ūkiniai pastatai
Lelijų g. 4a
Lelijų g. 18a
Lietuvių g. 1
P. Vileišio g. 10 priestatas
Radastų g. 13
Rūtų g. 1 priestatas
Tulpių g. 12 / Žemuogių g. 11 ūkinis pastatas
Žemuogių g. 1

5 pogrupis – disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai:

Aukštaičių 54 priestatas
Aušros g. 42 c
Kauko al. 10
Kauko al. 2
Kauko al. 3
Kauko al. 6
Kauko al. 6a
Kauko al. 16 / Aguonų g. 1
Kauko al. 18
Lelijų g. 8a
Lelijų g. 10
Radastų g. 31
Žemuogių g. 6a

6 pogrupis – disonuojančių tūrių pastatai:

K. Petrausko g. 40 priestatas
Lietuvių g. 2

4. Teritorinių arealų vertinimas ir jų saugojimo bei tvarkybos reikalavimai

(Arealų ribas žr. brėžiniuose Nr.5 ir Nr.6)

KAUKO MASYVAS. Išnagrinėjus užstatymo pobūdį, chronologiją, pastatų ir teritorijų paskirtį, šiame masyve nustatyti 7 skirtingų bruožų turintys arealai. I, II, VII reprezentuoja tarpukario modernistinei architektūrai būdingą gyvenamąjį tipą – namai skirti vienai šeimai arba keliabučiai, užstatymas sodybinio pobūdžio (su tarpais). Į atskirą arealą išskirta reliktinių medinių namų grupė. III, V ir VI arealai – skirtingų visuomeninių funkcijų teritorijos (alėja su laiptais į kalną, aikštė, stambių pastatų grupė).

I. Sodybinio pobūdžio gyvenamųjų namų teritorija (tarp Radastų, K.Petrausko, Aukštaičių g. ir Kauko al.)

1. Charakteristika:

- Užstatymo charakteris. Vietovei būdingas sodybinis užstatymas ne aukštesniais kaip 2,5 aukšto vieno ar kelių butų gyvenamaisiais mediniais bei mūriniais namais. Dominuoja sodybinis užstatymo tipas.
- Apželdinimo pobūdis. Teritorijai būdingas gyvenamųjų namų kiemų apželdinimas; vaismedžių sodai.
- Funkcinė specifika. Dominuojanti funkcija - gyvenamoji (prekybos ir paslaugų sektoriui skirtos patalpos išdėstytos tik keliuose pastatuose prie K. Petrausko g. išklotinės).

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Kaip vertingąją savybę svarbu išsaugoti vietovės *tipologinį vientisumą* ir tarpukariu suformuotos *architektūros charakterį*. Turi būti išsaugotas būdingas pastatų *aukštingumas* (ne daugiau 2,5 aukšto), išlaikytas dominuojantis sodybinis *užstatymo tipas* (neleistinas namų blokavimas tarpusavyje, aukštos, aklinos tvoros).
- Būtina palaikyti autentišką kiemų *apželdinimo pobūdį* valdose; saugotini tarpukariu greta gyvenamųjų namų suformuoti vaismedžių sodai.
- Išlaikyti susiklosčiusią funkcinę sanklodą.
- Sklypų dalijimą ir užstatymo intensyvumo bei tankumo didinimą reglamentuoja užstatymo modulis. Modulis pateiktas II-ojoje KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano dalyje.

- Išskirtiniams autentiškiems sklypams (Dainavos g. 1, Kauno g. 7, Aukštaičių g. 38, Aukštaičių 52) būtina nustatyti specialias saugojimo ir tvarkymo sąlygas.

II. Tarpukario vilų grupė (vakarinė Kauko alėjos išklotinė)

1. Charakteristika:

- Užstatymo charakteris. Arealas yra išlaikęs pirminį, tarpukariu susiformavusį charakterį, kuriam būdingi erdvūs sklypai, užstatyti fasadais į šlaitą atgręžtais pastatais. Teritorijoje išlikę vertingi gyvenamieji namai, reprezentuojantys 3 ir 4 dešimtmečių medinių ir mūrinių vilų architektūros stiliistiką. Po 1940 m. šiame areale buvo pastatyti trys disonuojančio tūrio pastatai: parduotuvė (Lietuvių g. 1), daugiabutis namas (Lietuvių g. 2), gyvenamasis namas (Kauko al. 3).
- Apželdinimo pobūdis. Teritorijai būdingi dekoratyviniai želdiniai kiemuose, vaismedžių sodai, glaudus ryšys su Kauko alėjos šlaitų apželdinimu.
- Funkcinė specifika. Vilų pirminė funkcija – gyvenamoji.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Sklypų dalijimą ir užstatymo intensyvumo bei tankumo didinimą reglamentuoja užstatymo modulis. Modulis pateiktas II-ojoje KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano dalyje.
- Rengiant įvažiavimus į kvartalo gilumoje esančius sklypus (esant galimybei) atkurti istorinius įvažiavimus (tarp sklypų Kauko al. 7 ir 5 į sklypą Dainavos g. 1).
- Teritorijoje esanti išskirtinės vertės autentiška valda (Kauko al. 7, Daugvilienės namas) turi būti išsaugota su visais elementais.
- Būtina saugoti išlikusį autentišką apželdinimo charakterį.
- Nerekomenduojama keisti funkcinės arealo sanklodos.

III. Kauko laiptai

1. Charakteristika:

- Statinio charakteris. Vientisą kompleksą sudaro aukštos techninės kokybės granito laiptai ir autentiški mažosios architektūros elementai (suoliukai, šviestuvai, fontanas, viršutinėje terasoje esantis baseinėlis su skulptūra).
- Apželdinimo pobūdis. Terasiniai šlaitai abipus laiptų pasižymi unikaliu apželdinimu (įvairios medžių rūšys, dekoratyviniai krūmai, veja).

- Funkcinė specifika. Tai pagrindinė urbanistinė Naujamiesčio ir Žaliakalnio jungtis, svarbi vizualiniu – estetiniu ir funkciniu aspektais. Kauko laiptai yra visuomeninės-rekreacinės paskirties teritorija.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Turi būti išsaugotas esamas autentiškas teritorijos charakterio vientisumas. Visiems vertingiems laiptų elementams būtina nuolatinė palaikomoji priežiūra.
- Remiantis išlikusia istorine-archyvine, ikonografinė medžiaga, viršutinėje laiptų terasoje esant galimybei atkurti sovietmečiu sunaikintą atvirą maudymuisi skirtą baseiną.
- Turi būti išsaugotos esamos medžių rūšys. Sunykusius želdinius privaloma atsodinti išlaikant rūšį. Būtina vykdyti nuolatinę aplinkos ir želdinių priežiūrą.

IV. Medinio užstatymo arealas Aukštaičių g. (nuo Aukštaičių g. Nr. 22 iki Nr. 54)

1. Charakteristika:

- Užstatymo charakteris. Teritorijai būdingas sodybinio tipo užstatymas. Autentiškų tarpukario medinių namų grupė formuoja Aukštaičių gatvės išklotinę. Prie namų išlikę gana erdvūs sklypai aptverti autentiškomis tvoromis.
- Apželdinimo pobūdis. Teritorijoje išlikęs tarpukario laikotarpiui būdingas kiemų apželdinimas dekoratyviniais želdiniais, auga vaismedžių sodeliai.
- Funkcinė specifika. Funkcija – tik gyvenamoji.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Negalima keisti šiame areale apibrėžtos vertingosios savybės - pastatų medžiagiškumo. Mediniai pastatai saugomi kaip būdingas Kauko masyvui (jau didele dalimi prarastas) reliktas.
- Turi būti išsaugotas esamas autentiškas teritorijos charakterio vientisumas, smulkiosios architektūros formos (tvoros, jų stulpai, varteliai ir kt.).
- Sklypų užstatymo intensyvumo ir tankumo didinimas galimas tik pagal šį arealą atitinkantį modulį.
- Skatintinas autentiško apželdinimo pobūdžio išsaugojimas.
- Išlaikyti funkcinę arealo sanklodą.

V. P.Vileišio aikštė

1. Charakteristika:

- Aikštė yra urbanistiniu aspektu svarbus teritorijos elementas. Ji vertinga dėl visuomeninės paskirties ir unikalios istorijos.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui :

- Aikštės sutvarkymo būdus ir tinkamą panaudą vertėtų parinkti skelbiant viešą architektūrinį konkursą.
- Neturi būti didinamas užstatytas aikštės plotas.
- „Ledo arenos“ prieigas reikėtų padaryti patogesnes lankytojams, priešais pastatą galimas automobilių stovėjimo aikštelės įrengimas.
- Aikštė buvo apjuosta 2-4 liepų eilėmis, kurias, siekiant atkurti tarpukariu susiformavusį charakterį, būtina regeneruoti. Esant galimybei sunykusias ir trūkstamas liepas būtina atsodinti tos pačios rūšies jaunais sodinukais.
- Saugant aikštės vientisumą kaip vertybę, tvarkant aikštę, esant galimybei šalinti ne vietoje užaugusius atsitiktinius medžius ir krūmus prie Aukštaičių, K.Petrausko gatvių ir šiaurinėje aikštės pusėje nutiesto pėsčiųjų tako.
- Esant galimybei atverti šiuo metu uždarytus takus tarp Aušros ir Aukštaičių gatvių.
- Negalima keisti aikštės visuomeninės funkcijos.

VI. KTU regioninio verslo inkubatoriaus (K.Petrausko g. 26) ir UAB „Kauno vandenys“ kompleksai (Aukštaičių g. 43)

1. Charakteristika:

- Sklypai užstatyti stambių tūrių edukacinės, administracinės paskirties pastatais.

2. Reikalavimai saugojimui:

- Pastatai įrašyti į LR Kultūros vertybių registrą, jie *saugojami* individualiai nustatytais dosjė, vertinimo tarybos aktais, laikinaisiais reglamentais, specialiaisiais planais ir kitais LR įstatymų bei teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintais dokumentais.
- Vertinga ir išlaikytina kompleksų edukacinė ir administracinė funkcija.

VII. Daugiabučių namų grupė prie Vileišio ir Aukštaičių g. sankirtos

1. Charakteristika:

- Penkiuose sklypuose išlikę iki 1940 m. statyti prabangių butų daugiabučiai. Monumentalių tūrių (3 aukštų) gyvenamasis užstatymas artimas Naujamiesčiui. Jis atspindi tarpukario laikotarpiu kryptingai formuoto reprezentatyvaus miestovaizdžio bruožus. Vertinga išlikusi sklypų struktūra, pastatų aukštingumas, tūris, architektūrinės formos ir detalės.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Sklypų dalijimą ir užstatymo intensyvumo bei tankumo didinimą reglamentuoja užstatymo modulis. Modulis pateiktas II-ojoje KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano dalyje.

PERKŪNO MASYVAS. Šiame masyve išaiškinti 5 skirtingi arealai. Du iš jų (II ir IV) pasižymi reikšmingų visuomeninių statinių grupėmis (Ažuolyno sporto kompleksas, buv. Radijo stotis), vienas arealas (I) yra rekreacinio parko pobūdžio. Didžiausia gyvenamosios paskirties pastatų grupė (III) formuoja viso masyvo charakterį, kita – mišrios paskirties (V) yra disonantiška, atsiradusi sovietmečiu. Teritorijoje daug pastatų, kuriuose tarpukario metais ir po 1940 m. gyveno svarbios Lietuvos visuomenei asmenybės. Siūloma tęsti ir tobulinti jau vykstantį memorialinių vietų ženklumą.

I. Vytauto parkas

1. Charakteristika:

- Vertingi elementai – išlikusi XX a. I pusės takų tinklo struktūra, medžiai ir kiti želdiniai, XIX a. pabaigos mūrinio paviljono pagrindinis tūris, keletas XX a. vidurio smulkiosios architektūros elementų.
- Parko dalį užima istorine ir architektūrine verte pasižymintys statiniai - buvę korporacijos „Neo-Lithuania“ rūmai, Vokietijos konsulo namas, tvirtovės slaptasis blindazas.
- Vertinga visuomeninė-rekreacinė šio arealo funkcija.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Tvarkant parko teritoriją bei esant galimybei atsižvelgiant į ikonografinę medžiagą regeneruoti parko takų tinklą. Išsaugoti ir esant galimybei remiantis ikonografine medžiaga atkurti mažąją architektūrą.
- Vertingas teritorijos vientisumas – ji negali būti skaidoma dalimis.

- Planingas medynų ir jų grupių išdėstymas teritorijoje privalo būti išryškintas kaip vertybė: būtina nuolat šalinti savaiminius želdinius, puoselėti senąsias rūšis, nunykusius vertingus želdinius regeneruoti atsodinant tos pačios rūšies augalais ir vykdyti kitą palaikomąją priežiūrą.
- Kryptingai formuojant ir nuolat prižiūrint želdynus, būtų naudinga atverti vizualiai patrauklias regyklos į miesto panoramą.
- Autentiška visuomeninė-rekreacinė parko funkcija turi būti gaivinama ir skatinama renovuojant ir pritaikant išlikusius statinius (senąjį mūro paviljoną) ir įrenginius.
- Neleistinas funkcinės teritorijos paskirties keitimas – parkas turi išlikti kaip visuomeninė-rekreacinė zona. Vytauto parkui būtina pasiūlyti kitą naudojimo būdą, nei likusiam Ažuolynui. Turėtų būti akcentuojama ir gaivinama rekreacinė - pramoginė parko paskirtis.
- Kaip savitas paveldo objektas lankymui galėtų būti pritaikytas tvirtovės slaptasis blindažas (turizmo informacinis centras ir pan.).

II. Ažuolyno Sporto kompleksas

1. Charakteristika:

- Abipus Sporto gatvės istoriškai susiformavo sporto paskirties pastatų ir įrenginių kompleksas.
- Sporto gatvė transformavosi į pėsčiųjų alėją. Kartu su joje esančiu paminklu Dariaus ir Girėno skrydžiui atminti ji tapo reprezentacine zona.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Teritorija ir joje esantys statiniai (LKKA rūmai, sporto halė, stadionas, Dariaus ir Girėno skrydžiui atminti paminklas ir buv. Kauno tvirtovės automobilių garažas) įrašyti į LR Kultūros vertybių registrą, jie *saugojami* individualiai nustatytais dosjė, vertinimo tarybos aktais, laikiniais reglamentais, specialiaisiais planais ir kitais LR įstatymų bei teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintais dokumentais.
- Vėlesni komplekso objektai (LKKA biblioteka, studentų bendrabutis Perkūno al. 3, kiti pastatai Perkūno al. 3a) yra tipinės architektūros ir galėtų būti pertvarkomi naujomis priemonėmis atsižvelgiant į ypatingą šio arealo statusą.
- Būtina išlaikyti istoriškai susiformavusią teritorijos funkciją ir paskirtį – sporto įrenginių kompleksą.

- Sporto komplekso teritorijos panaudojimas galėtų būti išradingesnis - siūlytini laikini, sezoniniai įrenginiai aktyviam laisvalaikiui, sportui (pavyzdžiui, riedutininkų rampa, atvira čiuožykla nebenaudojamuose teniso kortuose).
- Komplekso patrauklumą padidintų Sporto gatvės dangos, suoliukų, apšvietimo ir kitų įrenginių atnaujinimas. Esant techninėms galimybėms ir poreikiui po Sporto gatve būtų galima įrengti požeminę automobilių stovėjimo aikštelę.

III. Sodybinio pobūdžio gyvenamųjų namų teritorija (prie Perkūno al., Vaižganto, Fryko, ir kt. gatvelių)

1. Charakteristika:

- Užstatymo charakteris. Teritorijai būdingas užstatymas ne aukštesniais kaip 2,5 -3 aukštų mūriniais tinkuotais gyvenamaisiais namais. Teritorijai būdinga, išskyrus keletą išimčių, tik mūro statyba, sodybinis užstatymo tipas.
- Apželdinimo pobūdis. Teritorijai būdingas gyvenamųjų namų kiemų apželdinimas dekoratyviniais augalais, vaismedžių sodai.
- Funkcinė specifika. Teritorijai būdinga tik gyvenamoji funkcija.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Sklypų dalijimą ir užstatymo intensyvumo bei tankumo didinimą reglamentuoja užstatymo modulis. Modulis pateiktas II-ojoje KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano dalyje.
- Išskirtiniams autentiškiems sklypams (Vaižganto g. 2, Perkūno al. 25, Perkūno al. 42, Perkūno al. 47, Perkūno al. 70,) būtina nustatyti specialias saugojimo ir tvarkymo sąlygas.
- Negalima keisti tarpukariu suformuotos architektūros charakterio ir užstatymo tipologinio vientisumo. Neleistinas namų sublokavimas, aukštos, aklinos tvoros.
- Skatinama išlaikyti autentišką gyvenamųjų namų kiemų apželdinimo charakterį; saugoti tarpukariu greta namų suformuotus sodus, išlaikyti esamas tradicinių vaismedžių ir dekoratyvinių želdynų rūšis.
- Saugoti funkcinę arealo sanklodą. Gyvenamoji funkcija – šios teritorijos vertybė, ją svarbu išlaikyti, neskatinant komercinių ir prekybos centrų atsiradimo.
- Teritorijoje yra netvarkomų namų bei apleistų sklypų su želdiniais (Vaižganto g. 28, Vaižganto g. 20 prie V. Mykoliaičio – Putino laiptų, neužstatyta Perkūno al. pietinė zona tarp namų

Perkūno al. 71 ir Vaižganto g. 45) – savivaldybės tarnybos turėtų skatinti valdų savininkus vykdyti palaikomąją priežiūrą.

IV. Radijo stoties zona (Vaižganto g. 13)

1. Charakteristika

- Vertingiausi teritorijos elementai – 1915 m. pastatytas įtvirtintas radijo stoties pastatas bei radijo stoties darbuotojų namas (Vaižganto g. 21a). Juos būtina išsaugoti autentiškus.

2. Reikalavimai saugojimui ir tvarkymui:

- Senasis Radijo stoties pastatas turėtų būti atviras lankytojams, pateikiama jo istorija, eksponuojama įranga.
- Dabartinė sklypo pietinės dalies funkcija gali būti keičiama, pietinė teritorijos dalis galėtų būti padalinta į sklypus ir užstatyta mažaaukščiais sodybiniais namais. Šiaurinės sklypo dalies užstatymo pobūdis neturėtų būti keičiamas.
- Istorinės Radijo stoties įvaizdžio reikšmingumą menkina chaotiška aplinka, nevertingi pagalbiniai pastatai, menkavertė augmenija – visa tai turėtų būti kryptingai pertvarkyta.

V. Disonuojančio tūrio visuomeninės ir gyvenamosios paskirties pastatų arealas (aplink Radijo stoties sklypą)

1. Charakteristika

- Buvusiame Radijo stoties sklype po 1940 m. pastatyti tipiniai daugiaaukščiai gyvenamieji namai, įstaigų pastatai, garažai, vaikų lopšelis-darželis. Jie išdėstyti visiškai neatsižvelgiant į susiklosčiusios Perkūno masyvo struktūros dėsniumus. Jų aukštis ir tūris disonuoja su vertingąja Perkūno masyvo užstatymo dalimi.

2. Reikalavimai tvarkymui:

- Sklypų dalijimą ir užstatymo intensyvumo bei tankumo didinimą reglamentuoja užstatymo modulis. Modulis pateiktas II-ojoje KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano dalyje.
- Teritorijoje skatinti gyvenamąją funkciją, patartina buvusias įstaigas pritaikyti gyvenamiems namams.
- Esant galimybei, renovuoti esamus daugiabučius, jų architektūrinę išraišką labiau derinant prie aplinkos.

- Miesto savivaldybės iniciatyva turėtų būti paruoštas ir įgyvendintas takų, kelių bei įvažiavimų tinklo šiame areale sutvarkymo projektas.
- Vietoje menkavertės išraiškos garažų teritorijoje galėtų atsirasti mažaaukščiai (iki 2,5 aukšto) individualūs namai, prideranti prie tradicinio Perkūno masyvo užstatymo.

PASTABA: Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.

5. Siūlomi saugojimo ir tvarkybos reikalavimai atskiroms pastatų grupėms

Šioje specialiojo plano pagrindžiamojoje dalyje siūlomi priežiūros ir tvarkybos reikalavimai skirti visiems viešojo administravimo subjektams, Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio teritorijos pastatų savininkams ir valdytojams, kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims, kurių sprendimai ar veikla įtakoja šios vertybės ir jos sudėtinių elementų fizinę būklę, apimtį. Pasiūlymai priežiūrai ir tvarkybai nustatyti atskiroms pastatų kategorijoms. Visi Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo Kultūrinio draustinio statiniai buvo įvertinti autentiškumo aspektu. Atsižvelgiant į teritorijų užstatymo specifiką – abi teritorijos susiformavo tuo pačiu metu – tarpukario laikotarpiu, todėl vieni iš urbanistinės vertybės formantų – tarpukario laikotarpio statiniai išskirti kaip vertingiausi teritorijos sudėtiniai elementai.

KMS ŽALIAKALNIO 1-ojo KULTŪRINIO DRAUSTINIO STATINIŲ KATEGORIJOS

Šiuo metu galiojantis LR Kultūros vertybių registras apima 4 kultūros paveldo objektų kategorijas. Tai - kultūros paminklai (nacionalinės reikšmės objektai), - valstybės saugomais paskelbti kultūros paveldo objektai (regioninės reikšmės), - savivaldybių saugomais paskelbti kultūros paveldo objektai (vietinės reikšmės), - kultūros paveldo objektai, įrašyti į Kultūros vertybių registrą (dėl jų skelbimo saugomais ar nesaugomais nėra priimtas sprendimas; jiems taikoma pradinė teisinė apsauga). Ištirtoje teritorijoje be šių 4 kategorijų išaiškintos dar kitos pastatų grupės, sąlygiškai pavadintos V, VI ir VII kategorijomis. Taigi, visi Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio statiniai suskirstyti į 7 kategorijas:

I kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti paminklais (nacionalinės reikšmės objektai).

II kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti valstybės saugomais (regioninės reikšmės objektai).

III kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti savivaldybės saugomais (vietinės reikšmės objektai).

IV kategorija – objektai, įrašyti į Kultūros vertybių registrą (objektai, dėl kurių nėra priimtas sprendimas skelbti saugomais, ar neskelbti. Jiems taikoma pradinė teisinė apsauga).

V kategorija – tyrimo metu išaiškinti objektai, šiame darbe siūlomi įrašyti į Kultūros vertybių registrą (istoriniu, architektūriniu, memorialiniu ir kitais aspektais vertingiausi teritorijoje esantys pastatai).

VI kategorija – tyrimo metu išaiškinti objektai – šiame darbe identifikuoti kaip saugotini teritorijos elementai. Jie būdingi teritorijai architektūriniu požiūriu.

VI kategorijoje išskirtos penkios objektų – saugotinių teritorijos elementų grupės:

Iki 1940 metų pastatyti statiniai:

1 grupė – autentiški pastatai;

2 grupė – autentiški pastatai su smulkia renovacija;

3 grupė – pastatai, išlaikę autentišką charakterį;

4 grupė – kokybiškai renovuoti pastatai.

Po 1940 metų pastatyti statiniai:

5 grupė – saikingo tūrio bei formų statiniai, derantys su 1920 – 1940 m. laikotarpio užstatymu.

VII kategorija – objektai, tyrimo metu išaiškinti kaip neturintys paveldosauginės vertės:

1 grupė – statiniai, nedisonuojantys su 1920 -1940 m. laikotarpio užstatymu;

2 grupė – netinkamai renovuoti pastatai statyti iki 1940 m.;

3 grupė – individualios architektūrinės raiškos pastatai (po 1940 m.);

4 grupė – statiniai, neturintys architektūrinės vertės (po 1940 m.);

5 grupė – disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai (po 1940 m.);

6 grupė – disonuojančių tūrių pastatai (po 1940 m.).

Tyrinėtoje skelbiamo draustinio teritorijoje šių **I-IV kategorijos** objektų nėra daug. I ir III kategorijos objektų kol kas nėra nė vieno. II kategorijos objektų šiuo metu visoje skelbiamo draustinio teritorijoje esama 6, IV kategorijos – 15.

I kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti paminklais

Pastaba: *skelbiamo draustinio teritorijoje šios kategorijos statinių kol kas nėra.*

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Kultūros paveldo objektų, paskelbtų paminklais *saugojimas* individualiai nustatytas dosjė, vertinimo tarybos aktais, laikinaisiais reglamentais, specialiaisiais planais ir kitais LR įstatymų bei teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintais dokumentais.
- * Bet kokius objektų *tvarkybos* darbus vykdyti, vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą, naudojimą ir tvarkybą, tvarkomuosius paveldosaugos darbus reglamentuojančiais teisės aktais nustatytais reikalavimais.
- * Taikyti konservavimo, restauravimo, atkūrimo (išimtiniais atvejais, esant avarinei būklei) tvarkybos metodus.
- * Draudžiama didinti užstatymo intensyvumą – statyti antstatus, priestatus.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Draudžiama keisti autentišką stogo formą, nuolydį bei medžiagą.
- * Autentiškus susidėvėjusius pastato ar statinio elementus (langus, duris, puošybos elementus ir kt.), susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) jei jų negalima restauruoti dėl blogos fizinės būklės, keisti tiksliais jų analogais, naudoti tas pačias medžiagas.
- * Draudžiama kirsti naujas angas ir didinti senas, keisti langų vietas ir proporcijas, skaidymą.
- * Draudžiama pastatų išorėje įrengti naujus architektūrinius elementus.
- * Būtina išsaugoti išlikusią autentišką planinę struktūrą, autentišką interjero visumą.

II kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti valstybės saugomais

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Kultūros paveldo objektų, paskelbtų paminklais *saugojimas* individualiai nustatytas dosjė, vertinimo tarybos aktais, laikinaisiais reglamentais, specialiaisiais planais ir kitais LR įstatymų bei teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintais dokumentais.

- * Bet kokius objektų *tvarkybos* darbus vykdyti, vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą, naudojimą ir tvarkybą, tvarkomuosius paveldosaugos darbus reglamentuojančiais teisės aktais nustatytais reikalavimais.
- * Taikyti konservavimo, restauravimo, atkūrimo (išimtiniais atvejais, esant avarinei būklei) tvarkybos metodus.
- * Draudžiama didinti užstatymo intensyvumą – statyti antstatus, priestatus.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Draudžiama keisti autentišką stogo formą, nuolydį bei medžiagą.
- * Autentiškus susidėvėjusius pastato ar statinio elementus (langus, duris, puošybos elementus ir kt.), susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) jei jų negalima restauruoti dėl blogos fizinės būklės, keisti tiksliais jų analogais, naudoti tas pačias medžiagas.
- * Draudžiama kirsti naujas angas ir didinti senas, keisti langų vietas ir proporcijas, skaidymą.
- * Draudžiama pastatų išorėje įrengti naujus architektūrinius elementus.
- * Būtina išsaugoti išlikusią autentišką planinę struktūrą, autentišką interjero visumą.

III kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti savivaldybės saugomais

Pastaba: *skelbiamo draustinio teritorijoje šios kategorijos statinių kol kas nėra.*

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Kultūros paveldo objektų, paskelbtų paminklais *saugojimas* individualiai nustatytas dosjė, vertinimo tarybos aktais, laikiniais reglamentais, specialiaisiais planais ir kitais LR įstatymų bei teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintais dokumentais.
- * Bet kokius objektų *tvarkybos* darbus vykdyti, vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą, naudojimą ir tvarkybą, tvarkomuosius paveldosaugos darbus reglamentuojančiais teisės aktais nustatytais reikalavimais.
- * Taikyti konservavimo, restauravimo, atkūrimo (išimtiniais atvejais, esant avarinei būklei) tvarkybos metodus.
- * Draudžiama didinti užstatymo intensyvumą – statyti antstatus, priestatus.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Draudžiama keisti autentišką stogo formą, nuolydį bei medžiagą.

- * Autentiškus susidėvėjusius pastato ar statinio elementus (langus, duris, puošybos elementus ir kt.), susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) jei jų negalima restauruoti dėl blogos fizinės būklės, keisti tiksliais jų analogais, naudoti tas pačias medžiagas.
- * Draudžiama kirsti naujas angas ir didinti senas, keisti langų vietas ir proporcijas, skaidymą.
- * Draudžiama pastatų išorėje įrengti naujus architektūrinius elementus.
- * Būtina išsaugoti išlikusią autentišką planinę struktūrą, autentišką interjero visumą.

IV kategorija – objektai, įrašyti į Kultūros vertybių registrą

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Kol nėra priimtas sprendimas, skelbti objektą saugomu, ar neskelbti, prieš projektavimo darbus atlikti visus būtinus tyrimus ir jais remiantis nustatyti vertinguosius elementus, kuriuos privalu išsaugoti. Jų tvarkybai taikyti konservavimo, restauravimo, atkūrimo (išimtiniais atvejais, esant avarinei būklei arba keičiant neautentiškus elementus) tvarkybos metodus.
- * Bet kokius objektų *tvarkybos darbus* vykdyti, vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą, naudojimą ir tvarkybą, tvarkomuosius paveldosaugos darbus reglamentuojančiais teisės aktais nustatytais reikalavimais.
- * Taikyti konservavimo, restauravimo, atkūrimo (išimtiniais atvejais, esant avarinei būklei) metodus.
- * Draudžiama didinti užstatymo intensyvumą – statyti antstatus, priestatus.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Keičiant stogo dangą, būtina išlaikyti autentišką stogo formą, nuolydį, o medžiagą parinkti atsižvelgiant į buvusią autentišką dangą (čerpes ar skardą).
- * Autentiškus susidėvėjusius pastato ar statinio elementus (langus, duris, puošybos elementus ir kt.), susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) jei jų negalima restauruoti dėl blogos fizinės būklės, keisti tiksliais analogais, naudoti tas pačias medžiagas.
- * Draudžiama kirsti naujas angas ir didinti senas, keisti langų vietas ir proporcijas, skaidymą.
- * Draudžiama pastatų išorėje įrengti naujus architektūrinius elementus.
- * Būtina prižiūrėti ir saugoti esamus autentiškus išorės funkcinius ir dekoratyvinius architektūros elementus – lietvamzdžius, lipdinius, nišas, tvoras, duris, išorines laiptų sienėles ir kt. mažąsias architektūros formas.
- * Būtina išsaugoti išlikusią autentišką planinę struktūrą, autentišką interjero visumą.

V kategorija – objektai, siūlomi įrašyti į Kultūros vertybių registrą

* Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.

* *Saugojimas* priklauso nuo to, į kurią registrinę kategoriją bus nuspręsta objektą įrašyti. Įrašius objektą į registrą, būtina laikytis nustatytų reglamentų, atitinkančių pastato kategoriją.

Kol nėra priimtas sprendimas įrašyti objektą į Kultūros vertybių registrą, prieš projektavimo darbus, atlikti visus būtinus tyrimus ir jais remiantis nustatyti vertinguosius elementus, kuriuos privalu išsaugoti. Jų *tvarkybai* taikyti konservavimo, restauravimo, atkūrimo (išimtiniais atvejais, esant avarinei būklei arba keičiant neautentiškus elementus) tvarkybos metodus.

* Draudžiama didinti užstatymo intensyvumą – statyti antstatus, priestatus.

* Galima pašalinti nevertingus priestatus.

* Keičiant stogo dangą, būtina išlaikyti autentišką stogo formą, nuolydį. Medžiagą parinkti atsižvelgiant į buvusią autentišką dangą (čerpes ar skardą).

* Autentiškus susidėvėjusius pastato ar statinio elementus (langus, duris, puošybos elementus ir kt.), susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) jei jų negalima restauruoti dėl blogos fizinės būklės, keisti tiksliais analogais, naudoti tas pačias medžiagas.

* Draudžiama kirsti naujas angas ir didinti senas, keisti langų vietas ir proporcijas, skaidymą.

* Draudžiama pastatų išorėje įrengti naujus architektūrinius elementus.

* Būtina prižiūrėti ir saugoti esamus autentiškus išorės funkcinius ir dekoratyvinius architektūros elementus – lietvamzdžius, lipdinius, nišas, tvoras, duris, išorines laiptų sienelės ir kt. mažąsias architektūros formas.

* Būtina išsaugoti išlikusią autentišką planinę struktūrą, vertingus autentiškus interjero dekorą ir įrangos (funkcinius) elementus.

VI kategorija – objektai, saugotini teritorijos elementai

1 grupė – autentiški pastatai

* Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.

* Būtina *išsaugoti* autentišką pastato tūrį, plano kontūrą, stogo formą bei nuolydį ir kitus autentiškus elementus – pastato ar statinio dekorą, angas, medžiagiškumą.

- * *Tvarkybai* taikyti restauravimo, atkūrimo metodiką.
- * Draudžiama didinti užstatymo intensyvumą – statyti antstatus, priestatus, įrengti naujas tūrinės mansardas.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Keičiant stogo dangą, būtina išlaikyti autentišką stogo formą, nuolydį. Medžiagą parinkti atsižvelgiant į buvusią autentišką dangą (čerpes ar skardą).
- * Pastogės įsisavinimui galima įrengti su stogo plokštuma sutapdintus arba „dėžinius“ stoglangius.
- * Autentiškus susidėvėjusius, sunykusius ar avarinės būklės pastato ar statinio elementus (langus, duris, puošybos elementus ir kt.), susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) galima keisti į analogiškas esantiems, išlaikant pirminę medžiagą, formą ir spalvą.
- * Draudžiama kirsti naujas angas ir didinti senas, keisti langų vietas ir proporcijas, skaidymą.
- * Draudžiama pastatų išorėje įrengti naujus nebūdingų formų architektūrinius elementus (stogelius, tvoras ir kt.).
- * Būtina prižiūrėti ir saugoti esamus autentiškus išorės funkcinius ir dekoratyvinius architektūros elementus – lietvamzdžius, lipdinius, nišas, tvoras, duris, išorines laiptų sieneles ir kt. mažąsias architektūros formas.
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.
- * Vidaus darbai nereglamentuojami.

2 grupė – autentiški pastatai su smulkia renovacija

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Būtina *išsaugoti* autentišką pastato tūrį, plano kontūrą, stogo formą bei nuolydį ir kitus autentiškus elementus – pastato ar statinio dekorą, angas, medžiagiškumą.
- * *Tvarkybai* taikyti restauravimo, atkūrimo metodiką.
- * Galima didinti užstatymo intensyvumą ir tankumą taip, kad projektuojami antstatai bei priestatai neviršytų nustatyto teritorijai būdingo istoriškai susiklosčiusio modulio. Modulis numatytas pateikti II-ojoje KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo plano dalyje.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Keičiant stogo dangą, būtina išlaikyti autentišką stogo formą, nuolydį. Medžiagą parinkti atsižvelgiant į buvusią autentišką dangą (čerpes ar skardą).

- * Autentiškus susidėvėjusius, sunykusius ar avarinės būklės pastato ar statinio elementus (langus, duris, puošybos elementus ir kt.), susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) galima keisti į analogiškas esantiems, išlaikant pirminę medžiagą, formą ir spalvą.
- * Tvarkant, keičiant, renovuojant ir t.t. esančius neautentiškus elementus, juos derinti prie autentiškos pastato architektūrinės išraiškos, ieškoti analogijų pastate, ar parinkti tokias medžiagas ir formą, kurios atitiktų pastato statybos laikotarpį atspindinčią architektūrinę išraišką.
- * Jei pastate nėra išlikusių tam tikros rūšies autentiškų elementų (pvz.: langų, durų) – juos keičiant naujais, gaminti:
 - a) remiantis ikonografinę medžiaga, arba
 - b) derinti prie autentiškos pastato architektūrinės išraiškos, arba
 - c) parinkti tokią formą, kuri atitiktų pastato statybos laikotarpį atspindinčią architektūrinę išraišką ir spalvą, derančią prie pastato architektūros ir teritorijos užstatymo aplinkos.
- * Būtina prižiūrėti ir saugoti esamus autentiškus išorės funkcinius ir dekoratyvinius architektūros elementus – lietvamzdžius, lipdinius, nišas, tvoras, duris, išorines laiptų sienelės ir kt. mažąsias architektūros formas.
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.
- * Vidaus darbai nereglamentuojami.

3 grupė – pastatai, išlaikę autentišką charakterį

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Išlaikyti būdingą charakterį.
- * Didelio tūrio ar disonuojantys nauji priestatai, antstatai negalimi.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Keičiant stogo konstrukciją, dangą, galima įrengti mansardas, kurios kuo mažiau keistų pastato architektūrinį charakterį.
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.
- * Vidaus darbai nereglamentuojami.

4 grupė – kokybiškai renovuoti pastatai

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Išlaikyti būdingą charakterį.
- * Didelio tūrio ar disonuojantys nauji priestatai, antstatai negalimi.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Keičiant stogo konstrukciją, dangą, galima įrengti naujas mansardas, kurios kuo mažiau keistų pastato architektūrinį charakterį.
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.
- * Vidaus darbai nereglamentuojami.

5 grupė – saikingo tūrio bei formų statiniai, derantys su 1920 – 1940 m. laikotarpio užstatymu

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Nauji nederantys prie pastato architektūros ir aplinkos priestatai, antstatai negalimi.
- * Galima pašalinti nevertingus priestatus.
- * Keičiant stogo konstrukciją, dangą, galima įrengti mansardas, kurios kuo mažiau keistų pastato architektūrinį charakterį.
- * Autentiškus susidėvėjusius, sunykusius ar avarinės būklės pastato ar statinio elementus, susidėvėjusias konstrukcijas, apdailos medžiagas (tinkas, medžio apkalai ir kt.) galima keisti į analogiškas esantiems, išlaikant pirminę medžiagą, formą ir spalvą.
- * Keičiant langus išlaikyti formą, skaidymą, spalvą parinkti atitinkančią pastato architektūrinę išraišką.
- * Draudžiama gatvės fasaduose kirsti naujas angas ir didinti senas, keisti langų vietas ir proporcijas, skaidymą.
- * Draudžiama pastatų išorėje įrengti naujus nebūdingų formų architektūrinius elementus (stogelius, tvoras ir kt.).
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.
- * Vidaus darbai nereglamentuojami.

PASTABA: Avarinės būklės architektūrinės vertės neturintiems VI kategorijos objektams – saugotiniams teritorijos elementams – taikomi šie reikalavimai:

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Pastatus galima griauti, perstatyti ar atnaujinti keičiant jų architektūrinę išraišką, tačiau nauja pastato kokybė turi derėti Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio teritorijoje, neviršyti vidutinio pastatų aukštingumo. Šie pastatai *tvarkomi*, atsižvelgiant į aplinką, susiklosčiusį istorinį užstatymo charakterį, bendruosius teritorinių arealų reikalavimus.
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.

VII kategorija – neturintys paveldosauginės vertės pastatai ir statiniai

1 grupė – po 1940 m. statyti pastatai, nedisonuojantys su 1920-1940 m. laikotarpio užstatymu.

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Galima keisti pastato tūrį ir intensyvumą neviršijant foninio užstatymo aukštingumo.
- * Keičiant stogo konstrukciją, dangą, galima įrengti mansardas, darančias kultūrinio draustinio kontekste.
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.
- * Vidaus darbai nereglamentuojami.

VII kategorijos 2-6 grupei nustatomi bendri reikalavimai.

2 grupė – netinkamai renovuoti pastatai, statyti iki 1940 m.;

3 grupė – individualios architektūrinės raiškos pastatai (po 1940 m.);

4 grupė – statiniai, neturintys architektūrinės vertės (po 1940 m.);

5 grupė – disonuojančios arba pretenzingos architektūros statiniai (po 1940 m.);

6 grupė – disonuojančių tūrių pastatai (po 1940 m.).

- * Visi sklypų tvarkymo ir statybų juose darbai privalo būti derinami už kultūros paveldo apsaugą atsakingose institucijose.
- * Pastatus galima griauti, perstatyti ar atnaujinti keičiant jų architektūrinę išraišką, tačiau nauja pastato kokybė turi derėti Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio teritorijoje, neviršyti vidutinio pastatų aukštingumo. Šie pastatai *tvarkomi*, atsižvelgiant į aplinką, susiklosčiusį istorinį užstatymo charakterį, bendruosius teritorinių arealų reikalavimus.
- * Renkant spalvas – atsižvelgti į teritorijoje vyraujančią koloritą – naudoti šviesių tonų spalvas.

6. Saugomų, siūlomų saugoti ir saugotinių objektų suvestinė pagal verčių planą

a) Perkūno masyvas (žr. brėžinį Nr. 7)

I kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti paminklais (nacionalinės reikšmės objektai).

Iki 2007 m. gruodžio 17 d. objektų, paskelbtų paminklais Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio teritorijoje nėra.

II kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti valstybės saugomais (regioninės reikšmės).

E. Fryko g. 14 (S602, MC16584)

Perkūno al. 2a – Kauno tvirtovės komendanto blindazas (reg. Nr. S666; MC 26527)

III kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti savivaldybės saugomais (vietinės reikšmės objektai).

Iki 2007 m. gruodžio 17 d. objektų, paskelbtų savivaldybės saugomais Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio teritorijoje nėra.

IV kategorija – objektai, įrašyti į Kultūros vertybių registrą (objektai, dėl kurių nėra priimtas sprendimas skelbti saugomais, ar neskelbti. Jiems taikoma pradinė teisinė apsauga).

Dariaus ir Girėno Ažuolyno sporto statinių kompleksas Perkūno al., Sporto g. (MC 31618) – rekomenduojamas regioninis lygmuo;

Perkūno al. 5 – sporto halė (Reg. Nr. AtV1000; MC 15971) – rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Perkūno al. 12 (Reg. Nr. AtV122; MC 1139) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Sporto g. 6 – dekoratyvinė skulptūra „Jaunystė“ (DV4074, MC 14985)

Sporto g. 6 – buv. Kūno kultūros rūmai (AtV132, MC 1149) - rekomenduojamas regioninis lygmuo;

Vaižganto g. 10 (Reg. Nr. IV125; MC 10727) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Vaižganto g. 25 (Reg. Nr. IV126; MC 10728) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Vaižganto g. 34a / E. Fryko g. 1 (IV 912; MC 16669) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Vaižganto g. 35 (IV1019, MC 16776) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Vaižganto g. 36 (Reg. Nr. IR109; MC 10442) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

V kategorija – tyrimo metu išaiškinti objektai, siūlomi įrašyti į Kultūros vertybių registrą (istoriniu, architektūriniu, memorialiniu ir kitais aspektais vertingiausi teritorijos pastatai).

E. Fryko g. 11 (vietinio lygmens)

E. Fryko g. 26 (vietinio lygmens)

E. Fryko g. 28 (vietinio lygmens)

K. Būgos g. 60 (vietinio lygmens)

K. Petrausko g. 41 (vietinio lygmens)

K. Petrausko g. 43 (vietinio lygmens)

Parodos g. 26 (vietinio lygmens)

Perkūno al. 4 b (vietinio lygmens)

Perkūno al. 7 (vietinio lygmens)

Perkūno al. 11 (vietinio lygmens)

Perkūno al. 14 (vietinio lygmens)

Perkūno al. 17 (vietinio lygmens)

Perkūno al. 25 (vietinio lygmens)

Perkūno al. 35 (vietinio lygmens)
Perkūno al. 44 (vietinio lygmens)
Perkūno al. 47 (vietinio lygmens)
Perkūno al. 57 (vietinio lygmens)
Sporto g. 2 (vietinio lygmens)
Sporto g. 4 (vietinio lygmens)
Vaižganto g. 2 (vietinio lygmens)
Vaižganto g. 13 (nacionalinio lygmens)
Vaižganto g. 21a (regioninio lygmens)
Vaižganto g. 23 (vietinio lygmens)
Vaižganto g. 30 (regioninio lygmens)
Vaižganto g. 56a (vietinio lygmens)
V. Mykolaičio – Putino g. 11 (vietinio lygmens)

VI kategorija – objektai, saugotini teritorijos elementai

Ažuolyno g. 2
Ažuolyno g. 6
E. Fryko g. 2
E. Fryko g. 4
E. Fryko g. 6
E. Fryko g. 7
E. Fryko g. 8
E. Fryko g. 10
E. Fryko g. 12
E. Fryko g. 15
E. Fryko g. 16
E. Fryko g. 20
E. Fryko g. 22
E. Fryko g. 25
E. Fryko g. 30
E. Fryko g. 32
E. Fryko g. 40
Joninių g. 4
Joninių g. 7
K. Būgos g. 56
K. Būgos g. 58
K. Būgos g. 62
K. Būgos g. 64
K. Būgos g. 66
K. Petrausko g. 33
K. Petrausko g. 35
K. Petrausko g. 37
Margio g. 5
Margio g. 11
Margio g. 13
Margio g. 15

Paparčiu g. 1
Paparčiu g. 2
Paparčiu g. 5
Parodos g. 21
Parodos g. 23
Perkūno al. 6
Perkūno al. 10
Perkūno al. 13
Perkūno al. 20
Perkūno al. 21
Perkūno al. 22
Perkūno al. 25
Perkūno al. 29
Perkūno al. 31
Perkūno al. 32
Perkūno al. 34
Perkūno al. 36
Perkūno al. 38
Perkūno al. 41
Perkūno al. 42
Perkūno al. 48
Perkūno al. 51
Perkūno al. 52
Perkūno al. 54
Perkūno al. 55
Perkūno al. 56
Perkūno al. 58
Perkūno al. 60
Perkūno al. 61
Perkūno al. 62
Perkūno al. 63a
Perkūno al. 64
Perkūno al. 65
Perkūno al. 66
Perkūno al. 67
Perkūno al. 68
Perkūno al. 70
Perkūno al. 71
Perkūno al. 72
Vaižganto g. 3
Vaižganto g. 4
Vaižganto g. 8
Vaižganto g. 14
Vaižganto g. 17
Vaižganto g. 18
Vaižganto g. 20

Vaižganto g. 22
Vaižganto g. 24
Vaižganto g. 26
Vaižganto g. 29
Vaižganto g. 31
Vaižganto g. 32
Vaižganto g. 34
Vaižganto g. 37
Vaižganto g. 39
Vaižganto g. 44
Vaižganto g. 45
Vaižganto g. 46
Vaižganto g. 48
Vaižganto g. 50
Vaižganto g. 54a
Vaižganto g. 58
V. Mykoliaičio-Putino g. 13
Vytauto parko viešasis tualetas

b) Kauko masyvas (žr. brėžinį Nr. 8)

I kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti paminklais (nacionalinės reikšmės objektai).

Iki 2007 m. gruodžio 17 d. objektų, paskelbtų paminklais Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio teritorijoje nėra.

II kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti valstybės saugomais (regioninės reikšmės objektai).

Pastatų kompleksas Aukštaičių g. 43, 45 (Reg. Nr. G447K; MC 28279)

Kauko al. 20 (Reg. Nr. S593; MC 10440)

Dainavos g. 1 (Reg. Nr. S598; MC 25796)

P. Vileišio aikštė – Aukštaičių g., K. Petrausko g., Aušros g. (Reg. Nr. I264; MC 10721)

III kategorija – kultūros paveldo objektai, paskelbti savivaldybės saugomais (vietinės reikšmės objektai).

Iki 2007 m. gruodžio 17 d. objektų, paskelbtų savivaldybės saugomais Kauno miesto savivaldybės Žaliakalnio 1-ojo kultūrinio draustinio teritorijoje nėra.

IV kategorija – objektai, įrašyti į Kultūros vertybių registrą (objektai, dėl kurių nėra priimtas sprendimas skelbti saugomais, ar neskelbti. Jiems taikoma pradinė teisinė apsauga).

Aukštaičių g. 43 (Reg. Nr. DR309; MC 7559) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Kauko al. 7 / Lietuvių g. 1 (Reg. Nr. IV1199; MC 16955) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Rūtų g. 3 (Reg. Nr. IV1017; MC 16774) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Tulpių g. 21 (Reg. Nr. IV73; MC 10675) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

Tulpių g. 22 (Reg. Nr. IR307; MC 16557) - rekomenduojamas vietinis lygmuo;

V kategorija – tyrimo metu išaiškinti objektai, siūlomi įrašyti į Kultūros vertybių registrą (istoriniu, architektūriniu, memorialiniu ir kitais aspektais vertingiausi teritorijos pastatai).

Aguonų g. 4 (vietinio lygmens)

Aguonų 5/ Tulpių g. 25 (vietinis lygmuo)

Aguonų g. 14

Aukštaičių g. 44/ Žemuogių g. 2 (vietinio lygmens)

Aukštaičių g. 48/ Lelijų g. 2 (vietinis lygmuo)

Kauko al. 11 (vietinis lygmuo)

Kauko al. 13 (vietinis lygmuo)

K. Petrausko g. 42 / Tulpių g. 1 (vietinis lygmuo)

K. Petrausko g. 44 (vietinis lygmuo)

Lelijų g. 4 (vietinis lygmuo)

Lelijų g. 5 (vietinis lygmuo)

Lelijų g. 7 (vietinis lygmuo)

P. Vileišio g. 6 (vietinis lygmuo)

Radastų g. 5 / Rūtų g. 16 (vietinis lygmuo)

Radastų g. 19 (vietinis lygmuo)

VI kategorija - objektai, saugotini teritorijos elementai

Aguonų g. 3

Aguonų g. 6

Aguonų g. 7a

Aguonų g. 8

Aguonų g. 8a

Aguonų g. 12

Aukštaičių g. 36a

Aukštaičių g. 41

Aukštaičių g. 41a

Aukštaičių g. 42

Aukštaičių g. 50a

Aukštaičių g. 52

Aukštaičių g. 52b

Aukštaičių g. 52c

Aukštaičių g. 54

Aukštaičių g. 56

Kauko al. 5

Kauko al. 11a

Kauko al. 12

Kauko al. 14

Kauko al. 22

Kauko al. 24

K. Petrausko g. 26

K. Petrausko g. 28

K. Petrausko g. 30

K. Petrausko g. 32

K. Petrausko g. 34

K. Petrausko g. 36
K. Petrausko g. 38
Lelijų g. 6
Lelijų g. 8
Lelijų g. 9
Lelijų g. 11
Lelijų g. 12
Lelijų g. 16
Lelijų g. 18
Lelijų g. 19
P. Vileišio g. 4
Radastų g. 3
Radastų g. 9
Radastų g. 11
Radastų g. 21
Radastų g. 21a
Radastų g. 23
Radastų g. 25
Radastų g. 27
Radastų g. 29
Radastų g. 33
Radastų g. 35
Radastų g. 35a
Rūtų g. 1
Rūtų g. 2
Rūtų g. 4
Rūtų g. 7
Rūtų g. 8
Rūtų g. 12
Rūtų g. 14
Rūtų g. 14a
Tulpių g. 3
Tulpių g. 4
Tulpių g. 4a
Tulpių g. 5
Tulpių g. 6
Tulpių g. 7
Tulpių g. 9
Tulpių g. 10
Tulpių g. 10a
Tulpių g. 11
Tulpių g. 12
Tulpių g. 13
Tulpių g. 16
Tulpių g. 17
Tulpių g. 17a

Tulpių g. 18
 Tulpių g. 19
 Tulpių g. 19c
 Tulpių g. 20
 Tulpių g. 23
 Tulpių g. 23a
 Žemuogių g. 3
 Žemuogių g. 3a
 Žemuogių g. 4
 Žemuogių g. 5
 Žemuogių g. 6
 Žemuogių g. 8
 Žemuogių g. 10
 Žemuogių g. 10a
 Žemuogių g. 12

PASTABA:

V kategorijos (siūlomų įrašyti į Kultūros vertybių registrą) ir VI kategorijos (saugotinių teritorijos elementų) sąrašai šiame tyrime pateikiami kaip siūlymas, kuris gali būti koreguojamas antrajame KMS 1-ojo Žaliakalnio kultūrinio draustinio specialiojo planavimo etape. Rengiant antrąjį specialiojo plano dalį, galimi ir saugojimo reikalavimų patikslinimai.

7. Duomenys apie V kategorijos pastatus, kuriuos siūloma įrašyti į Kultūros vertybių registrą

Eilės Nr.	Adresas	Reikšmingumo lygmuo	Vertybės vertingųjų savybių pobūdis ar jų derinys	Vertybės vertingųjų savybių pobūdžio ar jų derinio apibūdinimas
1.	Aguonų g. 4	Vietinis	Architektūrinis	Stat. inž. Z. Gaidamavičius, 1933 m.
2.	Aguonų g. 5 / Tulpių g. 25	Vietinis	Architektūrinis	Stat. inž. G. Gumeniukas, 1936 m.
3.	Aguonų g. 14	Vietinis	Architektūrinis	Inž. Z. Novickis, 1929 m.
4.	Aukštaičių g. 44/ Žemuogių g. 2	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	1927 m. name gyveno atsargos kapitonas, Šaulių sąjungos rikiuotės skyriaus viršininkas, Šaulių sąjungos vado adjutantas A. Gedmantas.

5.	Aukštaičių g. 48 / Lelijų g. 2	Vietinis	Istorinis	1930 – 1940 m. gyveno buv. vidaus reikalų ministras, Kauno viceburmistras plk. lt. S. Rusteika. Pastatas statytas 1925 m.
6.	E. Fryko g. 11	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Arch. E. Frykas, 1934 m. Pastate gyveno atsargos pulkininkas Oskaras Urbonas
7.	E. Fryko g. 28, 26	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Stat. tech. K. Gorodeckis, 1933 m. Pastate gyveno pulkininkas Vytautas Engleris.
8.	Kauko al. 11	Vietinis	Istorinis	1935 – 1972 m. gyveno pedagogas, muziejininkas V. Ruzgas. Pastatas statytas 1925m.
9.	Kauko al. 13	Vietinis	Istorinis	1920 – 1941 m. gyveno nepriklausomybės kovų dalyvis, steigiamojo seimo narys, Kauno Aušros berniukų gimnazijos inspektorius P. Spudas
10.	K. Būgos g. 60	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Inž. K. Sienkevičius, 1939 m. Gyveno pulkininkas leitenantas Aleksandras Šimkus.
11.	K. Petrausko g. 41	Vietinis	Architektūrinis	Arch. S. Kudokas, 1933 m.
12.	K. Petrausko g. 42 / Tulpių g. 1	Vietinis	Architektūrinis	Pokaryje statytas pastatas, tęsiantis vertingiausias tarpukario laikotarpio statybos tradicijas.
13.	K. Petrausko g. 43	Vietinis	Architektūrinis	Arch. S. Kudokas, 1935 m.
14.	K. Petrausko g. 44	Vietinis	Architektūrinis	Racionalizmo, konstruktyvizmo stilistinė kryptis
15.	Lelijų g. 4	Vietinis	Architektūrinis	Arch. A. Gordevičius, 1931 m.
16.	Lelijų g. 5	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Inž. G. Gumeniukas, 1934 m. Tarpukariu gyveno generalinio štabo generolas J. Rapšys.

17.	Lelijų g. 7	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Arch. A. Gordevičius, 1930 m. 1930 – 1950 m. gyveno kino režisierius V. Žalakevičius
18.	Parodos g. 26	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	T.S.L. Korporacijos „Neo-Lithuania“ rūmai, 1923-1928 m., archit. E. Frykas. Rūmuose veikė studentų korporacija, žurnalo „Akademikas“, laikraščių „Jaunoji Lietuva“, „Studentų balsas“ redakcijos. Gyveno skulptorius J.Aleksandravičius.
19.	Perkūno al. 4 b	Vietinis	Architektūrinis	Pagrindinis parko pastatas, statytas XIX a. pab. Tarpukariu jame veikė restoranas. Nuo 1930 m. – kavinė ir cukrainė.
20.	Perkūno al. 7	Vietinis	Architektūrinis	Stat. tech. V. Kopylovas, 1931 m.
21.	Perkūno al. 11	Vietinis	Architektūrinis	Inž. A. Gordevičius, 1928 m.
22.	Perkūno al. 14	Vietinis	Architektūrinis	Arch. S. Kudokas, 1939 m.
23.	Perkūno al. 17	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Stat. tech. J.Dubauskas, 1935 m. Gyveno gydytojas pulkininkas leitenantas Vilius Bruzdeilinas.
24.	Perkūno al. 25	Vietinis	Architektūrinis	Pastatytas 1933 m.
25.	Perkūno al. 35	Vietinis	Architektūrinis	Arch. B. Elsbergas, 1936 m.
26.	Perkūno al. 44	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Arch. S. Kudokas, 1933 m. Gyveno visuomenės veikėjas Juozas Vanagas-Simonaitis
27.	Perkūno al. 47	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Iki 1944 m. gyveno pedagogas, psichologas, visuomenės veikėjas. Jonas Vabalas-Gudaitis.
28.	Perkūno al. 57	Vietinis	Architektūrinis	Arch. S. Kudokas, 1938 m.

29.	P. Vileišio g. 6	Vietinis	Architektūrinis	1935 m. arch. B. Elsbergo projektas, namas priklausė prof. inž. elektrotechnikui J. Šliogeriui (1871 – 1936).
30.	Radastų g. 5 / Rūtų g.16	Vietinis	Architektūrinis Istorinis Memorialinis	Inž. J. Markauskas, 1939 m. 1938-1941 ir 1962-1980 m. Name gyveno astronomas, VDU ir VU prof. J. Dalinkevičius. Name įrengta observatorija.
31.	Radastų g. 19	Vietinis	Architektūrinis	Inž. J. Šalkauskas, 1933 m.
32.	Sporto g. 2	Vietinis	Architektūrinis	B. Elsbergas, 1932 m.
33.	Sporto g. 4	Vietinis	Architektūrinis	Arch. S. Kudokas, 1931 m.
34.	Vaižganto g. 2	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Inž. L. Ritas, 1933 m. Name 1933 m. gyveno Lietuvos susisiekimo ministras inžinierius Juozas Jankevičius.
35.	Vaižganto g. 13	Nacionalinis	Architektūrinis Istorinis Memorialinis	1915 m. pastatyta įtvirtinta Kauno karinės tvirtovės radijo stotis. 1919 m. ją perėmė Lietuvos Krašto apsaugos ministerija. 1923-1926 m. radijo stotis perstatyta. 1926 metų birželio 12 – oji laikoma Lietuvos radijo transliacijų pradžios diena. Jos pavakare į eterį nuskriejo žodžiai: „Alio, alio. Radijo Kaunas – Lietuva”... Tarpukariu čia dirbo žymūs kultūrininkai ir visuomenininkai (Petras Babickas, Antanas Sutkus, Henrikas Radauskas ir kt.).
36.	Vaižganto g. 21 a	Regioninis	Architektūrinis	Radijo stoties darbuotojų gyvenamasis namas. Pastatytas 1915 m.
37.	Vaižganto g. 23	Vietinis	Architektūrinis Istorinis	Arch. V. Landsbergis, 1937 m. Name gyveno Krašto apsaugos ministras J. Papečkys.

38.	Vaižganto g. 30	Regioninis	Architektūrinis Istorinis Memorialinis	Inž. J. Milvydas, 1939 m. Gyveno profesorius, švietimo ministras Juozas Tonkūnas.
39.	Vaižganto g. 56 a	Vietinis	Architektūrinis	Arch. E. Frykas
40.	V. Mykolaičio - Putino g. 11	Vietinis	Architektūrinis Istorinis Memorialinis	Arch. S. Kudokas, 1938- 1944 m. gyveno arch. S. Kudokas

TYRIMŲ ATASKAITOS PRIEDAS

BRĖŽINIAI:

- 1) Perkūno masyvo užstatymo būklė: medžiagiškumo ir aukštingumo analizė;
- 2) Kauko masyvo užstatymo būklė: medžiagiškumo ir aukštingumo analizė;
- 3) Perkūno masyvo pastatų vertinimo kartograma;
- 4) Kauko masyvo pastatų vertinimo kartograma;
- 5) Perkūno masyvo teritoriniai arealai;
- 6) Kauko masyvo teritoriniai arealai;
- 7) Perkūno masyvo verčių planas: saugomų, siūlomų saugoti ir saugotinų objektų suvestinė;
- 8) Kauko masyvo verčių planas: saugomų, siūlomų saugoti ir saugotinų objektų suvestinė.